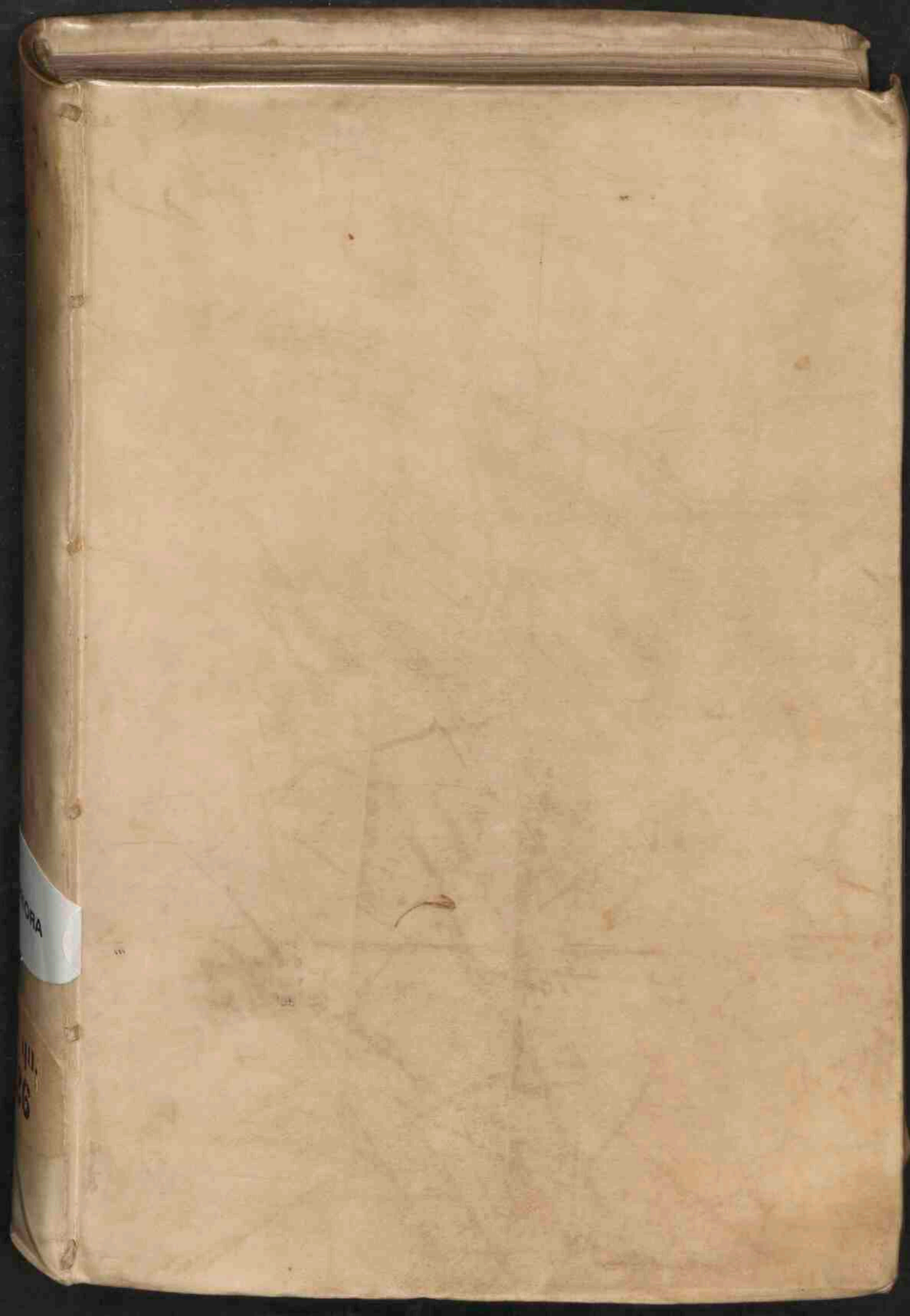

De abroganda missa privata Martini Lutheri sententia.

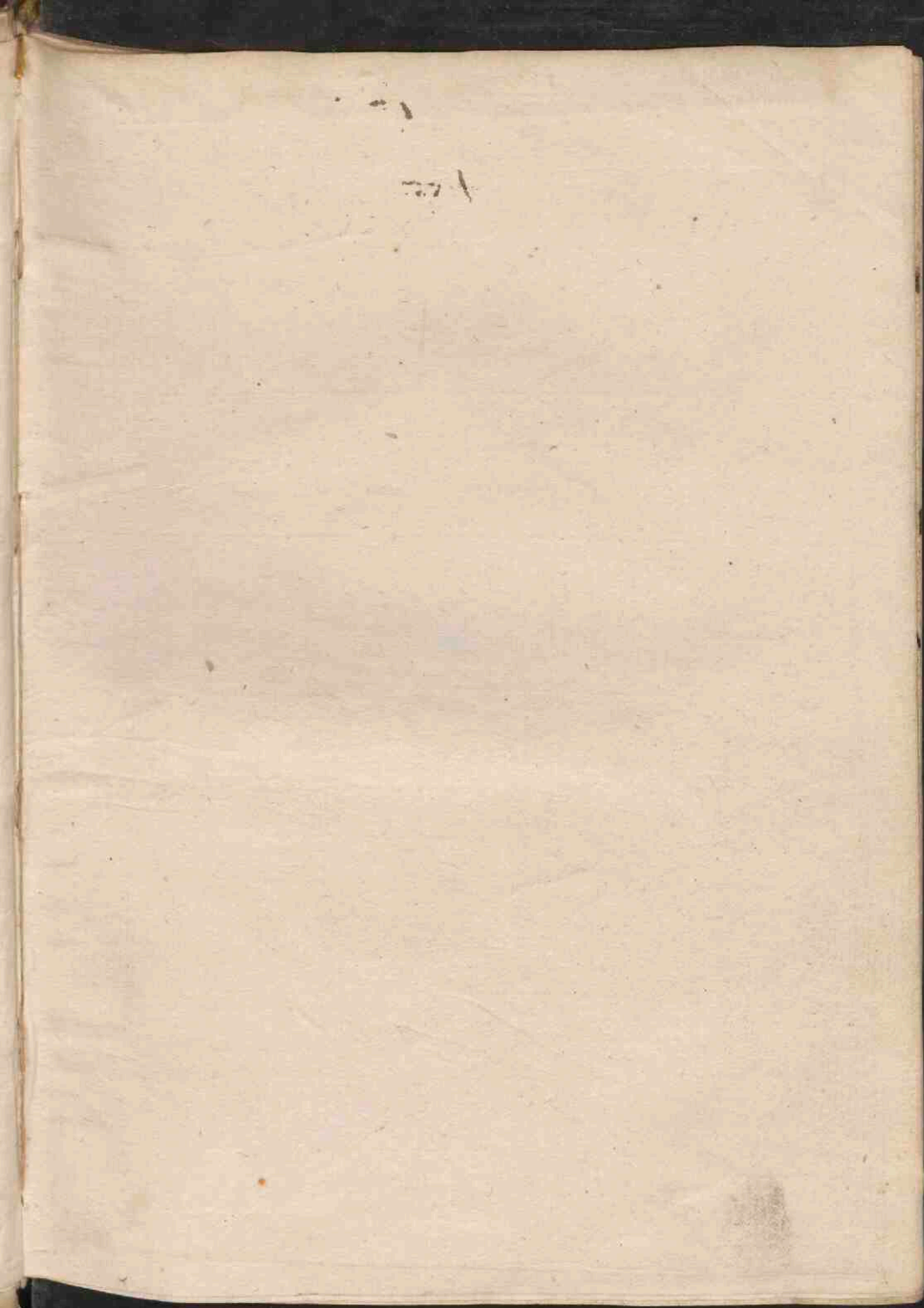
<https://hdl.handle.net/1874/341927>

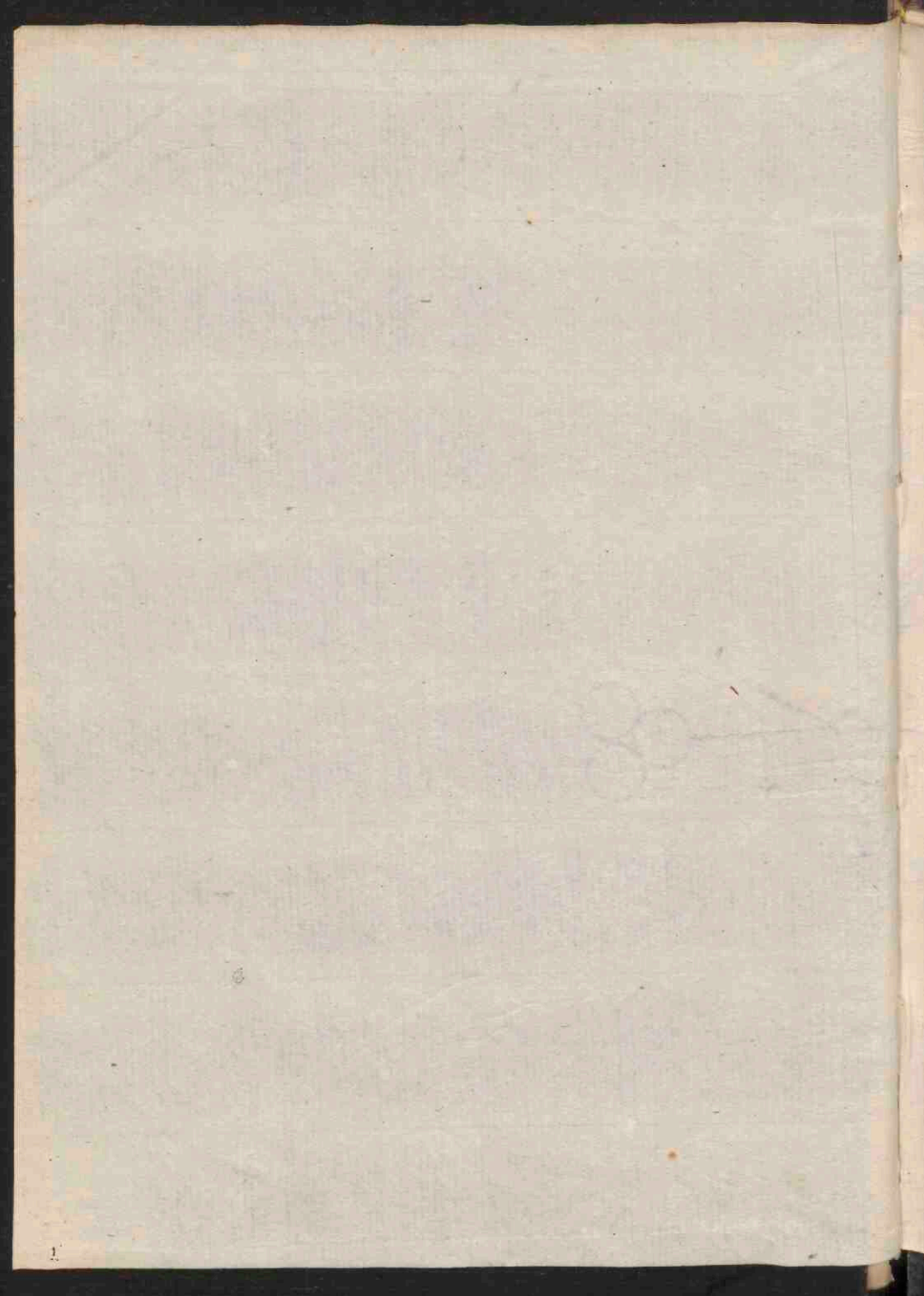

226

Theologia

Quarto n°. 226. rar

WIDE A BRO

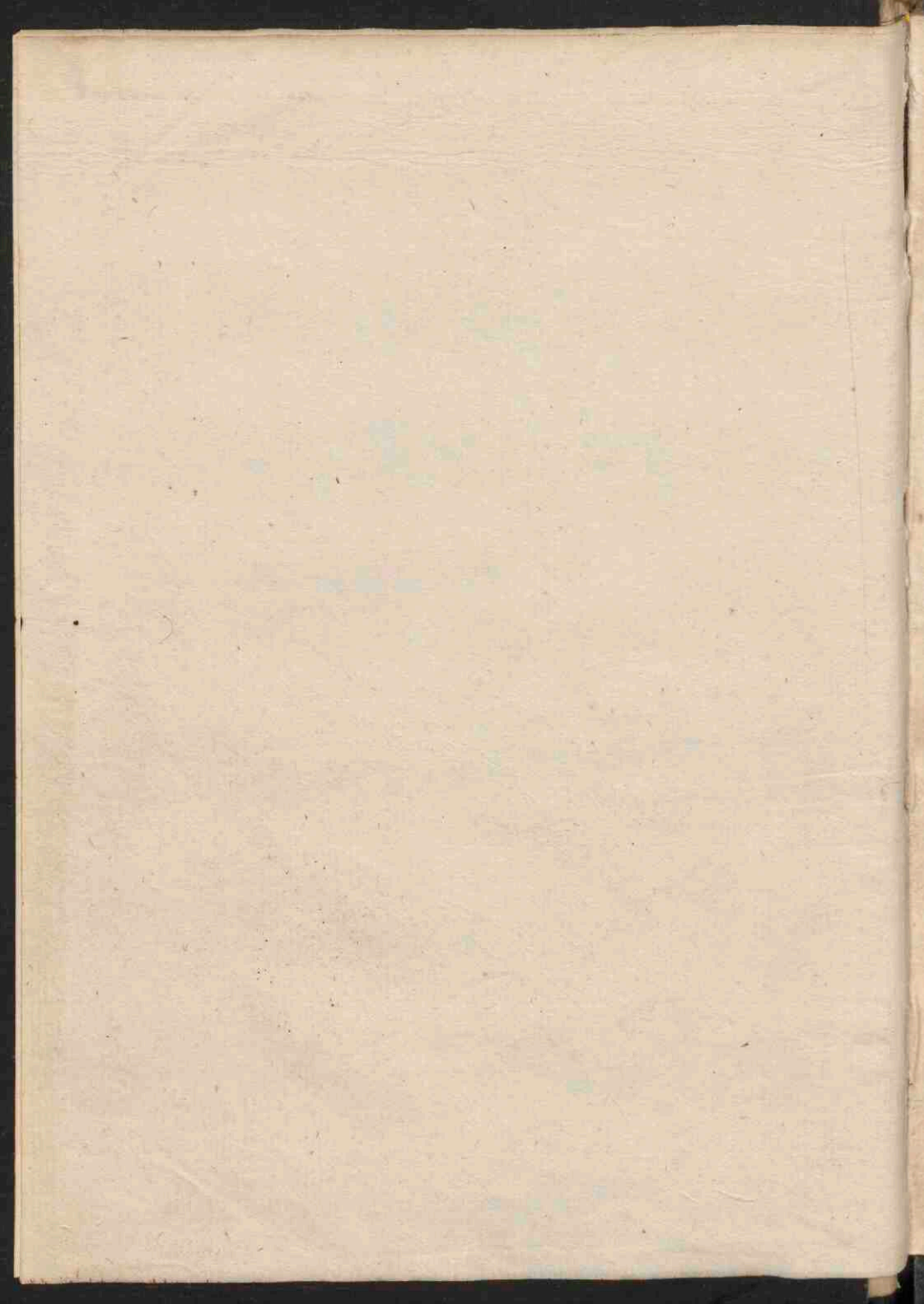
OF THE

MARINE

OF THE

THE

OF

Compon Joseph Haydn
DE ABRO

GANDA MISSA PRIVATA
MARTINI LVTHE
RI SENTEN
TIA.

Leo rugiet, quis non timebit?
Amos.

n° 293

STUBBS & BROS.

PRINTERS AND BOOKBINDERS

100 N. 3rd St. Phila. Pa.

ESTD 1847

TEL.

504

504

504

Philadelphia, Pa.

1888

I H E S V S.

FRATRIBVS SVIS AVGVSTINEN.

cœnobii Vuittenbergen. Gratiam

& pacem Christi.

IGNIFICATVM EST MIHI, FRA-
tres cariss. & literis & uerbis amicorum, cepisse
uos primos omnium, in uestra congregatione abusum
illum missarum (quas uocant) abrogare. Quæ res
& si gaudio non mediocri me affecit, ut qui hoc ar-
gumento cognoscam, non esse in uobis uerbum Chri-

Occasio huius
cõmentarii.

sti ociosum, tamẽ, ut nihil satis facit pia charitas mixto timore sollicitari
cepi, ne forte non omnes pari cõstantia & libera consciẽtia arduã hanc
rem tentetis. Ut enim omittam, quæ indies moluntur põtifices idolorum
& sacerdotes Baal ad terrendos infirmos fide, dum alius erigit fœdas
indulgentiarum bullas, & fraternitatum ludibria, alius sacerdotes con-
iugatos captiuat, alius alia monstra parit, nullus autem non pessima alit.
Quid hoc putabitis fore, quod præ omnibus hominibus in mudo pessime
estis audituri, ut qui omnia, tam pauci, diuina & humana ausi sitis inno-
uare? Quæ sacrilegia? quæ flagitia? quæ scelera non iactabunt in uos
etiam ii, qui sibi & aliis graues, prudentes, pique uidentur? Magnum
est certe, tot seculorum consuetudini, tantæ multitudinis sensui, tantorumq;
authoritati reluctari, & eorum murmura, opprobria, iudicia surdis au-
ribus præterire, & quandam inuictam scyllam, his latratibus, procellis,
uentis non aliquando quieturis obiectare. Si estis edificati supra fir-
mam petrã, sat scio, frustra flaturos hos uentos, frustra impetũ factura
hæc flumina. Quod si supra arenã statis, quãta uobis obsecro impẽdet rui

Difficile consci
entiã à præsum
ptis opinionibus
uocare & infirmitatem eius sanare. Quot (rogo) medicamentis? quã-
bus uindicare.
robustã resina Galaad, quã potentibus & euidentibus scripturis meam
ipsius cõscientiam uix dum stabiliui, ut auderẽ unns cõtradocere Papæ &
credere eũ esse Antichristũ, Episcopos esse eius Apostolos, academiã eius

A ii esse

Conscientia ob
firmanda uerbo
dei contra por-
tas inferi.

esse lupanaria? Quoties mihi palpita uit tremulum cor? & reprehendens
obiecit eorum fortissimum & unicum argumentum, Tu solus sapiens? Tot
ne errant uniuersi? tanta secula ignorauerunt? Quid si tu erres, & tot te
cum in errorem trahas damnandos aternaliter? Et tandem confirmauit
me uerbis suis certis & fidelibus Christus, ut iam nec tremat nec palpet
sed insultet cor meum his papisticis argumentis, non aliter atq; tutissimu
littus minaces & tumidas procellas ridet. Hac & experientia & cogita
tione cum mouerer, consilium mihi fuit, hanc ad uos Epistolam mittere, ad
firmandos & consolandos eos qui forte inter uos adhuc infirmi, impetum
terrentis aduersarii, & trepidantis conscientiae ferre nequeunt. Ea enim
certitudine & fiducia tentandum est, quod praestitistis, ut non modo to
tius mundi iudicia, pro foliis leuibus & summis aristis habeamus. sed & ar
mati simus in morte, aduersus portas inferi, quin etiam aduersus iudiciu
tentantis dei pugnare, & cum Iacob contra deum praualere. Mundi enim
uoces oclusis auribus utcumq; etiam infirmiores contemnere possunt. At
conscientiam quis ocludet, ne Satanam, ne iudicium dei sentiat? Mundus
nos insanos & improbos tantum sonabit, non faciet. At conscientia infini
tis modis damnatos faciet, nisi uerbo dei certo, potenti & salutari fuerit
undiq; munita, hoc est, supra petram aedificata. Hac est illa certitudo in
fallibilis, quam querimus. Pergemus itaq; in missas istas priuatas singu
larem tractatum edere, profuturu & aliis, qui uolent. Video enim ea quae
antea scripsi, resistentibus idolorum Episcopis, non satis mouere, ut toties
repetendum erigendumq; sit uerbum ueritatis, quod uoces illi papyri carnifi
ces damnant & opprimunt. Rogemus autem dominum, ut mittat opera
rios in messem suam, & angelos suos, qui colligant de regno eius omnia
scandala. Multa enim sunt ualde, sed nunc nobis unum istud insigne
petitur, quod si tulerimus, non unum tulerimus, cu sit fer
me caput omnium. Dominus Ihesus confortet & con
seruet sensus & corda uestra in fide non ficta,
& charitate non simulata, Amen. Ex
eremo, die omnium sanctorum.

PROTESTOR IN PRIMIS ADVERSUS

eos, qui insanis uocibus sunt in me clamaturi, quod contra ritum Ecclesie, contra statuta patrum, contra probatas legendas & receptissimum usum docuerim, horum nihil me auditurum. Denique nec principia illa fidei Parrhisiensis lupanaris, quae sunt opinionanes hominum, seu ut Petrus uocat. ii. Pet. ii. ἀπίστος ἔργον ὡλεῖσθαι, huius flocci facturus sum. Si enim uel horam lucidi interualli haberet lunaticus eorum morbus, aliquando certe uiderent, cum his omnibus nituntur, citra Sectae perditionis. uerbum dei, non diuina sed humana duntaxat se niti auctoritate. At humanis solis niti in re diuina & causa pietatis, ut scriptura omittam testimonia, ipse hominum communis sensus recte damnat. Diuina enim secundum diuina duntaxat eloquia geri & uolunt & debent, ut uel unus Moses in Deuteronomio locupletissime testatur. Quid ergo est, ut me sperent suis propriis, id est, humanis testimoniis auellere à diuinis? An fingunt obscurum sibi ipsis esse, sanctos & peccasse in uita & errasse in doctrina sepeissime? Si autem peccauerunt & errauerunt sepeissime, quis furor est, eorum Sanctorum exempli & doctrina periculosa. facta & dicta pro diuinis & infallibilibus regulis pietatis statuere? Nonne & eorum ius, alioqui summa iniuria, suspectam facit eiusmodi auctoritatem, cum dicit. Semel malus, semper praesumitur malus? Quis enim nos certos faciet, in quo non errauerint patres, quos sepeissime tu ipse errasse confiteris si eorum auctoritas satis est, nec licet eam superiore auctoritate diuini eloquii iudicare? At ipsi elucidauerunt eloquia diuina. Quis & hoc ita esse probauit? Quid si non minus errauerunt elucidando, quam uiuendo & docendo? Omnia nostra adhuc humana facis, hac ratione, ut cum Cicerone tibi dicere possim. Fingebat haec Homerus humana transferens ad deos, diuina mallem ad nos; Ita & tu ex hominibus deos nobis facis & uerbo dei uerba hominum comparas perniciosissime. Proinde sciant insani Sophistae, indocti Pontifices, impii sacerdotes, sacrilegi monachi, & totus Papa cum suis squamis lupanaribus, lucis, excelsis uniuersis, nos non esse baptisatos, neque credentes in nomine Augustini, Bernardi, Gregorii nec in nomine Petri & Pauli, nec in nomine aliam facultatis Parrhisiensis

A. iiii Sodomæ

theologie Sodomæ, aut Louanien. Comorra cū suis Sorbis, sed in nomine
soliſu Ieſu Chriſti, quem ſolū conſitemur & magiſtrū noſtrū, & pro no
bis crucifixum. Si quidem Paulus nec ſibi ipſi nec angelo de celo credi uult
niſi Chriſtus in ipſo uixerit & locutus fuerit. Scimus quid patres, quid
decreta, quid uſus, quid uulgi opinio habeant. Nec eſt opus nobis Parrhi
ſienſi magiſterio noſtralifſimo, quod nos edita aliqua magiſtralifſima de
terminatōne doceat & dicat. Hæc propoſitio eſt ſcandalofa, eſt cōtra al
mas facultates, eſt cōtra principia fidei, & reliqua quæ pueri iſti & effe
minati, imo trunci & ſtipites iactare ſola nouerunt. Non audimus, Bern
hardus ſic uixit & ſcripſit, ſed Bernhardus ſic uiuere & ſcribere debuit
iuxta ſcripturas. Non queritur, ut ſancti uixerūt aut dixerunt, quos ſci
mus ſeruatōs eſſe per illud orationis dominicæ, Dimitte nobis debita no
ſtra iuxta regulam omnibus ſanctis cūmunem, Pſal. xxxi. Pro hac ora
bit ad te omnis ſanctus in tempore opportuno, ne forte pro ueritate & iu
ſticia amplectamur, quod illi per orationem meruerūt ignoſci ſibi ut cul
pam & errorem, ut faciunt Papiſtæ, dum iuxta pſal. lxi. irruunt in ho
minem & interficiunt ſe ipſos uniuerſos, ſuper parietem inclinatum &
maceriem eiectam cum hunc eleuare cogitant ut eiectiones ſtatuant, aſſe
ctantes mendacium. & cæc. ut Hebræus habet, cum in ſolo deo nitendum
eſſe toties idem Pſalmus ingeminet. Non inquam queritur, ut ſancti uixe
rint aut dixerint, ſed ut uiuendū ſcriptura dicat. Non defacto ſed de iure
queſtio nobis eſt, ſancti errare potuerunt docendo, & peccare uiuendo.
Scriptura errare non poteſt docendo, nec credēs illi peccare poteſt uiuen
do. Sanctos acceptamus, ſed quorum gloria non ex hominibus imō ex deo
eſt, quos non Papa canonifat & probat, ſed quos deus cōmendat.

Ipius enim tauri & altilia occiſa parata ſunt ad nuptias
Chriſti filii ſui, hoc eſt, quorum dicta & facta &
quatenus nobis diuina ſcriptura cōmendat, ut
ſunt patriarchæ prophetæ, & Apoſtoli
quibus ſolis fideliter & nitimur
& ſeruamur.

DE SACERDO

TIO PAPAE ET CHRISTI.

PARS PRIMA.

PAPA INGRESSU
rus firas Decretales, dicit,
Translato sacerdotio, ne-
cesse est ut & legis transla-
tio fiat, Quo uerbo, si quis
dubitaret, ius illud magni
ficum & sanctissimū legū
condendarū, & arrogat &
monstrat, qua fide & synce-
ritate, nullas nō tractat scri-
pturæ autoritates, ὁ ἀντικει-
μενος ille dei. Vult enim

huius dicti, eum esse sensum, quod Christus ascendens in
cœlum trāstulerit sacerdotiū suum in Petrum, Petrus de-
inde in Papam, & Papa in suū quisq; successorem. Hinc
cum habeant sacerdotiū in sese translatum, & sacerdotij
sit legem docere, concludit, penes se esse & ius dicendi les-
ges. Tali scilicet exordio dignus fuit iste liber istius auto-
ris. Hoc niti fundamento debuit istud sacerdotiū & eius
generis leges. Cæterum si spectes diuinū consiliū, quo
solet Balaamos & Caiphas istos potenter confundere, in-
telliges, hoc proœmio coactū esse Satanā, ut imprudēter
proderet, quid esset factururus per Papam & leges eius in
mundo. Sicut enim Caiphas, ita & Papa hic uerissimam
ueritatem locutus est, sed non ex animo. Vere enim & sa-
cerdotiū Christi & legem eius uolebat transferre, profecit
deniq; &

DE ABROGANDA MISSA

deniq; & transtulit & prorsus euacuauit, ut iam non Christus sit sacerdos, sed Papa, nec lex Christi nos dirigat, sed leges Papæ, id est, horrenda perversitate abominatio stat in loco sancto, & pro Christo rege ueritatis regnat super nos idolū mēdachj & opatio erroris. Prorsus abūde prestitit Papæ abominatio, quæ hoc procemio promissit. Atq; de legis translatione suo loco uidebimus, simul uisuri principia illa fidei lupanariū illorum, quæ se scholas Christianas mentiuntur. De translato sacerdotio, quando hoc ad institutum proxime pertinet, primum uideamus.

Quale sacerdotium noui testamenti.

Certus esto, nec ulla persuasione falli te sinas, quisquis esse uoles pure Christianus, nullum esse in nouo testamento sacerdotiū uisibile & externū, nisi quod humanis mendacijs est per Satanam erectum. Vnum uero & solum est nobis sacerdotium Christi, quo ipse obtulit sese pro nobis & nos omnes secū. De quo Petrus dicit. i. Petri. iij. Christus semel pro peccatis nostris mortuus est, iustus pro iniustis, ut nos offerret deo, mortificatus quidē carne, uiuificatus autē spiritu. Et Heb. x. Vna enim oblatione consummauit in sempiternū sanctificatos. Hoc sacerdotium spirituale est, & omnibus Christianis commune. Omnes enim eodem, quo Christus, sacerdotio sacerdotes sumus, qui Christiani, id est, filij Christi summi sacerdotis sumus. Necq; nobis ullo prorsus alio sacerdote & mediatore opus est, præter Christum. Cum omnis sacerdos in hoc assumatur, teste Apostolo Heb. v. ut pro populo oret, & populū doceat. At Christianus quisq; per seipsum orat in Christo, habens per ipsum, ut Ro. v. dicit, accessum ad deum. Sicut promissit Isaiæ. lxxv. Eritq; antequā clament ego exaudiam, adhuc illis loquentibus ego audiam. Sic & per seipso à deo docentur, promittēte Isaiæ. liiij. Et dabo uniuersos filios tuos doctos à domino. Et Hiere. xxxi. Non docebit unusquisq; fratrem suum, & unusquisq; proximum suum, dicens, Cognosce dominū. Omnes enim scient me à minore

à minore usq; ad maximum. Et Isaias. xi. dicit, Repleta est terra scientia domini, sicut aquae maris operietis. Hinc Christus Iohan. vi. appellat eos *θεοδιδάκτους*. Est scriptum in prophetis, Et erunt omnes docibiles dei. Hæc testimonia plane euacuant sacerdotiũ uisibile, dum & orationem & accessum ad deum, & doctrinam omnibus cõmunem faciunt, quæ certe sacerdotiũ propria est. Quid enim opus est sacerdote, dum non est opus mediatore & doctore? An sacerdotẽ sine opere cõstituemus? At mediator & doctor Christianorũ, præter Christũ nullus est. Quin ipsi per sese accedunt à deo docti, deinceps mediare & docere potêtes, eos qui nondũ sacerdotes, id est, nondum Christiani sunt. Atq; ita sacerdotiũ noui testamenti prorsus sine personarum respectu regnat cõmuniter in omnibus spiritu solo. Sicut dicit Galii. In Christo Iesu non est Iudæus, non est Græcus, non est masculus, non est foemina, nõ est dominus, non est seruus, sed omnes uos unum estis in Christo.

Sed pergamus in frontes meretricias lupanariũ istorũ colligere testimonia, quibus sacerdotiũ noui testamẽti statuitur, ut oppilemus & obmutescere faciamus os impudentium hominũ istorum. Primus adest Petrus. i. Pet. ij. Deponentes igitur omnem dolum & simulationes & inuidias, & omnes detractiones, sicut modo geniti infantes, lac rationabile & sine dolo concupiscite, ut per ipsum crescatis in salutem, si tamen gustastis quoniã dulcis est dñs. Ad quem accedẽtes, lapidem uiuũ, ab hominibus quidẽ reprobatum, à deo autem electum & honorificatũ, & ipsi tanquam uiui lapides super ædificamini in sacerdotium sanctũ, offerẽtes spiritalia hostias, acceptabiles deo per Iesum Christum. Et infra, Vos autem genus electum, regale sacerdotium, Gens sancta, Populus acquisitionis, ut uirtutes annuncietis eius, qui uos uocauit de tenebris in admirabile lumen. Alterũ est testimoniũ Apoca. v. Fecisti nos deo nostro reges, & sacerdotes, & regnabimus super

B terram.

terram. Tertium Apoca. xxij. In his secunda mors non habebit potestatem, Sed erunt sacerdotes dei & Christi eius, & regnabunt cum eo mille annis. Quauis autem liber Apoca. ueterum calculo, non sit plenae autoritatis in contentione, tamen uisum est aduersarijs etiam ex ipso testimonia opponere, in quibus certum est, uerba fieri de omnibus Christianis eosque sacerdotes & reges appellari, quod ut de uisibilibus regibus intelligi non potest, ita nec de uisibilibus sacerdotibus intelligi ipsa uniuersitas Christianorum permittit. Atque praeter haec tria testimonia nihil in uniuerso testamento nouo inuenitur, quod sacerdotum ex nomine meminerit. Vnde hic antequam plura afferamus, paruim infulsemus portentis & idolis istis mundi, Papae & suis sacerdotibus. Agite uos egregij sacerdotes, producite nobis unum iota aut apicem ex uniuersis Euangelij & Epistolis Apostolorum, uos esse aut dici debere sacerdotes praeter ceteris, aut ordinem uestrum esse sacerdotium diuersum aut communi Christianorum sacerdotio. Quin producit? Auditis ne surde imaginem? Ite ad Parrhisienses quaeso, qui pro scripturae testimonijs ponent suum magistratum sentimentum, Haec propositio est haeretica & ordini sacerdotali contumeliosa, tum hoc sentimentum esto uobis, principium fidei. Vnde ergo habemus uos idolorum sacerdotes? Cur nomen commune aufertis nobis & uobis arrogatis? Nonne sacrilegi estis & blasphemus in uniuersam dei Ecclesiam, qui nomine sancto & communi, uolentes alij ablato, abutimini non nisi ad tyrannidem & pompam auaritia & libidinis uestrae? Iterum dico, Idola mundi unde uos habemus sacerdotes? proferte testimonium pro uobis, uos onera intolerabilia orbis terrarum. Sacerdotes non estis, & sacerdotes uos ipsos appellatis. Videtis quid mereamini insignes uos raptores & hypocritae?

Sacerdotes non uocari à scriptura rasos illos.

EMSER. Sed hic prodit mihi memoria Venerabilem sacerdotem domini, id est, sacerdotem Baal. Est enim Baal hebraica, quod. Qui dominus latine uernacula contra me scripsit, uir, ut asininam

ninā eius inscitā fileam, tam impudēs ad mentiendū, tam
 uirulētus ad maledicendū, ut nullo operi mihi idoneus ui
 deatur, q̄ ut pro Papa & sacerdotibus eius scribat. Hic
 igit̄ uir nō passurus hāc insultationē in uenerabilē ordinē
 sacerdotū, quid dicat, audite quæso, Petri (inquit) testimo
 niū de duplici sacerdotio intelligit̄, De spiritulī quo omēs
 Christiani sunt sacerdotes & de uisibili, quo tantū uncti
 & rasi, id est, cōsecrati, sacerdotes uocant̄. Quare sacerdos
 talis iste ordo rasorū & unctorū, utiq; de scripturis habet
 autoritatē. Hæc ille, & quidē digne. Hic ego uobis gratis
 laturus, quæro, ad quos nam Petrus loquat̄ eo loco. Nō
 ne ad omnes Christianos; dum iubet ut rationale & syn
 cerū lac cupiant, & in eo crescant in salutē. Nonne omnis
 bus hoc crescere in salutē competit; Deinde super Christū
 ædificari in sacerdotiū sanctū, nōne omnibus cōuenit; At
 discernit etiā sanctum sacerdotiū à sacerdotio nō sancto.
 Quis uero ignorat, sacerdotes papisticos magna ex parte
 non sanctos esse. Cū ergo nemo possit negare uerba Petri
 ad omnes Christianos dici, & in ipsis etiā intelligendū est
 rasorū & unctorū sacerdotiū, ut ille sacerdos domini pro
 uobis cōtendit, confectū est, Omnes sanctas mulieres &
 pueros, esse rasos & unctos sacerdotes. Si quidē uerba Pe
 tri cōmunia omnibus, de quocūq; sacerdotio intelligas,
 cōmune eiusmodi sacerdotiū facient. O dignū & festiū
 patronū rasorū & oleatorū idolorū. Hic igitur primus
 sit impetus noster, in laruale Papistarū & ficticiū sacerdos
 tiū, qui quid ualeat & operet̄, pius & spiritualis iudicet le
 ctor. Arbitror enim hic ruere & iacere uniuersam illā Mis ^{Vt Papiſticum}
 sarū papisticarū pompā. Si em̄ sacerdotiū hoc nihil est, si sacerdotiū, ita
 cuti monstrauimus euidenter, necesse est & legē eius nihil est ^{leges Papiſti-}
 se. Trāslato em̄ sacerdotio, necesse est, ut & legis trāslatio ^{cas fabulas esse}
 fiat. Si autem sacerdotiū & lex nihil est, prorsus multo mi
 nus sacrificia & opa eius aliquid sunt, que secundū legē p
 sacerdotium fieri debēt. Quid ergo hinc sequitur; scilicet
 B ij leges

leges Papæ esse figmenta & mēdacia, tum sacerdotiū eius esse idolū & Iarū, Missas uero quas sacrificia uocant, esse summā idololatriā & impietatem. Dubitat adhuc in his quispīam? Probatū est enim in scripturis hoc sacerdotiū non haberi. At quod in scripturis non habetur, hoc plane Satanæ additamentū est. Nemo enim hominis testamentum superordinat aut spernit, autore Paulo ad Gal. iij. Multo magis testamentū dei neq; spernere, neq; superiorē dinare licet. At hoc sacerdotiū Papæ cum suis Missis esse superordinatū, irrefragabiliter conuictum est. Quare concludimus constanti fiducia, missarum usum, sacrificiorū nomine & sacerdotiū titulo tenere, idem esse, quod negare Christum & transferre eius sacerdotiū cum uniuersa lege eius. Atq; huc uocari debēt omnia ea, quibus cautum est per spiritū, ne uerbis dei quicquā detrahatur uel addatur, ut illud Prouer. xxx. Omnis sermo dei ignitus clypeus est sperantibus in se. Ne addas quicquā uerbis eius & arguaris, inueniarisq; mendax. Et Deutero. iij. Non addetis ad uerbum quod uobis loquor, nec auferetis ex eo. Et prima Pet. iij. Si quis loquit, quasi sermones dei. Et quid opus est omnia recēlere, quæ propheta, Christus & Apostoli dicunt in studia, opera, doctrinas, & traditiones hominum? Satis constat Iohan. viij. Qui ex deo est, uerba dei audit. Et Iohan. iij. Qui de terra est, de terra loquitur.

Missam nec esse, nec dici posse sacrificium.

Obfirmāda conscientia contra popularia argumenta.

Certus autem sum, ubi talia audierit imbecillior conscientia, simulq; intenderit in copiosissimā illam multitudinē Monasteriorū & templorū, in quibus quotidie infinitæ missæ habētur, ægre creditura sit, tantā turbā quottidie perire, & tot peccatis mundū oppleri, cum uulgo citra omnē controuersia p̄suasissimū sit, omnes homines illorū Missis iurari, atq; adeo meritis & pietate ipsorū sola mundū hactenus durasse. Incredibile enim uidet̄ sic derelictū esse orbē totū a deo. Sed quid facies? Scriptura diuina sic definit, cui credendū est, etiā si totus mūdus & omnes an-

geli uel

geli uel perirent uel aliter docerēt. Definitum est inquam à deo ipso, sacerdotiū istud missariū, non esse diuinitus institutū. Numquid mundo plus credes quàm deo: aut non est deus maior mūdo? Nonne prædictum est, nouissima tempora fore tempora iræ, & tempora periculosa, in quibus operatio erroris totum mundū occuparet, ut electi etiam capi possint, & uix fidē sese inuenturū predicat. Putas hæc uerba esse leuia, & cōuenire posse cū perdita illa securitate, qua sine timore uiuimus, quasi nihil ad nos ista pertineant: ut antea impleamus ea, quæ cognoscamus, sicut Iudei dei prophetarū uoces impleuerunt, eadē securitate, antequam cognoscerent, Christū crucifigentes. Firmāda itaq; est cōscientia aduersus ista obiecta, & uerbis diuinis constanter adhærendū, quæ docent, Sacerdotiū missaticū esse nihil corā deo, ut uideas in hac nouissima persecutione Ecclesie, cui similis neq; fuit neq; futura est, iram & patientiam diuinā maiestate dignā, utranq; inestimabilem. Inestimabile est enim, tantū impietatis abusum quotidie à deo ferri, per totū orbem in sacratissimo & saluberrimo mysterio corporis & sanguinis filij sui, scilicet ultimis diebus hanc patientiam referuauit. Ita & inestimabile est, tantū turbarum quotidie perdi, & hanc quoq; irā ultimis diebus preparauit ad inchoandā iram illam æternā instantis iudicij. Et heu nos nouissimi & miserrimi, adhuc sequire agimus, & deū placare, alijsq; nobiscū mereri coelū promittimus, tantis impietatis nouissimæ execramētis. Horribila sunt quæ loquor, utinā mentiar, sed nimis uera sunt. Stat enim irrefragabilis sententia, Sacerdotes uisibiles & à laicis diuersos, in nouo testamento nullos esse posse, qui aut sunt, sine testimonio scripturarū, sineq; uocatione dei esse. Hoc quid est aliud, quàm ex diabolo esse? Nemo enim assumit sibi honorem, sed qui uocatur à deo sicut Aaron. Heb. v. Quid igitur consilij superest sacerdotibus eiusmodi: nisi ut quāprimū respiciant, & poeniteāt, missis abstineant, &

Huc Christiane Lector dirige oculos atq; animum.

rursus laici fiant, aut missas legitimou su facere discant, quo ex uoragine illa iræ dei sese recipiant quo ad fieri potest ce lerrimime. Eligant itaq; nunc insani sophistæ & Papistæ, utrum uelint, aut monstrent suum sacerdotium è scripturis, aut fateant sese nihil aliud quam diaboli laruas, & idola perditionis esse. Quod enim è scripturis autoritatè non habet, manifestissimum est ex diabolo esse. Omnia enim dei opera in scripturis sanctis prodita sunt, tum ea maxime, quæ ad pietatè sui pertinent, quæ fidelissime in ea ordinata sunt, ut nulla sit reliqua excusatio aut tergiversatio.

Ecclesie ordinatio unde.

Quod uero dicunt, quæ ab Ecclesia fiunt & ordinantur, à deo fieri & ordinari, cuius spiritum Ecclesia habet, proinde sacerdotes missales ex diabolo non esse posse, frustra dicunt. Quis enim Ecclesiam illam nobis monstrabit, cum sit occulta in spiritu, & solum credatur: sicut dicimus. Credo ecclesiam sanctam. Pontifices uero & doctores, hoc genus sacerdotium instituerunt, quos, etiã si sancti fuissent quis certos nos faciet, non errasse in eo instituto? Nunc cum & manifeste impij instituerunt & docuerunt, quomodo erit tuta conscientia, esse ab ecclesia institutum? Hoc uero urget multo maxime, quod pia conscientia nouit nec dubitat, Ecclesiam nihil statuere aut ordinare citra aut ultra uerbum dei. Quæ autem hoc tentat, Ecclesia non est, sed fingit se Ecclesiam esse. Sicut dicit Christus Iohannis. x.

Oues meæ uocem meam audiunt. Vocem autem alienorum non audiunt, sed fugiunt ab eis, quia non nouerunt uocem alienorum. Non enim uerbum dei est, quia ecclesia dicit, sed quia uerbum dicitur, ideo ecclesia est. Ipsa non facit uerbum, sed fit uerbo. Ideo signum quo cognoscitur certissimum, ubi Ecclesia sit, est uerbum dei, ut primò obseruandum sit uerbum. Sicut euidenter probat Paulus .i. Cor.

Locus. i. Corin. xiiii. pulcherri me tractatus.

xiiii. ubi dicit, Infidelem cadere in faciem & pronuciare quod uere deus in eis sit, ex eo quod audiat eos prophetantes.

Non ergo Ecclesia, sed uerbum dei eum mouebit, quo conuincitur

conuincitur & iudicatur, & occulta cordis eius manifesta fiunt, ut ibidem dicit. Non utiq; dicit Paulus, quod infidelis cadat & confiteatur eos prophetare, quia sciat deum uere in eis esse. Vnde enim hoc sciret? Ita & nos, unde sciemus ubi sit Ecclesia, nisi audierimus prophetiam eius & testimonium spiritus? Certum est quidem Ecclesiam & eos in quibus uere deus habitat, prophetare. Sed incertum est ubi sit ea Ecclesia, quæ prophetare potest, nisi prophetet. Igitur quod sine uerbo dei ordinatur nõ ab Ecclesia sed à synagoga Sathanæ sub Ecclesiæ nomine ordinatur.

Hæc satis sint ad primum impetum. Paremus & alterum æque fortem, & pergamus testimonia adducere de sacerdotio noui testamenti & eius officio. Paulus Rom. xij. Obsecro uos per misericordiam dei, ut exhibeatis corpora uestra, hostiam sanctam, uiuentem, placentem deo, rationale obsequium uestrum. Hic negare nemo potest, quin sacerdotale officium describat, quod est offerre seu exhibere hostiam & rationabilem cultum, hoc est, ut non pecora irrationalia, sicut legis sacerdotes, sed seipsos offerant. Quare hic locus sacerdotes facit. At communiter omnibus Christianis dicitur. Omnes enim sua corpora, offerre debent deo in hostiam sanctam & rationale sacrificium. Potes hic obstrepere misera Papæ secta? Habemus ergo hoc loco, Pauli autoritate, non solum quod sit sacerdotium, & qui sacerdotes noui testamenti, sed quod sit eorum officium & sacrificium, nempe seipsos mortificare & offerre in hostiam sanctam, quo uerbo simul uniuersa legis sacrificia mystice interpretatur. Sic enim & Christus summus sacerdos prior sese sacrificauit, factus omnibus filiis suis sacerdotibus exemplum, ut sequantur uestigia eius, sacerdotio legis cum omni suo cultu perfectissime impleto, per hoc nouum sacerdotium & cultum eius. Huic consentit Petrus. i. Pe. ij. Et ipsi tanquam uiui lapides superædificamini in sacerdotium sanctum, offerrentes hostias spirituales, acceptabiles deo per Iesum

Sacerdotale officium.

Hostiæ spirituales.

per Iesum Christum. Nonne & hæc omnibus Christianis cōmuniter dicuntur? Nōne omnes tanq̄ uiui lapides su per Christū ædificantur? At sic ædificant super eū, ut sint sacerdotes, offerentes non corporales pecudes, sed seip̄os exemplo Christi spir̄ituales hostias, dū spir̄itu facta carnis mortificant. Ro. viij. Quid hic dicent miserima idola? Nunquid hic Petrus duplicem hostiam facit, sicut dupli ces ei sacerdotes affinxit os illud mendaciū, omnes offerre has hostias iubemur, quæcunq̄ tandem sint, quare omni bus officiū sacerdotale hoc impositū, & omnes sacerdotes esse, euidentissimum est.

Sacrificiū lau-
dis.

Est præterea aliud genus sacrificij æque omnibus com mune, de quo psal. l. sacrificiū deo spir̄itus contribulatus. Et psal. xxix. Imola deo sacrificiū laudis, & sacrificiū laus dis honorificabit me. Et psal. iij. Sacrificate sacrificiū ius ticię & sperate in domino. De quo & Heb. xij. Per ipsū ergo offeramus hostiā laudis semper deo, id est, fructū lab iōrum confitentium nomini eius. Itē Osee. xij. Om nem aufer iniquitatem & accipe bonū (id est, desine mala infligere, apprehēde bona quæ dones nobis) & reddemus uirtulos labiorū nostrorū. Et psal. cxv. Dirupisti uincula mea, tibi sacrificabo hostiā laudis. Hæc quàm nō sint offi cia rasi & oleati sacerdotij quis non uidet? Nec potest ullū os mendaciū garrire, quod spir̄itualiter ad omnes, sed cor poraliter ad raso tantū pertineant. Pertinent prorsus ad omnes qui laborant sub cruce & mortificant seip̄os sacri ficio proxime dicto, ut hoc laudis sacrificium sit uelut fū mus & odor illius mortificatorij sacrificij. Et hæc sunt tes timonia, de sacrificio seu cultu noui sacerdotij sub Chris to. Ne habet prorsus tota scriptura, aliud huius sacerdo cij sacrificiū. Quare hic iterū urgebimus & insultabimus Papistis ut proferāt etiā pro sui sacerdotij sacrificio, unū iota aut apicem ē scripturis. Agite uos in dylti sacerdotes Baal, inuocate deum uestrum, forte est in itinere aut certe dormit

dormit, Deus est enim & audiet. Dicite, ubi scriptum sit, Missas esse sacrificia, ubi docuit Christus, Panem & uinum consecratum offerre deo? Auditis ne? Christus semel se ipsum obtulit, non uoluit denuo ab ullis offerri, sed memoriam sui sacrificij uoluit fieri. Et uobis unde hæc audacia, ut sacrificiū ex ea memoria faceretis? Nonne sic ex proprio cerebro, citra & ultra prescriptum diuinum uos insanitis? Si autem ex memoria oblationis eius sacrificium facitis, & eum denuo offertis, cur non ex memoria natiuitatis eius aliam natiuitatem quoque ei affingitis, & denuo nasci eum facitis? Ita dum resurrectionis memoriam facitis, nouam quoque resurrectionem ei parate, & resuscitate eum denuo. Ita dum cæcos illuminantis memores estis, facite ut cæcos denuo illuminet, & omnia opa eius renouate, dum eorum memoriam facitis. Metuo autem imo uideo proh dolor, uestrum sacrificare uere esse, denuo Christum offerre sicut prædixit Hebr. vi. Rursū crucifigentes sibi met filium dei & ostentui habentes. Vere uestrum sacrificare est impiissimum recrucifigere.

Missæ memoria sacrificij, non sacrificium.

Existimo igitur, hoc secundo impetu, iterum ruere & facere missarum Papisticarum impietatem. Pia enim & fidelis conscientia merito & digne pauere debet, ne hoc sacrificium appellet aut credat, quod certissimum est, apud deum & in scripturis non dici sacrificium. Et hoc solū appellet sacrificium quod constat à deo uocari sacrificiū. Quæ enim furētior est temeritas, quàm sic os in cœlū ponere, ut hoc sacrificiū & cultum dei dicas, quod ille non dicit sacrificiū & cultum dei? Quid enim hoc aliud est, quàm deos arbitrio nostro formare, & diuina omnia nostro sensu statuerere? Nonne hoc est, autoritate propria, & leges, & ritus, & sacerdotia, & culturas erigere, inconsulto deo? & exigere ut deus hæc omnia rata habeat, sinatque se doceri à nobis, quid ei fieri oporteat & qua ratione colendus sit? De qua re cōcors est omnium prophetarū super insania populi Israel sententia, quod proprijs adinuentibus culturam dei for-

marent quare, deus sese in idolum formari dicit, cū tanto rigore prohibuerit ne ei ullam facerent similitudinem, id est, non de eo sentirent secundum suum sensum, sed secundum suum præceptum, nihilq; facerent quod ille non stauisset. Breviter, abominator est ista peruersitas, quàm uolus queat uerbis consequi. Est enim hoc negare plane deū, & primum eius præceptum. Quare Papistæ hic aut sui sacrificij rationē reddāt ē scripturis, aut sciant sese suis missis, pessimos omnium seculorum idololatrias esse. Scriptura nos non fallit, quæ sacrificium esse missas ignorat. Falsent sese potius, qui scripturæ non credūt, suo Leviathan nixi. Caueant ob id iterum pia corda, ne missas sacrificēt, at legitime illis utantur. Nos certis nitimur scripturis, ideo nec errare nec peccare possumus, missis abstinentes sacrificandis. Illi recte incedere non possunt, dum relicta scriptura suis studijs ducuntur, citra, ultra, & contra diuinam autoritatem, in re tam sacra, tam metuenda & tremenda. O fuge frater & desere hoc perditum sacerdotium Papistarum.

Tertio aggrediemur sacerdotium hoc missale impetu facto, ex ministerio uerbi. Nam & sacerdotij est, docere. Sicut dicit Zacharias. ij. Labia sacerdotis custodiunt scientiam, & legem dei ex ore eius requirunt, quia angelus domini exercituum est. Sic enim debet mediare inter deū & homines, ut deo offerat pro hominibus, & homines doceat de deo, ferens utrorumque ad utrosq;. Et hic quidem Papistici sacerdotes sibi uidentur regnare, quod illorum propriū esse putent, docere, sicut turgēt immanis illa bucca Pelagius in Decretis. Vbi est maioritas sibi est mandandi autoritas, ceteros manet obediendi necessitas. Huc deprauant illud Christi. Qui uos audit me audit. Qui uos spernit me spernit. Hic uide sicut sinxerunt sibi alienum à Christianis sacerdotium & sacrificium, ita & ministerium uerbi introduxerunt nouum & sacrilegum. Quod
ut manē

In primum præceptum peccare sacrificium ex Missa faciētes.

Sacerdotis officium docere.

ut manifestum fiat, primum inuictis scripturis firmabimus, legitimum illud & unicū uerbi ministeriū esse commune omnibus Christianis, sicut & sacerdotium & sacrificium; Dicit enim Paulus. ij. Corint. iij. Qui idoneos nos fecit ministros noui testamēti, non literæ sed spiritus. Hoc enim de omnibus Christianis dicit, ut omnes faciat ministros spiritus, est autē minister spiritus, is qui tradit uerbum gratiæ, sicut minister literæ q̄ tradit uocem legis. Hoc Moisi erat, illud Christi est. Itē Petrus dicit omnibus Christianis, ut uirtutes annuncietis eius, qui de tenebris uos uocauit in admirabile lumē suum. Quis Christianorum non est uocatus de tenebris? At huius est & ius & potestas imò necessitas annūciandi uirtutem sese uocantis.

Hoc quidē fieri debere cōcedimus, ne simul multi loquantur, etiā si omnes eandem loquendi potestatē habent. Nam & Paulus erat dux uerbi, Act. xiiii. quo loquente Barnabas tacebat, sed nunquid ideo Barnabæ non erat ius & necessitas loquēdi? Oportet inquam iuxta Apostolū. i. Corint. xiiii. omnia honeste & secundū ordinem fieri in nobis. Sed per hoc æqualitas ministeriū non tollitur, imò confirmat. Ideo enim necessarius est ordo loquēdi, quod omnes potestatē habent loquēdi. Si enim unus tantum haberet potestatē loquēdi, quid de ordine necesse esset præcipere? Sed uideamus eum locū Apostoli totum, qui Papistica mēdacía, de iure docendi & maiorate, potentissimis fulminibus cōterit. Dicit itaq̄. Siue lingua quis loquit̄, secundū duos, aut ut multū, tres, & per partes, & unus interprete. Qui si nō fuerit interpret, taceat in Ecclesia, sibi autē loquatur & deo. Prophetæ autē duo aut tres dicant & cæteri diiudicēt. Quod si alii sedēti reuelatū fuerit, prior taceat. Potestis enim omēs p̄ singulos prophete, ut omēs discāt & omēs exhortent̄. Hæc Paulus. Vos idola Papæ hic cōpello quid cōtra hæc mutire potestis?

C ij Paulus

Omnium loquē
di & iudicandi
potestas.

Paulus dicit, omnes posse prophetare, & per ordinem unus post alium potest loqui, adeo ut sedens & audiens, si quid reuelatum ei fuerit, surgere possit, & prior loquens debeat ei cedere & tacere, tū quicumq; sunt, qui loquunt, sub iudicium audientium loqui, & eorum auctoritati subdi debent. Vbi nunc est os tuum impudens & bucca blasphema Pelagi? qui crepasti immani superbia. Vbi est maioritas tibi est mandandi auctoritas, ceteros manet obedienti necessitas. Scilicet Satan ipse per os tuū aduersus Christum in Paulo loquentem, hāc rabidam uocem euomuit. Christus te & tua omnibus subiicit, auctoritate diuina, dās omnibus & loquendi & iudicandi potestatem, tu uero te meritate propria, omnes subiicis tibi, & eleuaris super omnes solus sicut Lucifer, arrogans soli tibi ius loquendi & iudicandi. Igitur omnes Christiani, ius & officium habēt docendi, ut rumpatur Behemoth cum uniuersis squamis suis.

Consequens est ut illud Christi, qui uos audit, me audit, non maiore fide, ad suam tyrannidē traxerint, quā illud Prophetæ. Nolite tangere christos meos. Propheta enim loquitur de christis dei, dū dicit, christos meos, id est, quos deus unxit unctione sua & sanctificauit spiritu sancto. Papistæ trahunt ad christos Papæ & Episcoporum, qui unguuntur oleo isto corruptibili in summis digitis tantum. O flagitia papistica in diuinas uoces. Christi dei sunt omnes sancti Christiani, & Papa facit christos dei, eos qui lanternaribus & speluncis latronum seruiunt. Sic cū omnes Christianos audiri oporteat, id est, qui Christū loquuntur. Papa trahit ad suos Apostolos tantum, qui non nisi diabolum loquuntur, & qui spernit diabolum eius, Christū spreuisse iudicandus est. Vides itaq; ut sub titulo cōmuni ministerij spiritualis, sibi erexerint ministerium propriū perditionis, sicut sub titulo sacerdotij & sacrificij ueritatis introduxerunt sacerdotiū & sacrificium mēdacij & erroris.

Atq;

Atq; ut suo sacrilego ministerio sustulerūt de Ecclesia ministerium uerum uerbi, ita & sacerdotio & sacrificio suo mendaci aboluerūt penitus sacerdotium & sacrificium uerum Ecclesiæ. Sed addemus adhuc unum, quod supra memoratum est Iohan. vi. Erunt omnes ^{theodidactoi}. Si omnes sunt à deo docti, ergo non soli rasi & digitis uncti seu infecati, sunt à deo docti. Imo qui sunt minus ^{theodidactoi} quàm hoc perditum chaos rasorum & oleatorum idolorum: Si autē omnes sunt theodidacti, certe omnes spiritum & uerbum dei habent. Quare non modo laicus sed & Papa subiectus est theodidactio, nisi non est subiectus uerbo & spiritui dei. Theodidactio enim totus mundus etiam angeli de cælo cedere & credere debent, quia non homini sed deo, qui eū docet, ceditur aut resistitur in eo, & tamē audent adhuc septies insanissima idola Papæ, nō modo disputare sed & iactare, Papam esse supra Concilium, supra uniuersam ecclesiam. Quid enim est hoc dicere, nisi Papam esse supra theodidactos? At supra theodidactos esse, quid est nisi supra deum esse? Et impletū est illud Pauli, Homo peccati, filius perditionis, qui est aduersarius & extollitur supra omnem deum, qui dicitur & colitur.

At obijcient hic Paulum, qui dicit. i. Corint. xiiii. Mulieres in ecclesia taceāt. Turpe enim est mulieri loqui. Nō enim permittitur eis loqui, sed subditas esse. Quare ministerium uerbi non potest esse commune omnibus Christianis. Respondeo. Neq; mutis, neq; alia quacuncq; causa impeditis loqui permittitur. Credo enim ius istud loquendi, etsi omnibus commune sit, non tamen posse aut debere exequi, nisi eum, qui idoneus sit præ cæteris, & ei qui idoneus sit, cæteri locum facere teneantur, ut seruetur ordo & honestas, sic enim & Timotheo præcipit, ut cōmendet uerbum iis qui idonei sint & alios docere. Exigitur autem ad loquendum uera spiritum etiam uox, eloquētia, memoria & alia naturalia dona, quibus qui caruerit, meri

Mulieribus
quatenus in
terdictū docere.

to suum ius alteri supponit. Ita mulieres Paulus prohibet loqui, nō simpliciter, sed in Ecclesia, nempe ubi sunt uiri, potentes loqui, ut ne cōfundatur honestas & ordo, cū uir multis modis sit prae muliere idoneus ad loquendum, & magis eum deceat. Sed nec ex suo capite Paulus hoc prohibet, imō adducit legē, dicens, subditas esse debere, sicut & lex dicit. Qua auctoritate diuinæ legis certus erat, q̄ spiritus sibi ipsi nō contradiceret, & mulieres prius per eum uiris subiectas, nunc supra uiros non eleuaret. Quin potius memor & tenax sui instituti, præsens uiris, magis uiros quā mulieres aflaret. Alioqui quomodo solus Paulus resisteret spiritui sancto, qui in Iohanne promissit, Et prophetabunt filiae uestrae: Et Act. iiii. erant Philippo quatuor filiae uirgines prophetantes. Et Maria Moysi soror erat prophetis. Et Oida prophetis consuluit sanctissimo regi Iosifae. Et Dibora ducem Barac instruxit. Deniq; B. uirginis canticū uniuersa celebrat ecclesia per orbē. Et ipsemet ca. xi. docet mulierē debere uelato capite orare & prophetare. Ordo itaq; & honestas est, ut uiris loquentibus in ecclesia taceant mulieres. Nullis autem loquentibus uiris, necesse est ut loquantur mulieres.

Concludimus ergo his robustissimis scripturis confirmati, unū esse dundaxat, idq; cōmune omnibus Christianis in Ecclesia ministeriū uerbi, quod omnes loqui & iudicare possunt, & omnes audire tenentur. Et cū scriptura aliud ministeriū ignoret, quarimus ab idolis papisticis, unde habeant suū ministeriū illud incōmunicabile omnibus. Agite, prodite uiri Papenses, ostendite unum iota scripturæ de ministerio uestro. An buccam illam sacrilegam Pelagii producetis, Vbi est maioritas, ibi est mandāti autoritas: Cōsulite Parrhisenses & Louanenses benedictos. Interim nos quid faciemus? Ministeriū uestrum cū sacerdotio & sacrificio, iam tertio prosternimus & pronūciamus auctoritate diuina, confidenter & libera conscientia, quan

tia, quādoquidē sine testimoniō diuino regnatis, uos esse min istros Satanæ, & ministeriū uestrum cū sacerdotio uestro per Satanā esse in orbē introductū, ad uastandū salutare illud & unicū ministerium spīritus. Nam ideo damnatis & hunc articulum in Iohanne Hufz, ne scilicet liceret Christū docere & audire à quocunq; , sed solū Satanā audire cogere mundus ab impio & perditō ministerio uestro. Hinc est, quod nō nisi digna ministerio isto uestro docetis. Euangeliū extinxistis & damnastis. Mēdacia uestra & Aristotelis docetis, & spīritus Satanæ regnat in omnibus libris & doctrinis uestris. Hæc inquā de uobis absq; scrupulo pronūciamus, nisi testimoniū adduxeritis è scriptura p uestro ministerio. Sed quādo adducetis? Nos potius adduximus testimoniā, q; quicquid nō est uerbū Christi, Satanæ mēdaciū sit, dicēte Christo Iohan. viii. Quādo mendaciū loquit, ex propriis loquit. Nonne hic clarū est, ueritatē nō nisi ex deo dici posse, & quicūq; ex propriis loquit eū mendaciū loquit. At ministeriū papisticū cum relicto uerbo dei & propria autoritate loquat sicut uīdemus, nō potest nisi ex propriis loqui. Quale igit est sacerdotiū tale & sacrificiū, tale & ministeriū. Sacerdos, lex, opus, omnia nihil nisi mendaciā Satanæ. Quare Christiane lector, tibi ante oculos pone, turbā infinitā hanc sacerdotū & monachorū, cum suis missis, sacrificiis, legibus & doctrinis, cultibus & uniuersis operibus. Et uīdebis nō nisi scenam & theatrū quoddā Satanæ, populū impiū perditionis, ut Petrus appellat, iræ dei reseruatū in æternum.

Persuasum arhitror, his tribus argumentis abunde omnibus piis conscientis, Sacerdotium istud Missale & Papisticum, prorsus Satanæ operationem esse, unde satis fideliter erudiri quisq; potest, ne quidquam apud eos recte & pie geri credat, & missas istas sacrificias, non nisi ad iniuriam testamenti dominici repertas. Proinde nihil in toto mundo æque fugiendum detestandumq; esse

DE ABROGANDA MISSA

dumque esse, atque speciosas huius sacerdotij larvas, missas, culturas, pietates & religiones. Siquidem praestat, publicum lenonem aut latronem esse, quam huius generis sacerdotem. Sed pergamus tamen & huius singularis sacerdotij ipsa summima decora & columina uideri, nempe Episcopos, equestre illud & heroicum sacerdotum genus, quod se principes Ecclesiarum nominare audet, quo totum corpus abominationis huius perspiciamus. Atque iterum hic fundamenti loco inconcussa teneamus, quod iam toties posuimus. Quicquid citra scripturae autoritate fit, praesertim in ijs quae pertinent ad deum, id manifestum sit, ab ipso Satana profectum esse. Satis enim monstrauit deus in Nadab & Abihu, dum nollet ignem alienum offerri, quam uehementer detestetur in rebus sacris aliud geri, quam a seipso esset definitum, Sanctificabor (inquit) in his qui a propinquat mihi. Quanto magis putas, indignationem eius accendi, quando non solum praeter sed & contra praescriptum eius quicquam in sacris innouatur, & suum institutum euacuat, ubi impius Achaz altare aereum mutat in Horologium & altare Damasci ponit in templum domini. Tale est quod agitur in Episcopis istis gloriosis & insulatis, quos tantum abest, ut deus agnoscat, ut nullum genus hominum in terra diuinae maiestati magis aduersum esse possit. Non enim solum citra dei praescriptum, sed & directe contra deum erecti sunt & regnant, quod & euidenter & inuicte monstrabo, iis qui scripturae credunt. Nam ipsis idolis qui scripturam negant, suis tantum Decretis credunt, nihil uerisimile dixeris, nisi mendacia, quae in cordibus eorum uersantur, dicas.

Ignis alienus.

ANTITHESIS EPISCOPORVM

Christi, & sacerdotum Papisticorum.

Paulus dicit Tit. i. Huius gratia reliqui te in Candia, ut reliqua perfecte corrigas, & constituas presbyteros per singulas ciuitates, sicut ego tibi constitui, si quis est sine crimine,

mine, unius uxoris uir, filios habens fideles, non in accusatione luxuriæ. Oportet enim Episcopum sine crimine esse, sicut dei dispensatorem &c. Hic, si credis in Paulo spiritum Christi loqui & statuere, agnoscis simul statutum diuinum esse, ut in qualibet ciuitate sint plures Episcopi, aut saltem unus. *Episcopi qui.* Perspicuum est enim, quod presbyteros & Episcopos eisdem facit, eadem autoritate dei, dum dicit, Ideo constituendos presbyteros per singulas ciuitates sine crimine existentes, quod Episcopum oporteat esse sine crimine, Presbyteros autem uocat non idola ista rafa & oleata, sed seniores & coniugatos laicos in ciuitate, honestæ uitæ & famæ, hos uult Episcopos fieri, plures in qualibet ciuitate, ut dixi. Græce enim clare patet, plures uni ciuitati constituendos esse, ubi dicit, *κατὰ πόλιν πρεσβυτέρους*, Presbyteros secundum ciuitatem, id est, ubi ubi ciuitas fuerit, ibi presbyteros constituas. Idem Philip. i. Paulus & Timotheus serui Iesu Christi, omnibus sanctis in Christo Iesu, qui sunt Philippis, cum Episcopis & diaconis, gratia uobis &c. Philippi erat unica ciuitas, & tamen plures eius Episcopos salutatur. Idem Act. xx. misit ad Ephesum & uocauit presbyteros Ecclesiæ ad se. Qui ubi uenerunt, dixit ad eos inter multa alia. Attendite uobis & uniuerso gregi, in quo posuit uos spiritus sanctus, Episcopos, ut pascatis Ecclesiam dei, quam acquisiuit sanguine suo. Ecce Ephesus quoque una ciuitas erat, & presbyteros seu seniores in ea Ecclesia, Episcopos appellat, plures à spiritu sancto constitutos.

Quid aduersus hæc tria coelestia fulmina potestis uos locustæ fumosæ putei abyssalis? Per Christum te oro, Christiane lector, nihil te moueat Cardinalium, Episcoporum, Patrum insulæ pilei, mulæ, familiæ, gemmæ, aurum, purpura, & uniuersus ille fastuosissimus impiorum hominum fastus. Paulo, imò spiritui sancto crede, non sunt illi Episcopi, sed idola, laræ, monstra & portenta iræ dei. Episcopos audis

pos audis hic diffiniri, uiros cōiuges & honestos in una ciuitate, quotquot necessarii sunt ad curandū populū eiusdem ciuitatis. Hæc diffinitio nō Ecclesiæ, nō Conciliorū, non patrū, non deniq; lupanariū istorum prostitutissimorum Parisiensium & Louaniensium, sed spiritus sancti, sed Ihesu Christi, sed diuinæ maiestatis est, aduersus quā si uniuersi angeli de cœlo cū tota creatura saperent, quid obsecro te deberēt mouere? Nonne ceu inane arboris foliū eorum uerba deberes aestimare, præ uerbis his æternæ maiestatis? Nunc cum ei aduersentur non nisi foedæ simiæ & meræ laruæ hominū, non minus indoctæ quàm impiæ, inutilissimū scilicet hominum chaos, quod uix idoneū est, ipfas laruas Episcopales gestare, quid est, quod eos aut paueas aut mireris? ac non potius ceu labes & maculas orbis terrarum ducas (ut Petrus eos appellat) cum uniuersis suis pompis, statutis, ritibus mendacibus & sacrilegis?

Adeste ergo uos abominabilia monstra terræ & rationem reddite unde & qua autoritate uos estis & uocamini Episcopi? Spiritus sanctus uni ciuitati plures cōstituit Episcopos, uos singuli pluribus. Et unus Papa omnibus orbibus ciuitatibus Episcopus esse nititur. Qua autoritate? Nonne ipsemet Satanae aduersantis per uos spiritus sancti autoritatis? Quid habetis, quod hic mutatis impiæ & sacrilegæ laruæ? Concludimus itaq; cum fiducia, uos iuxta diuinas literas & decretum spiritus sancti, neq; esse neq; dici Episcopos, sed magis aduersarios & uastatores tam Episcoporum quàm decreti diuini de Episcopis constituentis. Estis uero episcopi uocatione satanae & cōstitutione Apostoli eius Papæ, unde & recte uocamini creature Papæ, nō spiritus sancti. Qualis creator, tales creature. Nō tremunt ad huc ceruices uestre durissime, dū auditis uos nō modo contra uoluntatē dei, sed impiissime cōtra uoluntatē dei Episcopos posse. Hoc est, quod ne cogitatis quidē de ullo Episcopi officio, sed animalia uētris & gloriæ dūtaxat estis, sagina

ti ad uictimā aeterni iudicii dei. Igitur producite & uos aliquod testimonium de uestro Episcopatu. Quod cum facere non possitis, nos auctoritate spiritus sancti libere pronunciamus, uos esse idola mundi, qui titulo ac nomine Episcoporum uolenter arrepto, & legitimis Episcopatibus extinctis, aduersarii nouissimi sitis Christi & Ecclesiae eius. Sic nos de uobis & iudicare & sentire cogit spiritus in Paulo Episcopos constituens, cum nihil in orbe sit dissimilius & repugnantius Episcoporum statui, quam uester larualis & plus quam mundanus status.

Sed ne solus Paulus sic uideatur Episcopos describere audiamus & Petrum. Dicit. i. Pet. v. Presbyteros qui sunt in uobis hortor ego compresbyter & testis Christi, passionum & futurae gloriae socius. Pascite eum, qui inter uos est gregem Christi, episcopantes non coacte, sed uoluntarie, non turpis lucri gratia, sed prompte, non quasi dominantes in haereditatibus, sed forma facti gregis, cum uenerit archipastor, accipietis immarcessibilem gloriae coronam. Vides hic presbyteros & episcopantes in uno quoque grege eosdem & multos esse debere, per omnem modum quo Paulus disposuit. Quod autem nostra translatio habet, Non dominantes in cleris, interpretis incuria fuit, quae fecit, ut clerum hoc loco intelligerent, quos nunc a laicis discreuit impia hominum traditio, cum Petrus uocet hic clericos hereditates seu substantias, uolens seniores ecclesiae tales esse, qui sciant sese gregem Christi regere, non propria aliqua hereditate, proinde non dominari sed seruire illis debere. Serui enim sunt alienae hereditatis, id est Christi, non domini proprietarum rerum. Nunc uero Papa cum suis laruis non dominatur modo, sed tyrannizat, grassatur, bacchat in oues Christi, subiiciens sibi & res & corpora & animas omnium, robustius illis utens, quam ullus herus suis propriis rebus. & hoc uocant hodie, pascere oues Christi.

Ultimo Christus Lucae. xxij. contendentibus Apostolis de maiori parte dicit, Principes gentium dominantur eorum, & qui

D ij potesta

potestatem super eos habent, benefici (id est, quos nunc gratiosos uulgo uocant) uocatur, uos autē nō sic. &c. Hic te lector mediū constituo iudicem inter Christū & Papā, Episcopos, quos hodie principes gentiū non queunt imitari præ magnitudine dominationis & opus Christus statuit ut sint, nō sic. Papa statuit, ut sint uti. ꝑ sic, Confer hic principis & uicarii sui uoces, Non sic, & utiq; sic, & uidebis, quis Christus & quis Antichristus sit, Et qui sint Episcopi, & qui laruæ Episcoporū. Ve nobis miseris, qui in his iræ nouissimæ tēporibus sub talibus laruis, idolis, idiotis, truncis, lupis, pestibus, & monstris nocentissimis sine Episcopis & presbyteris uiuere imō perire cogimur. Statuimus itaq; autoritate dei, Episcopos Christianos esse uiros graues & proiectæ ætatis, cōiuges, laicos, doctos in uerbo ueritatis, in qualibet ciuitate plures, uel per uici nos coepiscopos, uel a plebe sua electos, quales modo essent, quos uulgo parochos seu plebanos uocant, & capellanos eorū diaconos, nisi per tyrannidem superiorū idolorum missas suas prophanarent, Euangelium tacere cogerentur, celibes perirent, & nullum Episcopi officium implere permitterentur. Hæc est Apostolica sanctio, diuinū decretum, Spiritus sancti ritus ordinandorum Episcoporum. Quales fuere, S. Spiridion, Cyprianus, Augusti, Ambrosius. At qui nunc super plures ciuitates imperant, nihil tamen faciunt, nisi quod aliquādo infulam gestant, lapides & ligna aqua conspergunt, fumo consecrant, & campanas tingunt, quia propriis furoribus erecti sunt ad uersus decretum diuinum, Satanae ludibria, & dei aduersarii sunt unā cum principe & creatore suo Papa, prope diem destruendi per aduentum saluatoris nostri, Amen. Hæc omnia cum certis, apertis, fidelibus nitantur scripturis & uerbis dei, oportet pias conscientias securas & liberas esse ad contemnendum cum fiducia, totū hoc corpus Babylonicum cum pompa & specie sua.

Supereff

MARTINI LUTHERI.

Supereſt tertia pars huius Satanici ſacerdotij, quod eſt ſylua & arena monachorum, genus mixtum, nec ſacerdo-
Monachi
 tes neclaiici nec monachi, ne nihil deſit, quod monſtrorū ratio poſtulat, ſed ex omnibus & ſingulis cōfuſum. Verū quatenus ſunt ſacerdotes, ad eos ſimul pertinent, quæ de ſacerdotio, ſacrificio & miniſterio dicta ſunt. Quatenus vero monachi ſunt proprio uolumine opus habent deſcribi cum ſuis ſtultis, impijs, impoſſibilibus & à nullo unq̄ ſeruatis uotis. Ideo ne prolixiores ſimus, differemus eos in ſuum tempus, hoc dixiſſe contenti, Chriſtianum populum eſſe ſimplicem, in quo prorsus nulla ſecta, nulla diſſerentia perſonarū, nullus laicus, nullus clericus, nullus rarus, nullus unctus, nullus monachus eſſe debeat, ſed ſine ullo diſcrimine omnes uel coniugati uel cœlibes, arbitrio quicq̄ ſuo. ſicut modo in ciuilibus communitatibus uide-
 mus naturaliter fieri, Epifcopi uero ſeu p̄ ſbyteri, ſeu ſeniores, ſeu diaconi, prorsus nulla re diſſerere à cæteris Chriſtianiſ debet, niſi ſolo officio uerbi & ſacramenti. Sicut ſenator nulla re diſſert à ciuibus ſuis, niſi officio regēdæ ciuitatis. Qui autem ſectis introductis, hanc ſimplicitatē ſciderunt in laicos & clericos, in raras & non raras, deinde raras in monachos & ſacerdotes, poſt monachos in ueſtes & cibos infinitis modis uariatos, ſimiliter & ſacerdotes in uarias culturas & dieceſes. Hi ſunt qui autore Satana, Eccleſiā & ſcripturam dei uiolauerunt, & aſtutia ſerpentina ſenſus Chriſtianorum corruerunt à ſimplicitate quæ eſt in Chriſto, ut Apoſtolus ait ad Corinthios. Ideo Epifcopi & p̄ ſbyteri, nullum ſectæ nomen habent ſed tantū officij. Vt p̄ ſbyter enim ſeniorē, Epifcopus uiſitatorē ſignificat, ex quibus nunc dignitates & ſtatus fecerūt impij & ſchiſmatici homines. Paulus aliàs etiam diſpenſatores, miniſtros Chriſti, ſeruos dei, prepoſitos uocat. Hæc fatiſ modo ſint de impio illorum ſacerdotio, ſacrificio & miniſterio. Ex quibus puto, piām conſcientiam ſatis eruditā, ut ſi ſe
 D iij uideat

uideat non esse in legitimo sacerdotio Ecclesiae, quã ocys-
sime, ponat hoc satanicũ sacerdotiũ, & uel curet uero mi-
nisterio Episcopi aut diaconi initiari aut rursus laicis si-
milem uitam apprehendere, pro stercoreibus habito, illo fi-
ctitio caractere, & oleo & raso uertice & uestitu pharisa-
ico istorum sacerdotum. Non enim deo sed Satanæ sacer-
dos est, qui eiusmodi est. Ideo nec deo, sed Satanæ pepi-
git, si quid pepigit, cui nullum pactum seruari potest, nisi
uioles pactum dei uiuentis. Iactent Papistæ suas longas
hasta & breues pugiones, quod Patres eorum ex spiritu
sancto statuerint has pompas & laruas. Nos contra iacta-
mus Scripturas sanctas, certi, quod spiritus sanctus sibi
ipsi non contra dicit, nec aduersatur. Non enim est deus
dissensionis sed pacis & unitatis. Cum autem omnia eor-
um monstrauerimus esse aduersus dei scripturas euiden-
ter, nõ antea credemus, eorum gesta ex spiritu sancto esse
quã docuerint, spiritum sanctum sibi ipsi contrarium
esse, aut scripturas suas reuocasse. Deinde conuincãt, sua
ex spiritu sancto esse, sicut nos conuincimus ex scripturis,
nostra ex spiritu sancto esse. Bullas & ampullas hominũ
contemnimus, scripturæ ueritatem adoramus & reuere-
mur, quam si ipsi contemnunt, ualeant & soli adorent su-
as bullas. Qui nõ est mecũ, ait Christus, contra me est, ita
nos dicimus. Quod non est cum scriptura, contra scriptu-
ram est. At sacerdotia, sacrificia, ministeria, Episcopatus
eorum, non sunt cum scriptura, ut probauimus, necesse
est ergo contra scripturas ac per hoc contra deum esse. At
contra deum uiuere, quis nobis persuadebit?

Epilogus.

Vide itaq; Satanæ astutiã in Ecclesia uastanda, quã
pulchre seruat in nominibus sacerdotii, sacrificii, ministe-
rii, contrarias abominationes sub illis inuexit. Scilicet ni-
hil præciosius ecclesia habuit sacerdotio, sacrificio & mi-
nisterio, ideo sub horũ specie potissimum nocere cogita-
uit, & profecit per iram dei. Vtile enim fuit suum sacerdo-
tium

tium questui. Nam dum missa coepit sacrificiū esse, facile totius orbis opes ad suum sacerdotium hoc titulo contraxit. Per opes uero auaritiā, superbiam, pompam, ocia, libidines & omnia illa infanda nefandaq; quæ hodie uisum demus inundare, pleno impetu impulit, donec penitus abolito uero sacerdotio, iam nihil sciret orbis præter Missas & missales sacerdotes, omnibus hominibus uno errore falsis, dum sperant hac una uia remissionem peccatorū & introitum regni cœlorum opibus suis emere. Ita secure iam regnat & potitur uictoria, quam quæsiuit, & paulatim promouit suo sacrilego sacerdotio, adeo ut multi sancti uiri & electi hunc errorem non solum non intelligerēt, sed etiam iuuarent uerbo & opere. Sic concidit sacerdotij ueri uirtus, positis loco fide operibus. Euacuata uis sacrificij ueri sublati cruce & passiōibus, & accepto ocio ac pace, extincta gloria ministerij, erecto idolo humanarū traditionum. Et impleta est prophetia Pauli, quā prædixit. ii. Timo. iii. Hoc autem scito, quoniam in nouissimis diebus instabunt tempora periculosa. Erunt enim homines sui amantes, auari, superbi, elati, blasphemij, parentibus inobedientes, ingrati, rerum sacrarum incurij, sine affectione, sine fœdere, criminatores, incontinentes, inimices, bonorum negligentes, proditores, proterui, tumidi, ceci, uoluptatum amantes magis quàm dei, habentes speciē pietatis, uirtutem autem eius abnegantes, Et hos deuota. Ex his enim sunt, qui penetrant domos, & captiuas ducunt mulerculas, oneratas peccatis, ductiles uariis desideriis, semper discentes, & nunquam ad scientiam ueritatis peruenire potētes. Quemadmodum autem Iannes & Mambres resisterunt Moysi, ita & hi resisterunt ueritati, homines mente corrupti, reprobij ad fidem, sed ultra non proficient. Insipientia enim eorum manifesta erit
omnibus, sicut & illorū fuit.

Secunda

SECUNDA

PARS DE VERBIS MISSAE EX QUI
bus probatur, missam non esse sacrificium.

Item de Canone.

PRIMA PARTE
sacerdotium illud Satanæ
impium & abominabile
sat potentibus scripturis
subuertimus, quibus etiã
probauimus, Missas non
posse sacrificij nomine cõs
seri, & os aduersariorum
oppleuimus, ut non habe
ant quod possint cõtra uer
tere, nisi suas opiniones,
consuetudines & hominũ

autoritates, quas in re diuina & fundãda fide, nullius esse
momenti nemo ignorat. Simul satis confirmatæ sunt con
scientiæ infirmiores, ut probe intelligant, nullum esse nos
ui testamenti sacrificium, præter id, quod scriptura docet,
crucis & laudis, nec sit ullus amplius locus scrupuli, Miss
sam non esse sacrificium. Nunc secundo loco, post bella,
pacificis documentis idem docebimus, & supra fundmẽ
tum positum leuiter & molliter edificabimus, sermonem
proprie ad institutum accomodantes, de missa ipsa tracta
turi, non nostris, ut Satanæ faciunt sacerdotes, sed solis di
uinis uerbis innitendo. Quare ab initio Missæ institutio
nem & uerba instituentis audiamus. Sunt autem hæc.

Verba Euange
lii quibus missa
continetur.

Primus est Matthæus cap. xxvi, Edentibus autẽ illis
accepit Ihesus panem & gratias egit & fregit, deditq; disci
pulis suis, & ait, Accipite & manducate, Hoc est corpus
meum.

meum. Et accipiens calicē, gratias egit & dedit illis dicēs,
Bibite ex hoc omnes. Hic est enim sanguis meus noui te-
stamenti, qui pro multis effundetur in remissionem pec-
catorum &c. Græcus utrobicq; habet ευχαριστίας, gratias
agens, quod noster translator, bene dixit, primo loco uer-
tit. Quod dico, ne intempestiui uerborum obseruatores,
opinionēs aliquas gignant aut confirmēt (uti solent So-
phistæ) super transubstantiacione, & nescio quibus nu-
gis cōsecrationis. Sed sciant idem esse gratias agere, quod
benedicere. Quod enim Mathæus & lucas ευχαριστίας,
Marcus semel ευλογίας dixit.

Secundus est Marcus ca. xiiii. Edentibus autē illis, ac-
cepit Ihesus panem & benedicens fregit & dedit illis & di-
xit, Accipite & manducate, Hoc est corpus meum. Et ac-
cipiens calicem, gratias egit & dedit illis, & biberunt ex
illo omnes, & dixit eis, Hic est sanguis meus noui testas-
menti, qui pro multis effundetur.

Tertius Lucas ca. xxii. Et accipiens panē, gratias egit,
& fregit & dedit eis dicens, Hoc est corpus meū quod pro
uobis datur, Hoc facite in mei cōmemorationem. Simili-
ter & calicem postquā cenauit, dicens, Hic est calix nouū
testamentum in meo sanguine, qui pro uobis fundetur.

Quartus Paulus. i. Corint. xi. Ego enim accepi à domi-
no quod & tradidi uobis, quoniam dominus Ihesus, nos-
cēte, quia tradebatur accepit panem & gratias agens, fregit
& dixit, Accipite, manducate, Hoc est corpus meū, quod
pro uobis traditur, hoc facite in mei cōmemorationem.
Similiter & calicem postquā cenauit dicens. Hic calix
nouum testamētū est in meo sanguine, Hoc facite, quo-
tēs bibetis, in mei cōmemorationem. Vide ut Lucas cū
Paulo pene per singula uerba consentiat.

Hic à te, lector pie, impetratū uelim, ut credas hos quat *Verbis Euange*
ntor testes, neq; stultos, neq; ebrios fuisse cū ista scriberēt, *lii ut Petr. e in*
sed plenos spiritu sancto rei ueritatem scripsisse, ut in eos *cumbendum.*

E rum uerba

rum uerba securissime niti possit totus mundus, ac stare etiam aduersus portas inferi. Deinde non minus impetratum uelim, ut credas, Christum ipsum quoque, & si in cæna & nocte ista gessit & instituit, non tamen more hominum ebrium aut furiosum fuisse, sed uirtutem & sapientiã dei instituisse, quicquid ille instituit. Stultus & ridiculus uideor, qui ista petam, sed stulticiam eã mihi extorquet indomitus furor Papistarum, & deplorata amentia luparũ, id est, Parrhisiẽ. Louaniẽ. & aliarum scholarum. Qui cũ iam dudum sint indurati & inueterati diuturno & perpetuo contemptu Christi, Apostolorũ & Euangelistarũ uniuersarũ scripturæ. Sanctum & catholicũ arbitrantur, ut cũ furiosis furamus, & posthabitis uerbis diuinis, iactemus cum eis uerba hominum, Patres, patres, patres, Ecclesia, ecclesia, ecclesia, Cõcilia, concilia, cõcilia, Decreta, decreta, decreta, Vniuersitates, uniuersitates, uniuersitates. Scilicet his terrenis fumis suis audet exigere, ut cedat uniuersa illa diuina & cœlestia fulmina. parati, ubi non cesserint, omnia damnare & exurere. Quo furore quid aliud moluntur, quã ut Christus cum Apostolis suis fuerit in uerbis & factis suis stultus aut ebriosus: ut qui ea dixerit, quæ hominibus longe sint inferiora, ac multo fidelis super patres, concilia, scholas, decreta, in quibus non raro errores fuisse, ipsimet fatentur, nos oporteat credere quam super Christum. Quanquã nõ hoc ex animo agant, ut patrum, conciliorum, ecclesiæ pietatem firment, sed ut suas proprias insanias & abominaciones e patrum & conciliorum uel proprio uel male intellectorum errore acceptas stabiliant & ueritatem extinguant.

Adhaereamus itaque his uerbis diuinis cum fiducia, siue ita egre serant Pape siue puppæ, siue lupanaria, siue lupæ, ac obseruamus an hæc diuina oracula permittant, missas sacrificia dicere. Primum religiones illas irreligiosas contemnimus, quæ hac in re stulti inuenerunt & multiplices cauerunt.

MARTINI LVTHERI.

cauerunt. Quales sunt, quod uerba hæc (ut uocant)
 consecrationis minime uulgata uolunt, ceu solis sacer-
 dotibus, nec iis nisi in intimo sacrarum rerum secreto
 agentibus tractanda, quibus in toto orbe oportuit nihil ef-
 se notius neq; uulgatius, cum fides & salus omnium pen-
 deat in illis, uti monstrabimus. Item quod seuerissimo su-
 percilio definiunt, Si quis omiserit dictiunculam Enim,
 uel æterni, quæ in Euangelis non habentur, reus sit mor-
 talis peccati, quia contra usum Ecclesiæ pronunciauerit
 uerba consecrationis, & peccauerit in formam sacramen-
 ti. Non quod probem, cuiusuis arbitrio usitatam formã
 mutari, sed quod temeritatem & audaciam impiorum de-
 tester, qui in rebus à deo non præceptis, nec necessariis, no-
 uos infernos cõdunt, & noua peccata mortalia suo cõco-
 cerebro decernunt, ubi nulla peccata nec pericula esse pos-
 sunt, pauidas conscientias sine causa excarnificantes, tan-
 tum ut spiritus libertatis extincto, spiritum timoris & ser-
 uitutis in cordibus nostris suscitët. Nullum adulterium,
 nullum sacrilegium, nullum periurium par esse sinunt ei
 peccato, si formam sacramenti læseris, omissa paritacula
 enim. Nec aduertunt data opera spiritus sancti, nullum
 Euangelistam aut Apostolum cum altero per omnia con-
 cordasse in uerbis eiusmodi, quos tamen maxime opor-
 tuit cõcordare, aut multo magis, quàm nos peccare in for-
 mam sacramenti. Item quàm inexpiabile flagitium fece-
 runt, panẽ aut uinũ manu uel alia parte corporis, quàm
 digitis illis oleatis aut lingua tetigisse, cũ a palla, calice,
 panno, deni; à musca, mure, uermibus, stercore tan-
 gi nihil moueantur. Scilicet corpus humanum aut car-
 nem uel non numerant inter creaturas bonas, dei uel in-
 sanos seipfos declarant, Tale est, quod ieiunium natu-
 ræ effinxerunt, ut si quis guttam aquæ uel imprudens
 glutiuerit, eo die indignus sit communione. O furorẽ fu-
 rore furiosorem. Indignũ est, inquit, ut in os Christiani
 E ij aliud

Oportuit notis-
 esse uerba Mis-
 se.

Nota optimum
 canonem.

aliud intret, priusquam corpus domini intrauerit. O festiua ratio, Forte nec nebulam nec aëre prius intrare licet os Christiani, quàm corpus domini intrauerit, ut sacerdotibus respiratione & uita interdicator, usq; post missam & cõmunionem, cum Christus & Apostoli post cœnam cõmunicauerint, ac fere fiat, ut moderato sumpto cibo, & os mundius & caput purgatius & halitus incorruptior, totumq; corpus dignius sit quàm ieiunis & à somno nescio quid grauedinis & impuritatis referentibus esse unquam possit.

Impii qui cõscientias onerant traditionib. humanis.

Tales inquam religiones arbitrarias, quæ ultra Christi institutionem per homines inuentæ & adiectæ sunt contemnimus, non quod nolimus eas seruari, si qui uolent, sed peccata per eas statui & conscientis laqueos & scandala parari non patimur. Seruet qui uolet, sed libere, sciens se non posse peccare in eo omittendo, quo uidet Christum & Apostolos non peccasse. In iis enim solis peccatur, quæ contra Christi statutum sunt. Quæ peccata impii isti etiã summi meriti loco ducunt, scilicet dũ horrendo abusu sacramenti huius sacrificiũ & opus ex ipso faciunt, fidẽ & uerũ usum eius toto orbe damnantes & uastates, ut impleat impiorum illud uerissimũ elogium, Trepidauerunt timore, ubi non erat timor, ut iusto iudicio dei peccata & infernos habeant, ubi iustitia & salus liberrima est, qui iustitias & salutem faciunt, ubi peccata & damnatio summa est. Sic cũ peruerso peruertitur deus, Psal. xviij. Hæc uero ex multis retuli, ut animo tuo Christiane lector persuadeas, nihil mirum esse, si sacrificiũ ex missa facere sint ausi, qui uideas, tam stultis & impiis opinionibus eos agitari in eare, ut omnia recta peruertant, & nihil dignum sacramento isto sentiant & faciant, ut non modo suspectum sed plane fugiendum esse scias, quicquid eorum usus & confuetudo præscribit, Quid enim reliquum boni faciant in missa quando memoriã Christi & fidem extinguunt, & opus loco

loco eius erigūt: Veniamus itaq; ad ipsa uerba Euangeli
ca, & per ordinem ea contemplemur, quid nos doceant in
Missā spectare.

P R I M V M

Abunde satis esse nobis debuit, ipsum exemplum Chri
sti & Apostolorum, quandoquidem credimus, Omnem
Christi actionem nostram esse instructionem, seu ut ipse
met dixit. Exemplum dedi uobis, ut quemadmodum ego
feci uobis ita & uos faciatis. Quin hoc ipso loco, uelut pre
uidens futuras istas lupas & lupos Arabiæ dicit, Hoc faci
te in mei memoriā. Quid est, Hoc facite: Nonne hoc quod
ego modo facio uobiscum? Quid autem facit: Nunquid
aureo calice, pallis & infinitis his rerum uarietatibus orna
tus sacrificat: Nequaquam, sed panem accipit &, uerbo
quo dicit, Hoc est corpus meum, mutat in corpus suum,
& dat manducandum discipulis. Si igitur inuenias fideles
qui simplicissimum hunc ritum imitantur aut imitari uo
lunt, omiſſis omnibus, quæ per homines adfecta sunt, ca
ue tu hæreticos dixeris, nisi Christum quoq; hæreticum si
mul criminari uelis, opponet enim tibi uerbū, non Papæ, nō
luparū, nō patrū, sed ipsius Christi ihoc facite. Et tu cū audi
eris Hoc facite, aliud in illis & christo factū esse, docere nō
potēs, inuenieris cū Parrhis, uel rudis, asinus, uel insignis
blasphemator Christi. Finge ergo uel Græcos uel Boemos
hoc simplici Christianissimo ritu, faciētes, quod Christus
hic dicit, Hoc facite, Et ex alia parte sedere alto folio buc
cas illas indoctissimas & impiissimas, Papam Cardinales
Episcopos, sacerdotes, Monachos, cū lupanaribus Parrhi
siē & Louaniē & sororibus suis Sodoma & Gomorra.
Quæ ubi uiderint paruulum & contemptum hunc gregē
Christi sic facere, incipiant supercilium tollere, nasum cri
spare & turgētī gutture uoces rotare, in hunc modū. Ecce
isti hæretici & scismatici non seruant ritum Romanæ ec
clesiæ nec principia fidei & opiniones Parrhisienſis almæ

Lupi deserti
Episcopi nostro
rum temporum

facultatis, placeantq; sibi solita philantia, de sola multitudine in laruatorum & indoctorum, citra omne testimonium scripturae, quasi errare ipsi non possint. Quid hic facies aut iudicabis? Sequeris ne turbam & multitudinem ad malum contra legem dei, & deferes paucitatem ad bonum: cum uideas hic uerbum Christi, illic uero uerbum hominum regnare, unde certus esse cogeris, oculos Christi eo spectare ubi uerbum suum regnat, etiam si duo tantum essent ibi congregati. Auersos autem esse, ubi uerbum suum exulat, etiam si tot Papae, quod folia syluae, tot Cardinales quod grana, tot Episcopi quod guttae maris, omnesq; toti aurati, gemmati, purpurati & mulati & asinati ibi essent, nonne praemaeestate uerbi Christi omnes has laruas pro stercore terrae haberes iustissime? Quid est ergo ut metuas a facie istorum leuissimorum hominum? qui Christum habes tecum & secundum uerbum eius facis? Nonne Iohannes de eo dicit: Maior est qui in nobis est, quam qui in mundo est. Damnent itaq; lupae & laruae istae tuum factum, & erigant sacrificia quae ignorant, iactent patres, uehant concilia, proferant multorum usum, tibi sufficiat unus & solus Christus cum paucis suis in hoc mundo, de quo certissimus es, non sacrificasse eum panem & uinum in ultima caena. Non damnabit te, quod illi te iudicant, sed coronabit, quod sese non illos secutus fueris. Tu habes uerbum & exemplum Christi, quod ostentes & opponas etiam portis inferi, illi quid habent? Infulas, pileos, rasos uertices, annulos & sigilla. His enim argumentis probant quaecumq; probant. Et in his rebus pendet ius & uis decernendi quaestiones fidei, quas si eis detraxeris, non plus Episcopi palium rerum in eis inuenias, quam in isto asino & trunco.

Commendet itaq; diligenter pius animus conscientiae suae hoc fidele exemplum Christi, nec dubitet, nulli prorsus angelorum licere, nedum bullis humanis e sacramento dei facere, quod Christus ipse non fecit. Quod si qua ratio

ne

Christus non sacrificauit panem in caena. Non igitur est sacrificium.

ne etiã liceret per impossibile, adhuc non est integrũ neq; ritũ Christiano, ab exemplo Christi discedere, & aliquid sine exemplo eius innouare, præsertim in re tãta. Vt quid enim nos ille suo exemplo & uerbo docet & præit, si licet aliud tentare sine uerbo & exẽplo eius? Cur uenit in hunc mundũ, si non satis est eũ sequi in ijs quæ nobis ostendit? Aliud est sane quod ceremonijs & uestibus additis aliter nũc tractatur, quàm à Christo tractabatur. In ijs enim hoc solũ noxiũ, & damnandũ est, si necessario ad rem pertinet. re credant & consciẽtias uexent, cũ sint libera omnia, quæ in Christi institutione non inueniuntur, quæ libertas facit ut innoxia sint. At sacrificiũ ex eo facere, hoc non est aliud quod externũ addere, sed substantiã ipsam sacramenti & totũ quod est à Christo institutũ, mutare. Hoc non modo sine exemplo, sed & contra rẽ ipsam & exemplũ est. Nec libertas hoc malũ potest innoxiiũ facere sed damnandum & detestabile est ut summa idololatria & blasphemia.

S E C V N D O.

Euidens est, uerba instituentis Christi, uerba promissionis esse. Sic em̄ dicit. Hoc est corpus meũ quod pro uobis tradetur. Hic calix nouũ testamentum est in meo sanguine, qui pro uobis effundetur. Neq; etiã lupanar ipsum Parrisiense, omnĩũ insulsissimũ & stupidissimũ, tam stupidũ esse potest, quin agnoscat hæc esse promissionis uerba inuolentia pignus eiũdem promissionis, quod est corpus & sanguis Christi in pane & uino. Promittit traditio corporis & effusio sanguinis in remissionem peccatorũ, quæ est res noui testamẽti, ut uidebimus. Ad promissionẽ autẽ requiritur fides accipientium promissionem & pignus promissionis. Sine controuersa enim promissio & fides sunt correlatiua, ubi promissio nõ fuerit, fides esse nõ possit. Et ubi fides nõ fuerit, promissio nihil sit. Atq; ut promissio gratuita uenit absq; ullis meritis seu operibus donata, alioqui nõ promissio sed merces & retributio esset, ita suscipis

Verba missæ sunt uerba promissionis, non igitur sacrificium missæ est.

fuscipitur sola fide sine operibus, alioqui opera mereretur eam. Ideo promissioni satis fit fide, & fidei satis fit promissione. Semper enim opera euacuant promissionem, & rursum promissio euacuat opera. Omnia ergo hæc uerba, promissionem diuinam & fidem humanam spectant, nec ullus apud hic ponitur, qui sacrificium aut hostiam indicet, neque sane poni potest. Quid enim sacrificio cum negotio promissionis & fidei? Neque enim ortus tantum distat ab occidente, quantum sacrificium à promissione. Sacrificium opus nostrum est, ex nostris rebus exhibitum deo. At promissio, diuinum uerbum est, de dei rebus exhibitum hominibus ut plane in sania nedum error sit, ex promissione dei sacrificium humanum, ex uerbo maiestatis, opus creaturæ facere. Quæ enim proportio, nedum identitas uerbi dei & operis nostri; cum nec nostrum uerbum esse opus nostrum possit. Christus autem mandans hoc à nobis fieri in sui memoriam, plane aliud non uult, quam promissionem istam cum pignore suo frequentari, ad alendam & roborandam fidem, quæ nunquam satis potest roborari. In cuius solius robur & hoc sacramentum instituit & reliquit in terris. Iterata enim & assidue memorata dei promissione, tam dulci & opulenta, animus saginatur fide magis ac magis. Videt ergo incredibilem cæcitatem & peruersitatem papistarum, qui ex promissione dei faciunt opus hominum, hoc ipso testes sibi ipsis facti, quam prorsus nihil intelligant, quid sit sacramentum altaris, nec quid agat & intendat eiusdem institutor Christus. Illi offerunt opus, hic requirit fidem. Illi sacrificant deo, hic promittit hominibus. Finge & pingue absurditatem hinc aliquam similem si potes. Si princeps quispiam te donaret codice aliquo testamenti, quo tibi promitteret uelut pignore certo hereditatem suam totam, nihil aliud spectans quam suam bonitatem & tuam paupertatem, nec aliud ex te querens quam ut codicem acceptes gratusque custodias, gaudeas & diligas se benefactorē

Vsus Missæ

Aptā similitudo.

MARTINI LVTHERI.

benefactorem tuum. Tu uero uelut magnum facturus, eum ipsum codicem nō acceptes, nisi ut ei exhibeas & offeras, non tuum cōmodum sed illius diuitias aucturus, ut tu potius glorieris, qui dederis, & ille pudeat, qui à te mē dico acceperit. Nonne hic iudicaberis, aut extrema demētia insanire, & nihil intelligere eorum quæ sunt, aut si intelligeres, summa nequitia & superbia principem irridere & illudere? Talis est absq; dubio facies & religio absurdissimi huius uulgi papistici erga maiestatem diuina, dum missam sacrificant, & promissione dei deū diuitem faciūt.

O monstra monstrorū.

TERTIO

Verba sic sonant, Accepit panem, gratias agens, fregit, deditq; discipulis suis. Obsecro, quid est frangere? quid est dare discipulis? cur non potius more legis sic dixit? Et accepit panem & leuauit corā domino, ut intelligeretur, non hominibus sed deo dedisse, id est, sacrificasse? Nunquid hic laruæ & lupæ adeo nihil habent uel grammaticæ uel communis sensus, ut ardeant dicere, dare discipulis id esse, quod offerre deo? Vbi est ergo sacrificium? an id eo quod accepit panem? at accipere, non est offerre, sed ad se potius capere & in suum ius & usum sibi uendicare, nisi iterum non sumus Grammatici. Cum enim esset facturus & daturus discipulis, necesse erat, ut in manus acciperet, neq; enim ore aut auribus, aut pedibus frangeret & daret. At gratias egit & benedixit, Ergo gratias agere & benedicere est sacrificare? Tunc & quinque panes ordeaceos & duos pisces dicemus ab eo sacrificatos, quando Iohā. vi. eos multiplicaturus accepit & gratias egit & dedit discipulis, discipuli autem turbis, ubi eundem ritum seruauit, nisi quod non dixit, Hoc est corpus meū, id est, non mutauit panem in corpus suū uerbo uirtutis suæ. Quin gratias agere & benedicere, est testari, sese accipere uel accepisse à deo, nō autem offerre deo. Oblaturus potius orat, ut acceptū sit quod offert. Gratias autem agens nō orat,

Dare deo, sacrificare est, dare discipulis non item.

F ut accep

ut acceptum sit, sed gaudet accepisse, ut uideas, omnes ap-
 ces horum uerborum pugnare, ne Eucharistia sit sacrifici-
 um deo exhibitum, sed beneficium hominibus donatū,
 quod accipiant & gratias agant, non quod commendent
 & acceptari orent.

*Multis distribu-
 endam vix q̄
 sicut esse.*

Hic uero uide, ut missarum uniuersarum ritus hodie
 nus cum Euangelio faciat. Omnes tres Euangelistæ una
 diligentia, similiter & Paulus, memorant panē esse à Chri-
 sto fractum & datum discipulis, tacent uero an & ipse co-
 mederit & biberit cum eis. Quid enim est frangere, nisi in-
 multa partiri? Quid dare discipulis, nisi partitum aliis di-
 stribuere? Si ergo missa institutum & exemplum Chri-
 sti referre debet, necesse est, ut nulla unquam fiat, nisi Eu-
 charistia frangatur & multis distribuatur per sacerdotē.
 Si autem aliqua aliter perficitur, non est Christiana missa
 nec cū instituto Christi ulla ex parte conuenit. Quid hic
 dicetis priuati imò & publici missarii? Nonne hic solus
 locus merito omnes abstertere deberet, ne ullam missam
 ullus unquam celebraret? Nonne hic euidentissime sequi-
 tur, Exemplum Christi referre & institutū eius sequi nul-
 los, nisi eos, qui uel infirmis uel publice accedentibus mi-
 nistrant eucharistiam, ipsi non accipientes? Hi enim pro-
 xime omnium hanc cœnam Christi representant, quia ac-
 cipiunt, gratias agunt, frangūt & dant aliis, ipsi ministri
 eorum, sicut Christus factus minister non sibi accipit, sed
 aliis ministrat. Hi uero qui celebrant, quid faciunt? simu-
 lant hanc fractionem, dum intres partes hostiam partiu-
 tur, & unam uiuentibus, unam defunctis, unam beatīs de-
 putant. Scilicet egregij distributores, qui beatīs adhuc ne-
 cessariam fidem & promissionem faciunt. Sed quid aliud
 nugarentur, postquam usum fractionis aboleuerunt? De-
 inde nullis distribuunt, sed sibi solis uniuersas partes su-
 mūt, aliis auferūt. Cōfer nūc istos Antichristos cū Chri-
 sto. Ille frangit & partitur in multos & partitū distribuit.

Isti con-

MARTINI LV THERI.

Isti contra per omnia nullis frangūt & sibi solis sumūt, nō
 si quod simulant quandā fractionem. Et ubi manet uer-
 bū Christi, Hoc facite? cur illi faciūt aliud & contrariū?
 Tutissime omnīū igitur facit, qui à Missa in totū, ut nunc
 fiunt, tā priuata quā publica abstinet, quia neutra Christi
 exēplū & institutū amplius refert, sed ubi cōsecrauerit ali-
 isq; distribuerit, tū & ipse ab alio accipiat. Sicut enim & alio-
 rum sacramentorū nullus sibi ipsi aliquod dare debet, sed
 ab aliis accipere & aliis dare. Sunt hæc obscura & dubia:
 An determinationē almæ facultatī. Parisiēn hic expecta-
 bimus: quæ ructuet & dicat, Hæc propositio est. contra al-
 mas facultates & contumeliosa magistris nostralibus? At
 uerba Euangelij stant clara & solida, Fregit & dedit disci-
 pulis. Hoc facite, nō dicit, Et seruaui & sumpsit sibi ipsi,
 Hoc facite. Vides ergo, si usus instituti dominici perman-
 sisset, nunquam sacrificiū ex eucharistia factum fuisset. Si
 cut nemo hoc sacrificiū uocat, quod minister Ecclesiæ in-
 firmis & petentibus Eucharistiā ministrat. At ubi ceptū
 est, frangere & distribuere, mutari in id, quod est sibi soli
 seruare & sumere, deinde ministrum, sacerdotem cense-
 ri, ibi inuentum est sacrificiū, scilicet ut haberet quod
 ageret ille sacerdos, ne ociosus staret coram altari.
 Quod si omnino sibi ipsi sumere extra exēplū Christi uo-
 let, saltem hoc curret, ne solus sumat, sed frangat simul &
 det aliis, ne nihil exempli sequi, sed oīa contra exemplū
 Christi agerere inueniatur. Fidelia sunt uerba & satis tu-
 tam facere conscientiam potentia, si credas & sequaris, cō-
 tēpto totius mūdī usu cōtrario.

Q V A R T O.

Et dixit, Accipite, scilicet nō solū exēplo & facto osten-
 dit, nō sacrificiū deo exhibitū, sed donū hominibus datū,
 Eucharistiā esse, sed & uerbo cōfirmat, iubēs ut accipiant.
 Cur nō sic ait, Offerite uel sacrificate? An papistas iterū ig-
 norātia grāmaticæ impedit, ne sciāt, quid significet, Acci-
 pere: neq; em accipere hic sonat, ut tollāt māibus, ceu alie

Qui sacrifi-
 cat dat deo, in
 Missa nos acci-
 pimus a deo.

num bonum alteri exhibituri seu oblaturi, sed ut sibi ipsis uendicent & in suum cōmodum uertant, tanquā donū ac iam rem propriam. Possessores enim facit doni, cum dicit. Accipite, nempe illud quod dedit & fregit. Nihil ergo offerri deo permittit hoc uerbum accipiendi, sed probat à deo uenire hominibus accipientibus donū. Quid potest cōtra tam clara uerba opponi? Adhuc Sodomæ ille & Gomorrhæ nos accusant, quod nobis solis arrogemus intelli gētiam scripturæ? Surgant, resistent, dent aliā, & configāt oculos tam aperti Euāgelij. Nō enim sufficit dicere. Hæc propositio est scādaloſa. Scimus & uolumus Christū esse scandalum ludæis & signum cōtradictionis Israeli, & lapidem offensionis Synagogæ Satanæ, & abominationē lupanaribus papisticis.

Q V I N T O.

Comedite, & bibite. Hoc est uniuersum opus, quod in Eucharistia facere iubemur. Ideo enim frangit, dat, iubet accipere, ut comedamus & bibamus, & post hæc memoriam eius prædicemus. Sic & Apostolus, nullum aliud opus in Eucharistia nouit nisi comedere & bibere, dū uerba Christi repetit, dicens. Quotiescunq; ergo manducabitis panē hunc & calicem bibetis, mortem domini annūciabit s, donec ueniat. Nihil hic offerre, nihil operari, sed accipere tantum, comedere & bibere mādatur. Neq; enim quod comedimus & bibimus, offerre possumus, cum potius auferamus & nobis demus & intra nos recipiamus. Et nō pūdet, aduersus tam euidentia & certa uerba sacrificium facere & offerre deo, quod comedimus & bibimus. Natura enim sacrificij est, præsertim perfectissimi, quod holocaustum uocant, totum deo offerri, nihil ex eo hominibus relinqui. Si autem uictima aut pro peccato fuerit, saltem aliquam partem deo relinqui totam, cur ergo nos panem & uinum totum comedimus & bibimus, nihil relinquentes deo? Cur non totū ei relinquimus, cū uelimus hoc perfectissimum

MARTINI LVTHERI.

ctiſſimum eſſe ſacrificiū: ubi hic ſubſiſtet ratio ſacrificij?
 Neq; enim garrere ſufficit, Chriſtum offerri à nobis ſub pa-
 ne & uino. Nam & ipſum ſumimus ſub pane & uino, at
 nihil ſumi à nobis debet de ſacrificio & holocauſto domi-
 ni. Pugnāt offerri deo & ſumi à nobis. Accipiebant leuitę
 olim à populo Iſrael oblata eorū, ſed nihil eorū ſumebant,
 quæ offerenda erant deo. Sic & dum corpora noſtra & lau-
 des ſacrificamus, nihil nobis, ſed omnia ſoli deo exhibe-
 mus, ut ſtet ratio ſacrificij, etiā ſpiritualis. Proſus inaudi-
 tū igitur monſtrū eſt. Sacrificium iſtud papifticum, ut ſerē
 ipſe Papa cum ſuo corpore toto non ſit æque monſtroſus.
 Totum nos uoramus, & totū deo offerimus hoc eſt tantū
 dicere, neq; uoramus ſi offerimus, neq; offerimus ſi uor-
 mus. Et ita dū utrūq; facimus, neutrū facimus. Quis au-
 diuit unquā talia: omnia ſibi pugnantiſſime contradicūt
 & inuicem ſeſe conſumunt, aut neceſſario & inſallibiliter
 concludunt, Euchariftiā ſacrificiū eſſe non poſſe. Diluant
 hæc rogo, Louaniēſ, & Parrhiſiēſ.

S E X T O.

Hoc eſt corpus meū. Hic eſt calix ſanguinis mei. Hic pi-
 gnus & ſignū promiſſionis apponit. Ita enim habet con-
 filiū diuine bonitatis, ſuas promiſſiones aliquo pignore
 ceu ſigillo ſignare & munire. Sic Abrahæ impoſuit circū-
 ciſionem pro ſignaculo pacti & promiſſionis de ſemine
 ſuo donatæ. Et Noë cum promitteret ſe fore deum ſemini
 ſuo, nec ultra terrā diſſipaturum, appoſuit pro ſigno me-
 morabili arcum in nubibus. Sic deinceps ſerē omnes pro-
 miſſiones aliquo ſigno firmauit, adeo ut hoc more Iſaías
 iuberet Achaz regē Iuda, ut peteret ſignum à domino pro-
 mittente liberationem populi de manu regis Syriæ & Sa-
 mariæ. Apud homines quoq; pacta, pmiſſa & fœdera nō
 ſolū uerbis aut literis, ſed additis aliqbus pignoriſbus aut
 teſtibus firmanſ. Si uerbis promittūt, ſtipulanſ manibus.
 ſi literis, appendūt ſigilla in robur pacti & promiſſi. Ita ut

Ratio ſacraſ
menti.

*Promissiones si
gnis confirman
tur.* hæc promissio diuina nobis omnium esset certissima, si
demq; nostram tutissimam redderet, apposuit pignus &
sigillū omnīū fidelissimū & preciosissimū, scilicet ipsum
met precīū promissionis, corpus & sanguinem propriū
sub pane & uino, quo nobis emeruit promissiois diuitias
donari, quod & impedit, ut promissionem acciperemus.
Quomodo ergo sacrificiū & opus nostrum facere possū
mus, ex pignore & sigillo dei, nobis donato & promissio
ni suæ appenso? Quis inter homines sigillum & pignus
promittentis offert ipsi promittenti, ac non potius accipit
à promittente & sibi seruat, hoc ipso tenens sibi obstrictū
promissorem, certissima fiducia expectans eius ueritatem
& impletionem? Ita & nos diuinam maiestatem hoc inasti
mabili pignore nobis donato tenemus obstrictam, de cæ
tero cū summa certitudine & dulcissima, pacatissimaq; fi
ducia expectantes, ut impleat quod promisit, & cuius pro
missionis tam preciosum sibiq; charissimū pignus dedit.
Et tu impia turba Papæ, nos offerre & à nobis abicere do
ces hæc incōparabilia dona & gaudia.

*O quot Hiere
miis opus ha
bet Ecclesia qui
deplorent hæc.*

Et quis nō summa indignatione discrucietur super hos
creuentissimos animicidas, qui nobis hanc dei charitatem
obscurant, hæc certitudinē cordis labefaciunt, hanc securi
tatē fiduciæ proscribunt, & pro charitate dei iram dei, pro
fide opera, pro certitudine trepidationē, pro securitate cō
fusionē statuunt. Dum enim sacrificiū faciunt ex Eucha
ristia, nōne incertos nos faciunt? Quis enim sciat, an pla
ceat suū sacrificiū? Da unū ex istis sacrificulis, qui audeat
certum sese asserere, suum sacrificiū esse acceptū. Omnes
enim in incertum currunt & aëra pugno uerberāt, semper
& ubiq; sacrificantes, nunquam autē ad certitudinē perue
nientes, quia, amissa promissione infallibilis dei, suis sacri
ficiis & operibus incertissimis feruntur. Deinde cum sacri
ficant, necesse est, cogitent deum placare. Velle autem deū
placare, est eum iratum & implacatum credere. Crede

MARTINI LUTHERI.

autem iratum, est expectare iram potius quam charitatē, mala potius quam bona. At Eucharistiā salubriter accepturis necesse est credere, deū summa charitate iam dudū placatissimum, ultro donare id quo nihil habet charius, ita ut nihil æque pugnet aduersus Eucharistiæ fructum atq; hæc sacrilega opinio papistarum, & nocentissima consciētia deum esse iratum & hoc sacrificio placandum, qui nisi summe esset placatus & amantiss. tantas suas opes nec exhiberet nec effunderet. Vides ergo ut sacrifices isti uerius carnifices, suo sacrificio nos docent incurrere horrenda & pericula, & omnia bona in mala, uiuifica in mortifera, salutifera in damnabilia, certa in incerta, fidem in dubiū, securitatem in pauorem. Breuiter, ipsam diuinam charitatē in iram, & amorem in odiū, patrem in hostem, cœlum in infernum, & summa in infima uertere, omnia miscere, confundere, perturbare. Non autem sic incertus es, nec irā cogitas, si Eucharistiā solum promissionem non sacrificium esse cognoscis. Certus enim es, deū mentiri non posse in suis promissionibus, se sicut placatum & amantem sese promittit & exhibet, ita eum absq; dubio habes, si saltem promittenti credis. Deinde cum illum non nisi bona sua promittere ibi intelligis, mox exonerata & leta conscientia intelligis, nihil à te exigi honorū quæ tu offeras, sed tantum inuitari & blandissime allici ut bona accipias quæ ille tibi proponit. At ubi sacrificare uolueris, necesse est te cum afferas conscientiam oneratissimā, quæ cogitet, nō nisi infinita exigi, quæ offeras, prorsus præ angustia nihil uidentis bonorum, quæ accipere debeas. Ita fit, ut ubi summa dulcedo cordis erga deum regnare debet, ibi tyrāniset summa angustia & tribulatio. Hoc scilicet uoluit Satan per istud impiū & peruersum sacrificium.

S E P T I M O.

Quod pro uobis datur, Item, qui pro uobis effundetur
in res

Remissio pec-
catorum.

in remissionem peccatorum. Hic signatur es ipsa promissionis, quæ est, remissio peccatorum. O dulcis & potens promissio, sed simul impatiētissima sacrificii. Ideo enim datur corpus & sanguis, ut nos salui simus, remissis omnibus peccatis. Ecce hæc sunt illa bona quæ tibi exhibentur in Eucharistia, putas hæc posse exhiberi ab irato & im-
placato deo, ac non potius ab indulgentissimo, amantissimo, sollicitissimo pro nobis patre? Quid amplius promittere potuit, quàm remissionē peccatorum? Quid est remissio peccatorum, nisi gratia, salus, hæreditas, uita, pax, gloria æterna in ipso deo? Et tu insane & impie papista tuo sacrificio alium tibi fingis deum in Eucharistia. Nonne iam dudū uides, omnes sacrifices idololatrias esse, & toties idololatriā perficere, quoties sacrificant? Non enim uere deum cogitant, sed idolum sui cordis formant, cogitantes & credentes, esse hīc deum aliquem iratum & placandum, qui plane in Eucharistia nec est nec esse potest. Atq; uere iratus tibi est & manet, sicuti credis, quia extra Eucharistiæ fidem es, & promissioni eius non credis, nihil differens ab Ethnico & Iudæo, nisi quod maiori peccato in hæc bona peccas, dum sacrificio tuo magis irritas & incurris in iram, cæterum infidelitate & impietate similis es, tantum titulo Christianus, & tantum rasura sacerdos. Deniq; ut sacrilegam placandi cogitationem tibi adimeret inter uerba, ipsemet tibi signat & indicat, quo sit placandus & placatus, dum dicit, Quod pro uobis datur, Qui pro uobis effundetur. Desine, rogo, tuas perditas placationes præsumere. Vnum est, quo placat (ut ita dicam) solissimum & unicissimum, ne speres ultra hoc ullū aliud placandi aut sacrificium aut consilium reliquū esse. Maior est illa maiestas, quàm ut totius orbis sanguine & omnium angelorū meritis placari possit. Corpus Christi datur & sanguis eius funditur & sic placat. Pro te enim datur & funditur, sicut dicit, Pro uobis. Cur pro nobis, nisi ut

si ut placetur ira dei, quæ imminet peccatis nostris? Placata autem ira, remittuntur peccata. Hoc est, quod dicit, dari & effundi in remissionem peccatorum. Nisi enim daretur & effunderetur, ira maneret & peccata retinerentur. Hic uides quàm nihil ualeat opus satisfactionis aut sacrificiû placationis, sed sola fides dati corporis & effusi sanguinis pro placatione. Ne fides ipsa quidem placat, sed apprehendit & obtinet placationem per Christum factam, quanto magis tua stulta placatio, & sine fide & sine Christo nihil impetrabit, nisi maiorem iram? Stat firma sententia, Hoc corpus datur pro uobis. Vos nihil dare nec offerre potestis in placationem aut remissionem, sed gratis donatur uobis, sed non gratis donatur Christo hoc donum dei in nobis, quia corpus & sanguinem pro eo propter nos tradit, ut diligamus, gaudeamus, grati simus diuinæ misericordiae, pro inenarrabili suo hoc dono, indignis nobis donato. Non ergo sacrificandû & dandû est in Eucharistia ab hominibus, sed tantû credendum & accipiendum à deo.

Ex quibus nunc euidenter sequitur, Eucharistiam seu missam prorsus nulli alteri posse applicari & comunicari. Quid enim ad me, quod usus uniuersi orbis papistici aliter sentit & facere præsumit? Nunquid fidem dei illi euacuabunt? aut ignoramus prædictum esse, totum orbem seductum iri erroribus Antichristi, qui est Papa? uerba dei non fallunt nos, uec deserunt etiam in medio umbræ mortis. Quæ ut uides quàm nihil exigant, nisi fidem, cû sint purissimæ, tenerrimæ, opulentissimæ promissiones. At fides in promissionem sua cuiusque seorsum est, nulli potens applicari aut comunicari. Neque enim ego pro te credere possum, sicut nec tu pro me. Ita non est meum, promissionem dei tibi applicare uel comunicare, sed tua propria fide eam tibi applices necesse est. Stat enim sententia. Qui non crediderit, condempnabitur. Proinde Cananæi isti Misarii & turpissimi lucri sacrifices, dum fraternitates iactant,

Missæ quæ aliis communicantur.

G missarumque

missarūq; participia uendunt, nihil aliud faciunt, quàm stultum orbem dementāt & illudunt, secumq; ad inferos trahunt, simul rapientes eorum substantias sacrilegis mendacijs & iudificationibus. Et hīc reuelantur fundamenta orbis terræ ab increpatione huius spiritus. Apparet enim, super quod fundamentum Episcopatus, Collegia, Monasteria, templa, sacella, altaria & uniuersum regnum hoc sacerdotale Papistice Ecclesie sit ædificatū. Nonne omnia super Missarū sacrificia sunt ædificata? hoc est, super idolatriā pessimam omnium, super mendacia impurissima, super abusum Eucharistie peruersissimū, super infidelitatem plusquā gentilem. Et hīc iusto iudicio dei factū, ut opes horum non seruiant, nisi profusissimæ luxuriæ, libidini, pompæ, ocio, breuiter, soli abominationi Romanæ, sicut dignum est. Talibus enim remunerari debuit autor huius blasphemii sacerdotii. Habent tamē, quo sese aduersus hæc consolentur & securos faciant, nempe, quod eis incredibile sit, unum Lutherum recta sapere, sese uero omnes errare, sicut Zedechias percutiens unicum prophetā domini Micheam, non putabat credendum esse, omnes prophetas alios spiritu mendacii possessos, & unum illū spiritu domini plenum esse, dignissimum plane argumentum papistis, quod à multitudine trahitur, aduersus clarissimum uerbum dei. Quid enim placeret mendacibus supra mendacia ædificatis nisi mendaciū? Quid autē odio haberent dignius, quàm uerbum ueritatis, redarguens eorum mendacia, siue eos.

OCTAVO.

Quid testamētum = Nouum testamentū. Ecce testamentum ipsemet uocat Eucharistiam, quo quid pugnātius esse potest sacrificio? Si Parrhisiensis Sodoma & Louaniē. Gomorrha & uniuersa Babylon Papæ suū Aristotelem didicissent, agerem cū eis per definitionis locū, si quo modo possent tam crassa capita aliquando uidere, quid differet sacrificium & testamentum. Sed quia sola multitudine rasorum sua stabi-
liunt,

liunt, nec diuinam nec humanā autoritatem spectantes, dimittamus a sinos mutuo suis rudibus plaudere & nostra prosequamur. Testamentū hoc differt à promissione, quod testamentū est morituri, promissio uiuentis. Sic em̄ Heb. ix. dicit, Vbi testamentum est, ibi mors testatoris intercedat necesse est. Testamentum enim in mortuis confirmatū est, alioqui nondum ualet, dum uiuit qui testatus est. Cū uero deus in scripturis promissiones suas passim testamentū uocat, eo uerbo significauit se aliquādo moriturum esse, rursus cum promissiones uocat, uicturū se significat, ut uno hoc uerbo sese futurum hominē, simul moriturum & semper uicturū comprehenderet, de quo nūc nō est locus dicendi. Est igitur testamentum, nuncupatio morituri, qua disponit suā hæreditatē certis hæredibus. De qua re cum in Galatis meis dixerim, hic breuior esse debeo. Quatuor ergo integrant testamentum, Testator, Verbum uel codex nuncupationis & promissionis, Hæreditas. Hæredes, quæ in hoc testamento uideamus. Testator Christus est moriturus. Verba testamenti sunt, quæ nunc uerba consecrationis uocant. Hæreditas est remissio peccatorum in testamento promissa. Hæredes sunt omnes qui credunt, nempe sancti & electi filij dei. Vnde Apostolus Tit. i. fidem Christianam uocat fidem Apostolorum. Tu nunc ipse lector, uide impietatem sacrificum istorum, qui è testamēto sacrificium fecere. Deus testatur & largitur, at illi offerunt & sacrificāt. Quid ergo faciūt? Primū negāt testamentū esse, & cogūt deū aut mentiri aut insanire, dū testamentū ipse uocat. Afferuisse em̄ sacrificiū, est negasse testamentū, cū impossibile sit, idē sacrificiū & testamentū esse, cū illud demus, hoc accipiamus, illud ad deū, hoc à deo ueniat, illud per nos, hoc sine nobis fiat. Et quid pergā differentias dati & accepti afferre, cū & bestia & inanimata hoc sentiāt? Nec patet hic Sophistis cauilādī locus, qđ alio respectu sit sacrificiū, alio testamētū,

G ij tantū

tantum unus est deus, & una tantum Ecclesia, inter quos
 solos mediat deorsum testamentum, & sursum sacrificiū.
 Fateor, sacrificiū est respectu dei papistarum, at hic ido-
 lum cordis eorum est. respectu nostri & ueri dei, non nisi
 testamentum esse potest. Secundo & testatorem Christum
 esse negant. Quomodo enim testatorem agnoscerent, cuius
 testamentū negāt? Non enim accipere ab eo quicquā,
 sed tantū offerre ei uolunt, qua peruersitate non suspiciūt
 eum, largum testatorem suorum bonorū, sed inexplebilē
 exactorem alienorum, seu nostrorum. Tertio & haredita-
 tem negant, non enim querunt gratuitam remissionē pec-
 catorū, eā quā Christus dato corpe & sanguine fusō nobis
 parauit, sed propriā & nouā suo sacrificio impetrare labo-
 rāt. Laborare em oportet hos sanctos, ne misericordiā dei
 gratis accipiāt. Insuper unus est furor oīm, præparatorijs
 oratiōibus, cōfessiōibus præuijs sic sese mūdōs & sanctos
 reddere, ut Eucharistiā digni accipiant, ne sit aliquid ibi,
 quod remitti debeat, sed omnino spectabiles in mundicia
 sua cōpareāt, & sanguinē Christi in remissionē peccatorū
 fufum rideāt, quæ tamen peruersitas alia nascitur origine.
 Nempe quod peccatum nullū cognouerunt, nisi actuale
 propositum mali in uoluntate. Cetera omnia sunt natu-
 rales uires & imperfectiōes, aut ad summū solī reatus quæ-
 dam relationes, quæ Christo non egent. Ita sit, ut momēta-
 nea contritione hoc sanctissimū sacerdotiū sese plene pur-
 get, nec amplius opus habeat testamento remissionis pec-
 catorum. Et sic mundi accedunt, quō non debent accedes-
 re nisi qui remissionē peccatorum egent. Verum de pecca-
 ti cognitione hic non est locus. Quarto negant & heredes.
 Heredes enim diximus esse eos solos, qui credunt huic tes-
 tamento, ipsi uero sacrificantes faciunt capaces & hares-
 des. Eos enim adducunt, qui operibus suis & sacrificio ni-
 tuntur, scilicet tam inquietas, pauidas & confusas cōscien-
 tias, ut non solum non credant, sed ne hoc quidem sciant,
 an cre

MARTINI LVTHERI.

an credendum sit. Ignorant em̄ esse promissionem & testamentum, quod fidem exigat, sed sacrificium esse opinantur, quod opera requirat. Ita uides, papisticum sacerdotiū infelix hominū genus, prorsus Aegyptijs tenebris captū, nihil omnino intelligere, quid sit Eucharistia, quid preſter & quo usu, quo fructu sit tractanda.

CONFVTATIO EORVM QVAE
pro sacrificio traduntur.

Et hanc eorum sapientiam super Eucharistia spirāt omnes eorum disputationes, sermones, cantica & quicquid de hac re tractant. Verba consecrationis uocāt, non uerba testamenti. Et hic uideas sudare heroes istos in stadio, ut probent mirabilia istius cōsecrationis, ut panis transeat, ut fiat nihil, ut corpus Christi sub pane esse possit, tantum est Aristoteli mortuo & suae glorioſae philosophiae negocium, ut hic eius infernus uideri possit. Cæterum ut fides & testamentum populo tradatur, tantum abest ut aliquando cogitent, ut nihil æque hæreticum ducant, atq; si pestilentissimis eorum nugis contemptis fidem & testamentū in hac re quæras. Extat historia corporis Christi, sic tortis deprauatisq; scripturis consuta, ut uideatur à summo dei hoste conflata, nisi sint alicuius phrenetici aut arrepticij somnia. Ibi Melchisedech producit panem & uinū offerēs. Producitur hædus filiorum Israel imolatus, panis sub cineribus Elię, carnes Iob, manna patrū, Isaac imolatus. Et quid non? Hæc omnia sunt bello isti autori, figuræ Eucharistiae. Mirum quod & asinam Balaam & mulam Dauid non intexuerit, cum non minus apte potuerint figurare quod ille asinus & mulus prædictis historijs figuratum uoluit. Tum pontifex in lectionibus surgens in medium sesquipedali hiatu, ut speres ipsum spiritum sanctum, meras de fide & testamento delicias & diuitias effusurum, incipit proœmio Papa digno, tum mox proripit sese ad philosophiam Aristot. egregiam illam & pulchre Christianā

*Historia festi
corporis Christi.*

cōcionē de accidētibus & subiecto, de transsubstantiatio-
ne consumaturus. Vbi uero Aristotelem finiuit, & adhuc
efuriant animæ, imò stercora hominum pro uerbo dei uo-
rauerunt, largitur sanctissimus in Christo pater de plenu-
dine thesauri nubes indulgentiarum ijs qui has uocum &
rerū babilonas audierunt. Et tamen audet hic bonus au-
tor in proœmio fingere, sibi dulces lachrymas stillare per
oculos, dum ista diuine bonitatis beneficia meditatur. Tu
nunc uide an Aristoteles contemnendus sit, qui mortuus
Papam tam eruditum & piū facit, ut præ pietate lachry-
metur. Me miserum, qui ista portenta, & ludibria Satanae
uidere cogor, per iram dei inestimabilem, pro serijs & salu-
taribus rebus proponi infelicissimis Christianis. Vbi sunt
hic lachrymæ: ubi qui se murum opponant deo pro Israel
in hoc die furoris domini?

Vt finē huius loci faciamus. Caueat Christianus, præ-
sertim sacerdotes ne sacrificiū ē testamento dei faciant.
Neq; enim uetus testamentum per angelos dispositū, pas-
titur sese sacrificiū dici, cum sit uerbū legis, confirmatū
quidem per sacrificia pecudū, sed nō oblatū. Angeli enim
dederunt legem, populus accepit legē, non obtulit legem.
Multo minus nouum testamentū sacrificiū esse potest
per ipsum dominū dispositum, cum sit uerbū promissio-
nis seu gratiæ, confirmatum quidem per sacrificiū Chri-
sti in cruce, sed non etiā ipsum oblatō. Quam stultus itaq;
uel impius ille esset, qui uetus testamentum, scilicet legem
datam & acceptam, diceret sacrificiū esse, tam stultus atq;
magis multo est, qui nouum testamentum, scilicet promis-
sionem datam & acceptam, dicit sacrificiū esse. Atq; ut
uetus testamentum lex, mandabatur diligentissime doceri,
inculcari & ubiq; memorari. Ita & hoc nouū testamen-
tum mādat CHRISTVS publice doceri & omnibus & ubiq;
memorari. Est enim in eo summa tota Euāgelij, sicut Pau-
lus ipse explicat. Quotiescunq; enim manducabitis panem

MARTINI LVTHERI.

nem hunc & calicem bibetis, mortem domini annunciate
 tis. Si enim quæras quid sit Euangelium, recte responde
 bis, nihil aliud quam quod uerba huius testamenti habet,
 scilicet Christum dedisse corpus suum & fuisse sanguine
 suum pro nobis in remissionem peccatorum. Hæc est præ
 dicatio, quæ in Ecclesia uigere debet. Et impij illi nobis
 uerba consecrationis ex eis fecerunt, & sic cælanda ut nul
 lum Christianum, quatumuis sanctum, uelint ea nosse. Et
 digne pro suo sacerdotio, quo fidem & uerbum extingue
 re debuerunt toto orbe, ut hoc priuatim in missis signarēt
 quod publice per mundū operatur. Imprimēda itaq; sunt
 hæc uerba omni Christiano cordi, ceu compendiu totius
 Euangelij, & instituendus ipse, ut horum memoria assidue
 exerceat, alat & roboret fidem suā in Christum, maxime
 uero tum, cum percipit Eucharistiam. Id quod uult minis
 ter, dum eleuat hostiam & calicem, nullo enim uerbo me
 minit sacrificij inter eleuandū, quod tamē oportuit quam
 maxime. Quāquā quid referret, si nihil eleuaretur: Ex ho
 minibus enim ea est eleuatio, non ex instituto Christi. Po
 test tamen significare, ut sicut pignus istud promissionis
 eleuatur ad prouocandam fidem populi, ita & uerbū pro
 missionis seu testamenti eleuandum esse ad publicum au
 ditum populi, ut omnes & testamētum audiant & pignus
 uideant, utroq; ad fidem excitentur & confirmentur.

Miror autem, uiros istos prudentes non cogitare, quod
 Christus non in templo sed in cenaculo, non super altari
 sed super mēsa, Eucharistiam instituit & perfecit, cum lex
 Moyli tanto rigore prohibuerit, quicquam offerri extra
 templum seu locum à deo electum. Et Apostoli Act. iij.
 cum alijs ubiq; legem seruarent, tamen panē frangebant
 nō in templo, sed circa domos, ut Lucas ait. Quare etiam
 hac ratione Christus pulchre præuenit, ne sacrificium es
 se possit donum suum hoc salutare. Arbitror autem eos
 fuisse motos, ut sacrificium facerent, præter uerba cano
 nis,

nis, ex ipsa eleuatione. At quid facient de hostiis pro populo consecratis? Nunquid illæ eleuantur? Et quid difert sacerdos & populus in Eucharistia percipienda, nisi quod sacerdos consecrat & ministrat alijs? Si ergo infirmi aut accedentes percipiendo Eucharistiam non sacrificant, ut nemo dubitat, quæ demētia est sacerdotis Eucharistiam sacrificium facere? cum in ea prorsus nihil habeat præ illis. Sed populum deus seruaui in simplicitate mentem, eos uero qui seipfos sacerdotes fecerunt, & alijs prætulerunt, tradidit in sensum reprobum, ut & fidem cōmunem populi amitterent. Hæc modo dicta uolo de uerbis his salutaribus, quæ spero satis abunde fidem factura pijs conscientijs, ut omni posito scrupulo cum fiducia ponant & sacrificij opinionem, teneantq; testamenti certitudinem. Reliquum est ut obiectis eorum respondeamus, quanquam ubi uerbis diuinis certi facti sumus, obiecta magis contemnere quàm repellere oporteat, tamen infirmis cōscientijs ut ex omni parte seruandū est, ut undiq; firmæ sint, & non nutent.

DE CANONE.

PRIMO obiciunt canonem (quem uocant maiorem) in quo sacrificex dicit, Hæc dona, hæc munera, hæc sancta sacrificia illibata. Et infra post consecrationē. Hostiam puram, hostiam sanctam, hostiam immaculatā. &c. Hoc obiectū aliud nihil uult, quàm quod solent iactare, patres, patres, decreta, decreta, ecclesia, ecclesia, quoties nos à uerbis dei in uerba hominum trahere conātur. Rursum si uerbum dei opponas, oclusis auribus clamāt, Nō intelligis sane, expositioni patrum credendum est. Ita sub nōmine patrum, pulchre nobis exterminant uerbum dei. Nos quoq; hic dicimus, & multo fortius clamamus, Euāgelium, Euangeliū, Christus, Christus. Cur non sic iactemus Christum, ut illi iactant patres? Cur non Euangeliū ut illi

ut illi decreta? Quod si canonē opponant, iterum eorum quoq; more clamemus. Non intelligitis sanē canonē, expositione opus est. Quis, rogo, hic nostram litem componet? Si dixerint, aperta sunt uerba canonis, glossa nō egēt, dicemus & nos, Aperta sunt uerba Euangelij, glossa non egent. Et quicquid de suo & pro suo canone iactabūt idē de nostro & pro nostro Euangelio multo magis iactabimur, d. nec stemus, & æquales iactando facti fuerimus. Deinde mox triumphabimus cum negare non possint, Euangelio cedere debere quicquid non est Euangelium. Hanc enī iactantiam patribus & decretis suis dare non audebunt, ut eis cedere debeat, quicquid patres & decreta non fuerint. Quare hic uicimus & dicimus, cede canon Euangelio & da locum spiritui sancto, cum sis uerbū huius manus. Et quanquam habeam quod pro sano sensu canonis dicere possim, quod & aliās feci, tamen nunc non dignabor eum tali honore, sed gloriā dabo plenissime Euangelio, indubitata fide ei inhaerendo, & iuxta regulā Iuris peritorum, uerba obscure loquentis interpretabor contra eum, non pro eo, dicamq; ei iuxta parabolam. Domine canon uos estis inuitati ad nuptias & sedistis primo loco, sed ecce honoratior est inuitatus, imō ipse dominus inuitator adest, date ergo huic locū & sedeat in nouissimo loco cum rubore, cur non in eo sedistis ab initio? Si habetis aliquem pium sensum, quem uolenter emunctis literis exprimere quis possit, habeatis, sed uos aperte contra Euangelium sonatis, ideo uos damnamus & contemnimus auctoritate diuina Euangelij. Et cur canonē uehementer tam sublimiter, cum superius monstratum sit, sacrifices istos nō uno modo circa Eucharistiā delirare, ut nihil mirum sit, si & canon eorum alicubi deliret? Quis etiam non uideat eum esse compositum ab aliquo uerboso & parum spirituali? Quid enim attinet uerbis ita superfluere? Hæc dona, hæc munera, hæc sacrificia. Item, hosti

Non esse interpretatiōe aperta uerba textus mutanda.

ampuram, hostiã immaculatam. Et multa alia in eo fuisse
 possunt redargui, licet ab illis sacerdotibus suis eleuatus
 sit supra omnes articulos fidei. Nihil enim sanctius has
 bent hoc canone, adeo ut & ipsum Euangelium ei collatũ
 fordeat coram eis. In quo tamen nihil à moribus suis alie
 num faciunt, cum aliud nõ studeant, quàm ut faciant hus
 mana, contemnant diuina, obseruent quæ nullius precij
 sunt, negligant quæ summi precij sunt. Negamus itaq;
 & damnamus canonem in hac parte, tanquam aduersari
 um Euangelij. Nec audimus si clament, Ecclesiam nõ po
 tuisse errare. Sacerdotes papistici nõ sunt Ecclesia, & quo
 modo sancti in hoc errore habuerint, statim dicemus.

*Periculosa ex=
 empl.a sancto=
 rum.*

*S. Antonii indi
 cium.*

Secundo obijcient sanctos, qui & hoc canone usi sunt,
 & missam pro sacrificio habuerunt, ut Grego. Bernh. Bo
 nauenturam & alios. Hic respondeo, Nihil esse sub cœlo
 periculosius gestis sanctorum, testimonio scripturarũ nõ
 roboratis. Cum enim constet, Iustũ septies cadere, & sanz
 ctos uarie peccare, quis nos certos faciet, hoc non esse pec
 catum, quod sine scripturæ testimonio gesserunt? Laudo
 in hac parte S. Antonium, qui hoc maxime inculcauit &
 consuluit, ne quis aliquid operis tentaret, quod non habe
 ret autoritatem è scriptura, imò tutius est, hoc inter pecca
 ta sanctorum numerare, quod sine autoritate scripturæ se
 cerunt, quàm pro exemplo bono imitari. Sanctos em̃ nõ
 multum læseris, si ineertum eorũ factum peccati damna
 ris. Agnoscunt enim sese peccatores. At uehemēter offen
 des, si exemplo eorum tete ad præcipitiũ impuleris. Pro
 inde Christus uult nos non humanis gestis, sed certis & fi
 delibus suis uerbis niti. Iam & hoc cõstat è psal. iij. quod
 dominus mirificat sanctos suos. Et psal. lxxvij. Mirabilis
 est in sanctis suis, finit eos in multis & diu tam ignorare
 quàm errare. Peccauit Moses & Aaron, lapsus est Dauid
 & Salomon, cecidit Petrus trina negatione, & lapsus coge
 bat gentes Iudaizare. Et quanto tempore quæso finit eos
 in peccat

In peccatis uolui antequam cōuertat? Nonne omnes can-
 tant, priusquam humiliarer ego deliqui? Et ego dixi in
 excessu meo, omnis homo mēdax. Dauid in mediā tribu-
 latione peccauit, credens adulatori Siba aduersus Miphis-
 boseth. Lot in summa tribulatione peccat cum filiabus su-
 is. Quis uero ea uideat, de quibus ipsimet dicunt, Delicta
 quis intelligit? ab occultis meis munda me domine. Mini-
 ma portio peccatorum cognoscitur etiā ab ipsis sanctis.
 Sed ut in his peccatis & erroribus seruentur sancti & pere-
 ant impij, duplex est causa. Prior, quod sancti habent fidē
 Christi, qua absorpti, etsi multa faciant ignorantes, quae
 impijs essent ad mortem, semper resurgunt & seruantur,
 imo nunquam cadunt in malum. Incredibile est ijs qui ex-
 perti non sunt, quanta sit uirtus fidei, maxime in pecca-
 tis. Hac fide cum careant impij, etiam si optima sanctorū
 opera imitentur, peccant. Posterior, Quod sancti hac fi-
 de eruditi, prorsus in sola misericordia nituntur, nulla sua
 opera aestimantes, quin omnia inutilia & peccata esse ex
 animo confitentur perpetua humilitate. At haec confessio
 & humilitas non sinit, ut pereant in suis peccatis & igno-
 rantijs & erroribus, cum deus humiles derelinquere, &
 confitentibus nō parcere nō possit. Talis fuit Bernardus,
 de tota uita sua dicens in agone. Tempus meum perdidi,
 quia perditē uixi. Talis August. Vt hominum uitae quā-
 tuncunq; laudabili, si remota misericordia iudicetur.

*Excusat peccata
 sanctorum.*

An nō uidemus in August. quomodo retrahet multos
 errores, in quibus utiq; perditio erat, nisi fide seruatus fuit
 impij em sūt pleriq; eius errores, sed cōfessio & timor
 dei fecit eos ignoscibiles & innoxios sibi, q̄s tamē si quis p
 exēplo & lege sequat, nonne in p̄niciē suā sequet? Sicut &
 cōtingit multis, qui patrū dicta ceu infallibilia oracula sū-
 ne iudicio sequunt. Ex quibus clarū est, sanctos errare ali-
 quādo etiā in pietate & ueritate fidei, quod est eos nondū
 esse perfectos, & tamē ob cōceptā & crescentē fidē nō perire

*Augustini ex-
 emplum.*

H ij perire au

perire autem eos, qui errorem hunc pro ueritate arripiunt & in exemplum trahunt, ut prorsus nihil iuuat neque excuset, sanctorum gesta fuisse imitatum quempiam sine auctoritate scripturæ agentium. Si enim sancti non errarent in fide, pietate & scientia ueritatis, cur Apostolus Petrus doceret, crescere in fide & cognitione Christi: & Paulus, crescere in Christum, ne sicut pueri circumferamur omni uento doctrinæ. At quod fidei deest, error & impietatis reliquum est, secundum quod sanctos aliquando agere, dura huius uitæ miseria & necessitas cogit. Sunt ergo eo modo facta sanctorum sibi ipsis innoxia propter fidem, sed impijs qui sacrificijs & operibus fidunt, perniciosissima exemplum, quia nolunt discere fidem, sed tantum opera in sanctis. Cum Apostolus, Heb. xiiij. mandet, ut conuersationem sanctorum incueamur, sed sic ut imitemur eorum fidem. Nostri autem papistæ dicunt, S. Bernardus sic fecit, ergo sic est faciendum, S. Augustinus sic fecit, ergo sic est faciendum. Anima scilicet immunda nec ruminantia, nec ungulam diuidentia, solum in opera intenti, irruunt cum tota securitate. Ita & hic in sacrificio missæ illis contigit & adhuc absque dubio bonis & electis uiris contingit, ut simplici cordis fide celebrant, arbitantes pro errore, sacrificium esse. Verum quia non in sacrificium hoc confidunt, imo pro inuiti & peccati opere habent quod ipsi faciunt, pura & sola misericordia nixi, seruantur, ne errore pereant. Quos cum imitantur securi isti operum sacerdotes, sine hac fide sacrificium suum egregie tollunt, & secure alij uendunt unde merentur errorem hunc sibi non ignosci sed imputari & sic perdisse exemplo erroneo sanctorum. Corda enim & renes intuetur, iudicat & probat deus. Ideo unius errorem fert & ignoscit, & eundem in alio damnat, & punit ob cordium in fide & humilitate diuersitatem. Tales autem fuisse sanctos, quales dixi, illud Bernardi mihi persuadet, dum pusillanimum fratrem coegit celebrare, dicens. Vade frater

*Immunda anima
malicia, que non
discernunt opera
spirituum.*

S. Bernardi exemplum.

ter, celebra in fide mea, qui cum sic faceret, liberatus est. Vides ut in fide uir sanctus totus inceserit, que non potest permittere ut perdat, quantumlibet magnus error. Hæc scio sophistis mire displicitura, quos contemno, modo pijs conscientijs profuero, quas ipsi excarnificant.

Cognito itaque errore, iam non licet denuo errare, & misericordiam pro sacrificio habere. Hoc enim iam esset in tota fide & contra conscientiam peccare. Neque hic fides, aut confessio excusaret. Non enim potes dicere, uolo pie errare. Pius error est ignorantie non scientie, quales Apostolus tolerare iubet in infirmitate eorum. Roma. xiiij. Ita eos qui ignorant adhuc errorem, si tamen fide misericordie dei uiuunt, non licet damnare aut spernere, donec & ipsi errorem intelligant. Hoc autem agendum est, ut error reueletur, & non pro ueritate staturatur, ne multiplicentur peccata impiorum & in firmis scandala in uia relinquantur. De isto errore sanctorum, & pernicioso exemplo eorum dicit Christus Matth. xxiiij. Dabunt signa & prodigia, ut in errorem ducant, si fieri potest, etiam electos. Neque enim uult Christus hoc loco, electos suos non esse erraturos. Quid enim hoc ualeret ad magnitudinem exaggerati periculi, si nullus electus periclitetur? Sed sensus eius est, quo in oratione dominica dicit. Et ne nos inducas in tentationem, non ut non tentemur sed ne deficiat fides Petri in hac tentatione, & praeualeat tentatio in finem, ut non sit reditus a tentatione. Ita hic in errorem inducentur electi, non ut non errent, imò ut maxime errent una cum impijs. Hoc enim faciet periculi magnitudo, sed non deficient in errore, nec praeualebit error in finem, quanquam uix euadant ne praeualeat. Inducent (inquit) in errorem, si fieri potest, electos, hoc est, inductos in errorem tenebunt, ut uideantur cum eis in errore manere & perire. Nonne hoc in Bernardo, Grego. Bonauent. & multis alijs uidemus, qui in multis & magnis erroribus permanserunt cum impijs, Bernard. & Bonauent. Franz

Error piorum.

Sanctos erratis
ros esse.

H iij ciscus,

ciscus, Dominicus cū suis, Papā ignorantes & suū regnū coluerunt, credentes omnia eius bona & recta & ex deo esse, quod est manifeste contra euangelium in multis locis. Deniq; ipsimet Euangelium in Papam interpretati sunt multis & magnis erroribus. Nonne impiū est, petram Matth. xvi. Papam credere? Nonne impiū est, mare facere homines, supra quos Petrus & Papa ambulēt, id est, dominentur? Nonne impiū est, uerbo pascendi tyrannidē Papæ stabilire? & tamen sanctorum sunt hi multi similes errores, sed ignorantium & fide simplici in Christo hærentium, unde eis ignouit deus. Atqui cognitum errorem tueretur, & in illum nituntur ceu in ueritatē, patres sequuntur sed ad patres non peruenient, quia id quod patres tandem reliquerunt, & pro quo ueniam obtinuerunt, sequuntur sine uenia, & nunquam relictori, sed ut articulum

*De manibus seu
spiritibus mortuorum.*

fidei seruari. Tertio obijciunt syluam illam exemplorum, in quibus multi spiritus etiam bonis & sanctis uiris apparuere, petentes missarum sacrificia pro sui redemptione. Hic mihi libere loquendum est. Dubium non est, quin totum sit Sarnæ negotium, quicquid uspiā est spirituum apparētium, tumultuātium, querulantium, & quoduis quouis modo machinantium in hoc potissimum anhelantis, ut Eucharistiam euacuaret & de terra aboleret, & in ludibrium suū uerteret. Videbat enim hac una re & uerbum & fidem feliciter plantari, rigari, crescere & roborari in uastitatē principatus sui tenebrosi & mali, ideo plane angelica sua astutia usus est ad abolendum hoc uictoriosum mysterium, & profecit, donec missa ferme solis mortuis seruiat, quæ pro uiuis solū est instituta, nisi quod sacrificios stros totius orbis opibus pascit & faginat. Probabo igitur, non esse animas mortuorum, quæ obambulant, & uel saluandas uel damnandas sese confitentur, Primū, quod huius rei prorsus nullum habet exemplum diuina scriptura, sine cuius

autorita

auctoritate (ut diximus) quicquid sit, suspectum esse debet,
 siue per homines siue per angelos fiat. Verbum enim suū
 uult deus esse nobis lucernam in loco isto squalido, ut Pe-
 trus ait. Et Psal. c. xviiij. Lucerna pedibus meis uerbū tuū
 & lumen semitis meis. Et Christus Iohan. viij. Ego sum
 lux mundi. Vbi ergo ista lucerna & lux non lucet, quis au-
 deat sequi & credere? Nonne in tenebris ambulat, qui sic
 ambulat, sicut dicit. Qui sequit̄ me nō ambulat in tenebris
 Procul dubio uolens quod in tenebris ambulet, qui illum
 non habet præeuntē quem sequatur. Esto. S. Gregorius
 præ cæteris in dialogo scribat, Paschasium & alios mortu-
 os apparuisse, suffragia postulasse & respōsa dedisse. Quis
 nos certos facit, Gregoriū cum suis non fuisse hic falsum?
 Quo minus enim tutum sit ei credere, obstāt prædicta ora-
 cula, tū illud in primis, quod Christus seducendos electos
 prædixit. Et Paulus operationes erroris uehementer intē-
 tat. Tutius itaq; fuerit totum purgatorium negare, quam
 Gregorio hoc loco credere, quod hic sit periculū erroris, il-
 lic nullū periculū, ut qui tum falli potuit teste, Christo, tū
 sine scriptura loquitur & facit. Nam deus ipse sua signa
 nunquam sine uerbo operatur. Primū enim loquitur, dein
 de addit signa. Et ut Marcus ait, sermonē confirmat sequē-
 tibus signis, nō utiq; præcedentibus, aut solis ueniētibus.
 Sed & amos. iij. dicit, Non faciet deus rem, nisi reuelauerit
 secretum suum ad seruos suos prophetas. Item Apосто-
 lus Heb. ij. dicit, deum fuisse cōtestatum signis, prodigijs,
 uirtutibus & distributionibus spiritus sancti, sed præcedē-
 ti uerbo salutis. Signa enim diuina sunt testimonia & ro-
 bora uerbi diuini, ceu sigilla & signaturæ Epistolarū. Sciz
 licet ut his scripturæ armis munitus non dubites, ea signa
 quæ sine uerbo sola ueniunt, aut ante uerbum ueniunt,
 esse certissimas operationes Satanæ permittente deo tenta-
 ri fidem tuam.

De iis qui Gre-
 gorio apparue-
 re.

Signa dei non
 carent uerbo.

Iam cum certus & securissimus sis, nihil credi oportere,
 quod

quod deus non exegit credi, cur non istos spiritus contemnis cum fiducia, siue per sanctos, siue per peccatores, celebratos? cum sine peccato & periculo contemnere possis liberrime, nec habeas timere ne deum offendas non credendo, qui solum suis uerbis te uult credere. Contra, quid periculo te committis credendo eis sine causa & necessitate? ut etiam hac ratione uideas eos spiritus Satanæ esse, quod liceat eis non credere. Non enim deus talia operatur, quibus liceat non credere, hoc enim ad leues & illusorios spiritus pertinet. Dei seria sunt opera fide exigentia, per uerbum & ministros tibi proposita. Neque ipsum Christum nasci, pati & resurgere uoluit, summum operum eius, nisi si precedentibus prophetijs uarijs & testimonijs. Quid quod euidentis est Gregorium esse falsum, per animam oconomus sui? quem ob tres aureos inter chartas repertos post mortem eius, magno sed inani terrore fratrum uelut damnatum, cum aureis sepeliuit anathemate percussum, & postea triginta dierum missis de purgatorio liberauit. Quis hic non uidet sancto uiro à Satana esse impositum? puerili plane errore, sed qui fide & humilitate in ipso regnantibus damnabilis ei non fuit. Scilicet spiritus nequam finxit se ob tres aureos passum ignes purgatorii, & triginta missis liberatum, ut prosperarentur signa & prodigia, quibus in errorem ducerentur electi, & efficax fieret operatio erroris in uindictam incredulorum. Quis enim credat, oconomus hunc peccasse in deum, qui tres illos aureos forte nullo malo animo, sed mera incuria inter chartas reliquit, quasi non multo plures furari potuisset, si pecuniæ studio id fecisset, aut non alio loco recondidisset, si peccare placuisset? Deinde, si quam maxime malo animo fecisset, non tamen nisi in traditiunculam istam humanam peccasset. Gregorius uir sanctus, sed non uno tantum loco superstitiosior, arripuit occasionem, pro terrendis conscientijs, & stabiliendis traditionibus hominum, quibus quam

Oeconomus
Gregorii.

quàm libēs & promptus cooperetur Satanas, satis docet Paulus .ij. Timot. .ij. quod sciat per has feliciter opera erigi, & fidem aboleri.

Sic & illud de S. Seuerino manifestissimū est Satanæ cōmentum, quod passim uulgatur, qui post mortem respondit intolerabiles pœnas sese pati, non quod in diuina mandata peccasset, sed nec in humana, nisi quod horas canonicas, exigentibus occupationibus, nō suis stantibus temporibus, sed præueniens mane uno tempore & tempore absoluerit simul. Pudet tã ridiculis & puerilibus in Ecclesia ludificationibus Satanam iocari, & tamen tanta seria conscientiarum per hæc etiam in magnis & bonis uiris operari, adeo ut iactent papistæ id unicum, Ecclesiam non errare, quasi Christus mentiatur, qui electos fallendos esse prædixit, qui utiq; pars ecclesiæ sunt, aut quasi ecclesia non sit ecclesia, si aliquando erret aut peccet, cū Christus eam quotidie ab errore & peccatis purget, sicut palmites in uite, aut quasi error non possit stare cum fide & sanctitate. Cæci, cæci & stulti. Quid igitur ille nequam spiritus & fictus Seuerinus uoluit, nisi ut ministeria & opera charitatis à deo præcepta conculcarētur & opera traditionis humanæ magno conscientiarum terrore ictarentur. Siquidem Seuerinus non solum bene fecit horas præueniendo, propter imposita negocia, sed etiam in totum omittere potuit. Quod enim negocia curauit, dei præceptis obediuit, ubi Paulus docet seruos debere ex animo seruire dominis carnalibus. Præceptis autem dei cedere debent etiam angeli, nedum frigida ista hominum traditio de legendis horis, imò ego magis credo peccare eos, qui legunt frigiditas horas, quàm qui omittunt. Hypocritæ enim sunt, fingunt se orare & loqui cum deo, cum nihil faciunt minus, uidenturq; tentare & illudere deum, atq; id Satanas uoluisse hac larua Seuerini, ut hoc uno mēdacio infinitas tentationes, illusionesq; dei, tum laqueos & falsos pauores

Seuerini exempla plur.

†

Horæ canonicæ frigidæ omittuntur.

pauores conscientiarū multiplicaret per orbē, quod & obtinuit. Non est enim peccatū hodie in sacerdotio papistico, quod æquari possit neglectui horarū, cū reuera uix sit maius peccatū hoc laborioso & tamē simulato cultu dei, qui per horas istas boando & murmurando peragitur, ut quale est sacerdotiū, tale & peccatū. O nos male & infelicitate Christianos, qui sine iudicio spiritus, legendas & exempla sanctorū, apparitiones spiritūū, & doctrinas hominū arripimus, posthabito uerbo dei, & cōtempto consilio spiritus, dicentis in Paulo, Omnia probate, quod bonū est tenete. Petrus dicit, Si quis loquitur quasi sermones dei, si quis ministrat quasi ex uirtute, quam administrat deus. Nihil uult dici in Ecclesia, nisi quod certū sit esse uerbum dei. Nihil fieri aut geri, nisi quod certū sit à deo fieri & geri. Hoc & Paulus uult dū dicit Roma .xij. siue prophetiā secundum rationē fidei, scilicet ut exigantur omniū uerba ad regulā fidei. Et xv. nihil eorū audet, quæ non efficit in ipso Christus. Nos autē post tergum reiectis his uerbis dei, nostras bonas intentiones audacter sequimur, secure statuimus, ordinamus, credimus, mandamus, remandamus, facimus & omittimus quicquid uisum fuerit, quæ omnia postea ab Ecclesia nō errante & spiritu sancto recta, iactamus esse facta, & sub nomine Ecclesiæ mundū replemus operationibus erroris & uerbis mendacibus. Vtinā mihi esset tempus legendas istas & exempla aliquando castigare, aut alius quispiam maiore spiritu id tentaret, mōstris enim abominandis sunt refertissima omnia.

Non ergo ignoremus amplius cogitationes Satanæ, cū simus Christiani, & spiritus istos uagantes non credamus animas hominū, sed ipsos demones esse, qui hoc agunt suis responsis & simulatis redemptionibus, ut è saluberrimo & uiuifico testamēto dei ludibriū faciant, fidem perdāt, & foedam illam abominandāq; nundinationē missarū, quæ orbē nunc occupat, stabiliāt. Tenta solū animosa hac fide spiritus

Prophetia secundum analogiam fidei.

spiritus istos, & senties statim eos desistere ab ineptijs suis. Quod si te nō satis roborant prædicta oracula, non lice te sequi quod sine autoritate scripturæ sit, saltē roboret & armet te, quod scriptura hoc genus illusionis damnat & prohibet. Moses enim Deutero, xvij. dicit, Cum intraueris terrā, quam dominus deus tuus dabit tibi, non disces facere abominaciones gentiū istarū, non inueniatur in te qui iustret filiū aut filiam per ignē, ariolus, somniator, augur, magus, maleficus, Pythonicus, diuinus, & qui cōsulat mortuos, quia abominatio est domini faciens hæc, & propter abominaciones istas debet eos dominus deus tuus ante faciem tuā. Hoc diuinū præceptū, sicut Iudæi, ita & nos profecimus retrorsum, cū audiamus esse abominacionē dei, à mortuis respōsa quærere, quasi nō sit in nobis deus, qui nos omnia docere possit aut uelit, quæ scire nos oporteat, nec uerbis eius cōtenti sumus. Quid igit mirū si in errorem tradat & deserat deserentes præceptum suum? Vides igitur spiritus bonos non esse, qui ueniunt & de statu mortuorū nos docent. Spiritus enim bonus obedit mandato dei, & deus ignorari uult non sciri quid post mortem agatur cū hominibus. Hinc spiritus sanctus tam rigide obseruat hoc mandatū dei, ut nullum prorsus exemplum de mortuis in tota scriptura prodat, ut & mandato & exemplo negatiuo prohibeat, ne spiritibus istis credamus. Nam quod de Samuele. i. Regum, xxvij. legitur, suscitato p Pythonicā mulierē, manifestū ludibriū est, nō solū ex eo, quod mulier Satanæ spiritu plena hoc fecisse scribit, quasi dignū sit credere animas iustorū in manu dei & sinu Abrahamæ, esse sub potestate Satanæ & impiorū hominū, sed etiā, q̄ plane cōtra hoc mandatū dei tam mulier quā Saul agebat, quærētes à mortuo ueritatē, cui impossibile est, ut contraueniat spiritus, aut sanctos suos sinat uel cōtrauenire, uel cōtrauenientibus cōsentire & cooperari.

Consulere mortuos, Deut. xyiii.

De Samuele exuscitato

Quod autē scriptura eo loco tacet, an uere uel non uere

I ij Samuel

Samuel fuerit, imò Samuelem aperte appellat, ideo facit, quod ad opinionem Saulis uerba temperat, qui Samuelem esse credebat, & spiritus omnia Samuelis uerba ingeniose imitatur & auget. Cæterum præmonitum uoluit spiritus atq; præmunium, præcedente mandato suo, lectorẽ quo remittit eum occulte, ut sciret, quicquid secus fieret, non à bono spiritu nec à filijs boni spiritus fieri. Hoc modo & ij. Reg. i. inducit armigerũ Saul, narrantem esse Saul à se occisum, ita uerissimiliter, ut Dauid ei credẽs, iusserit eum occidi, quod Christum domini occidisset, ut assererat. Neq; hic scriptura aperit, an uerum dixerit, uel mentitus sit, sed mendacium eius lectori cognoscendum relinquit ex superioriori loco. i. Reg. ultimo, ubi iuxta historiam, Saulis mortem uere descriperat, quo nisi recurras, credas hunc armigerum uera loqui, ita remittit & in Samuelis mortui suscitatione mendaci, ad mandatum uerax, superiori libro positum.

Locus Esaiæ c.
viii. de non cõ-
sulendis mor-
tuis.

Reperit hoc mandatum Isaias viij. dicens, Et si dixerint ad uos, quærite à Pythonibus & diuinis, qui strident in cationibus suis, Nonne populus à deo suo queret pro uis uis ad mortuos: ad legẽ & testimoniũ. Quod si non dixerint iuxta uerbum hoc, nõ erit ei matutina lux. Hic uides populum dei prorsus nihil debere querere & discere nisi à deo suo, in lege & testimonio eius, adeo ut si aliter se cerit, neganda sit lux auroræ. Et insigniter damnat uiuos, qui mortuos consulunt. Et dicit, Ad mortuos quod refertur ad uerbum, quæret, hebraica syntaxi quæ dicit, quæro ad deum, quæro ad mortuos, id est cõsulo deũ, consulo mortuos. Ita q; pro uiuis illis qui querunt mortuos, hoc est, præstantiores querunt à uisioribus, sicut si homo quærat à ligno. Populus dei quærat à se præstantiore, nempe à deo suo non ut quisq; singulare expectet de cœlo responsum, sed in lege & testimonio quærat à deo seu consulat deum. Et Christus hæc omnia confirmat Lucæ, xvi. inducens Abraham

MARTINI LVTHERI.

ham cum epulone diuile loquentem, nec consentientem ut Lazarum mortuum ad uiuos docendos mittat, sed remittit eos ad scripturas, dicens, Habent Mosen & prophetas, audiant illos, consonans Isaia, ad legem & testimonium. Quo satis monstrauit, non esse ex deo mortuos illos, qui ad uiuentes ueniunt, & nobis sufficere debere scripturas. Proinde cum fiducia hos tres testes opponamus spiritibus istis fallacibus, primum, Mosen dicentem, non queras a mortuis. Secundum Isaia, quare a lege & testimonio potius quam a mortuis. Tertium, Abraam cum Christo, Habent Mosen & prophetas, audiant illos. Nec moueamur infinita multitudine missarum, uigiliarum, anniuersariorum, prebendarum, sacerdotiorum, altariu, temploru super has apparitiones & responsa spiritu fundata. Vides enim hic, quod supra mendacia Satanæ, & super signa & prodigia pseudochristorum, quæ Christus prædixit multos esse seductura, omnia nituntur ut impleant mundum horrendis impietatibus in coelum clamantibus, & diē iudicij magno furore prouocantibus, sicut decet papisticum & antichristi sacerdotium.

Epilogus, cur non possit tut o credi umbris.

Cum ergo ex his omnibus probetur, missas non nisi Satanæ operatiōe & cōmuni errore mūdi in sacrificia uersas esse, aduersus Euāgelium & fidē & charitatē, quæ hac machina abolent tota fiducia abrogāde sunt uniuersæ nobis, qui Christiani esse uolumus, nec spectādū, quod pauci, pio errore illis utant sine perditōe, curādūq; ut rursus ad formā & institutionē Christi quā proxime accedamus, scilicet ut singulis dominicis diebus & ihs solis, & unica tantū Euaristia consecret, sicut modo fit in die pasce, & illic conueniāt esurietes & sitientes, id est, piæ & afflictæ cōsciētiae quæ a peccatis optēt sanari, exclusis ihs, qui palā secūdū carnē ambulāt. tū in medio memoria Christi, publico uerbo fidei p agat, in cōmuni oref & gratias agat, sicut ex Epistolis & actibus Apostolorū, & euangelijs facile est ordinare.

Forma euangelice Missæ.

TER TIA PARS

DE SACERDOTIO, LEGIBVS
& sacrificiis Papæ.

VANQVAM in superiori
bus satis môstrauimus, ut
abominabile, & dånabile
papistarũ sacerdotium per
Satanã introductũ, uastauit
catholicum hoc nostrũ
Christianũ sacerdotiũ, sicut
pmiserat Papa sũmus sacer
dos huius sacerdotij in pro
cemio Decretaliũ suorũ pro
mittens sese translaturũ sa
cerdotiũ Christi in seipsum

ãplius tamẽ id cognoscemus si uiderimus ut & legẽ christi
transulerit & nouas leges, se & suo sacerdotio dignissimas
cõdiderit. Alio igitur principio sumpto, uideamus legũ trãs
lationes & positiones, forte & hic elucescent principia illa
sacratissima fidei, Sodomarũ & Gomorrharũ Parthiũsensis
& Louaniẽ scholarũ. Omne sacerdotiũ legibus formatũ,
& unũquodq; suis proprijs, ab alterius sacerdotij legibus
diuersis, ut bene dixerit Apostolus, translato sacerdotio
necesse est ut legis translatio fiat, cũ & sacerdotiũ sine lege
& lex sine sacerdote esse nõ possit. Loquimur aut de lege,
quæ instituit in ijs, quæ ad deũ pertinent, & conscientias
regit. Ciuiles em leges, substantia mũdi regũt. Ita quodq;
sacerdotiũ habet & sacrificia & opera & sacerdotes in lege
sua definitos, ubi sũnt peccata & errores & iusticiæ & ho
na secundũ eam legẽ. Iam inter sacerdotes habet unus, qui
sit summus & princeps sacerdotũ. Hæc omnia etiã in gen
tilibus sacerdotijs Vestæ, Iouis, Apollinis, Bacchi, Cereris
&c. facillimũ est uidere. Simile est in papisticis dioecibus
ubi

MARTINI LVTHERI.

ubi quilibet sedes habet suum Episcopum, suas leges, suos ritus, sua peccata, suas pœnas, suas ceremonias, diuersas ab alijs Episcopatibus. Et ipse Episcopus est princeps & summus inter eos. Huc trahunt papistæ illud psal. xliiij. Astitit regina à dextris tuis in uestitu deaurato, circumdata uarietate. Hanc uarietatem spiritus, quam Petrus uocat multis formem gratiam dei, aptant laruali isti & mundanæ uarietati ab hominibus inuentæ, sicut est mos & ingeniu tractare scripturas sanctissimis Papæ & suis papistis. Rectius autē illud Hiere. ij. apraueris, Secūdū numerum ciuitatū tuarū, erant & dii tui Iuda. Sic in toto papistico sacerdotio Papa est & dicitur uerissime summus pontifex, maximus pontifex, & uere sanctissimus, sanctitate sui sacerdotij, totusq; & solus Apostolicus, apostulatu sui sacerdotij. Non enim est summus sacerdos dei sed Satanae.

Inter omnia igitur sacerdotia, duo sunt uera & diuinitus instituta, unū Leuiticū, in quo sumus sacerdos fuit Aaron. Lex, liber Mofi. Sacrificia, pecora, res corporales, peccata & iusticiae carnales, in sanctitate uestiū, cutis, pilorū, esca, potus, uasorū, locorū, dierū, personarū. Sed hæc oīa mortua nihil prestabāt uitæ suis cultoribus. Alterū sacerdotiū, Christianū & spirituale, in quo sumus sacerdos est solus christus, eternus, uiuus, sanctus, unde et totū sacerdotiū eius & quicqd in eo est, sanctū, uiuū, eternūq; est. Lex eius fides, id est, uiuax illa & spiritualis flamma, scripta perspiratum sanctum in cordibus, quæ hoc uult, facit, imò est, quod Mofi lex uerbo mādāt & exigit. De qua dicit Hiere. xxxij. Dabo legem meā in uisceribus eorū, & in corda eorū superscribam &c. Et Paulus. ij. Corint. iij. Epistola Christi estis ministrata à nobis & scripta, non atramento, sed spiritu dei uiui, non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus. Inde legem fidei uocat, Rom. iij. & legē spiritus uitæ, Rom. viij. Et prædicatores fidei, ministros spiritus, ij. Corinthi. iij. Quia ad uerbum Christi uiuificum, quod prædi

Discrimen sacerdotiorū Leuitici, & Christiani.

prædicant, sequitur spiritus, qui scribit igne uitali in cordibus legem dei, ut Act. x. in Cornelio patet, & Gal. iij. Ex operibus an ex auditu fidei spiritum accepistis? Inde Euangelium uocatur uerbum uitæ Iohan. vi. Ita & sacrificium eius uerum est, corpus suum in cruce semel oblatum, & nostra corpora quotidie oblata in hostiam sanctam, uiuentem, rationabile obsequium. Opera uero seu iustitiæ, sunt fructus illi spiritus Gal. v. Fides, spontanea castitas & mitas, seruitus libera erga proximum. Peccata uero, incredulitas, libido, ira, hypocrisis, idololatria, false religiones &c. quæ non sunt in speciem, sed reuera ex animo bona uel mala, scilicet uiui fructus & uiua peccata. Lex itaq; Christi proprie non est docere, sed uiuere, non uerbum, sed res, non signum, sed plenitudo. Verbum autem Euangelij est huius uitæ, rei, plenitudinis ministeriũ & uehiculum ad cor nostrum.

Sacerdotium
Papæ.

In hoc gloriosum, beatum, & iucundum sacerdotium irruit porcus ille Satanæ Papa, & heu miseram Ecclesiam huius temporis, trã lato, abolito & extincto eo, aliud proprium erigit, ex omnibus sacerdotijs gentilibus conflatũ, ceu sentinam quandam confusissimam, ac primum discernit sacerdotalem populũ Christi in clericos & laicos, clericos facit suos sacerdotes, quorũ se principem & summum constituit, & hos initiari sancit, rasura capitis, uncti one digitorum & ueste longa, fingens indelibilem characterem sese cordibus imprimere, qui potius est character ille bestię in Apocalypsi. Ita sacerdotem papisticum esse, nõ est Christianum esse. Sordet enim hoc nomen utilissimũ sanctissimo illi, sed clericum unctum, rasum, characterisatum & bene uestitum esse. Et hæc institutio uocatur, ordinatio seu consecratio, unum de septem sacramentis, longe baptismo uenerabilius. Lex eius est, ius illud canonici sacerrimum, in quo de cibis, potibus, uestibus, personis, locis, calicibus, pallis, corporalibus, altaribus, libris, thure,

thure, cera, uexillis, aqua benedicta, cantibus, lectionibus
uocibus, festis, ieiunijs, prebendis, censibus, litibus. Et quis
syla illam numeret sanctitatis Romanæ? religiose & se-
uere statuit sub poena mortalis peccati & æternæ damna-
tionis. Maxime uero coelibatus ad legem eius pertinet, ut
credas ipsum tartarum non esse tantæ confusionis, ut
est lex sacerdotij huius. Peccata uero sunt, aliquod horum
transgredi, quod grauius est, quàm si omnia mandata dei
blasphemaueris. Iustitiæ sunt & bona opera, studiose ista
coluisse. Hic enim obedientia Ecclesiæ est uirtutum regis-
na, sine qua cæteræ uirtutes nihil sunt. Sacrificium uero est
Eucharistia, & pecunia laicorū. En tibi sacerdotium exis-
mum, ut taceam execratissimam impietatem & summā
idololatriam, quæ pium cor dolore queant cōficere. Nun-
quid apud ullas gentes tam stolidum, puerile & phrenetis-
cum fuit sacerdotium? Et tamen transtulit hæc abominas-
tio gloriosum sacerdotium Christi, & sub nomine eius se-
in locum sanctum eius erexit. O nimis uere, domine Iesu,
pseudochristos dixisti eos. Nimis uere falsi christiani sunt.
Hoc igitur maledicto maledicendoq; sacerdotio trans-
fert & euacuat Christianum nostrum sacerdotium. Nam
nemo ferme est, qui iam aliud sacerdotiū norit quàm hoc
papisticum. Ut enim audierit uocabulum sacerdos, mox
nihil nisi rasuram, uncturam & longam uestem cogitat.
Ita & legem uiuā Christi euacuat. Cum enim spiritus non
detur, nisi ad uerbū euāgelij, ille autem suū ius Canonicū
solum doceat, impossibile est, ut spiritus per ipsum detur.
Sed nec iam quæritur aut noscitur etiam spiritus, sed satis
esse putant ad salutem, obedientiam Ecclesiæ, & si non in-
currant indignationem bullarum. Impossibile est igitur
Euangeliū simul cum iure Canonico regnare. Illud enim
aduehit spiritum, hoc impedit & fugat spiritum. illud libe-
rat conscientias, hoc illaqueat conscientias. illud fidem do-
cet, hoc opera docet, & opera stulta, puerilia, ludicra, quis
K bus

bus tamen fidem extinguit. Quot putas esse Christianos, qui audita lege Christi, intelligant fidem & spiritum habi tantem in cordibus nostris? Quot autem sunt, qui obediē tiam aliud cogitent, quam subesse Papæ, quod est aduersa ri deo? lacer facer proli dolor, imò in cruce mortuum pen det sacerdotium Christi cum lege sua blasphematum & dā natum per istos bis perfidos Iudeos. Ita sacrificium iam nemo audiēs cogitat, Christi & nostri corporis crucifixio nem aut laudem dei esse, sed solam missam & laicorum ar gentum. Et de sacrificio quidem missæ satis dictum est su perius. Pecuniam autem laicorum penè asini & porci sens tiunt, non esse sacrificium dei. Sic peccata quæ q̄ penè om nia euacuat, quia ira, libido, rapina ferè nulla sunt. Tum maiora illa incredulitatem, desperationem, contemptum dei, hypocrisin, odium iustitiæ, amorem sui, pro iustitijs coronat, & per obediētiā Ecclesiæ sanctificat. Væ mihi. Superior rerum execratissimarum & abominatissimarum magnitudine & infinita copia. Bona opera uero iam ne mo etiā cogitat esse, proximo seruire, inimico beneface re, sed dare ad altaria emere missas, lac & carnes nō edere, & ut dixi, leges eius seruare. Sic uide sacerdotium Chri sti minus posse cum sacerdotio, quam uita cum morte, cœ lum cum inferno consistere. Vere uere uicarius Christi est Papa, qui expulso Christo, uice & loco eius regnat & pro sacerdotio spūitus, non saltem leuiticum sed puerilissimū & laruaticum erexit.

ANTITHESIS DECALOGI
Christi & Papæ.

scholæ publi
cæ.

Parum uero est abominationi huic, Christum, Euange lium, fidem, uniuersumq; sacerdotiū eius aboleuisse, ma nū ultra portēdit & intradit etiā uetus sacerdotium, euacuat & legem Moisi, erectis in locū eius nouis principijs fidei.

fidei. Consentunt ei in hoc & fidelissime cooperantur in re-
 trices illæ procacissimæ & impudentissimæ facultates
 Theologiæ Parrisiens. Louaniens. Coloniaens. cum suis so-
 roribus errorū, matribus & fontibus. Videamus nouum
 illum decalogum papistarum, & incipiamus à nouissimis
 & crassioribus præceptis. Moses dicit, Nō concupisces, ut
 repetit Paulus Rom. vii. Concupiscentia ergo peccatū est.
 sic habet Mossi principium & lex diuina. Contra, princip-
 iū fidei Parrisiens. & Louaniens. Sodomarum cum suo
 Papa, est hoc. Concupiscētia non est peccatum, sed pœna
 & infirmitas, & cum caro concupiscit aduersus spiritū, nō
 est peccatum. Licet ergo secundum decalogum Papæ san-
 ctissimi sanctissimum, concupiscere sine peccato, & Mos-
 ses mentitus est dicens, Non concupisces, & omnes qui cū
 Mose senserunt, & ille qui Mosen iussit loqui. Euacuato
 autem Mose, simul Christus euacuatus est, quippe cum
 gratia eius non sit opus habentibus illam sanctam concu-
 piscētia, decalogo Papæ defensam & libertate donatā.
 Sic Barrabam oportet dimitti & Christum crucifigi.

Secundo Moses dicit, Non dices falsum testimonium
 aduersus proximum tuum, in quo omne mendacium
 contra proximum prohibetur. Decalogus Papæ quid sta-
 tuit: omnia iuramēta, uota, promissa, pacta, fœdera dirū-
 pit de plenitudine potestatis, si quæ facta sunt, præter uel
 contra auctoritatem Romani pontificis, præsertim si uer-
 gant in Ecclesiasticæ libertatis & personæ, rerumq; spiri-
 tualium (id est, pecuniæ Sardanapalorum) imminutionē.
 Deinde etiā solum pontificis scrinium pectoris, propri-
 usque motus sufficit ad rumpenda quæcunq; promissa uel
 pacta. Quia plenitudo potestatis residet in eo. Euacuatum
 est itaq; mandatum dei, & secure licet mentiri, fallere, mu-
 tare proximo, modo accedat principium fidei Papisticæ,
 & decalogus sanctissimi, Parrisiens. uero dilatabunt hanc
 partem decalogi Papistici, dum docent, non præceptum,

*Dispensationes
 Papistica.*

*Scrinium pecto-
 ris.*

K ij sed

sed consilium esse, diligere inimicum, & benefacere malefacientibus. Si igitur inimico quicquam promiseris, tuto poteris negare, falsum testimonium dicere, et non seruare sine peccato, cum seruare fidem sit opus dilectionis. Quod si Moses exegerit, præceptum suo decalogò, remittes eum ad dominum Decanum Parrhisiensium, qui decreuit esse consilium. Et ubi noluerit acquiescere, scribet contra eum iratam Epistolam, & damnabit eum Apostolorum exemplo, sine ratione adiecta. Quia damnatio almae facultatis æquipollet uni articulo fidei, & est principium fidei.

*Parrhisiensium
furor.*

Tertio, Moses dicit, Non furtum facies, in quo omnis contrectatio illicita alienæ rei prohibetur. Decalogus autem Papæ dicit sic, Imò furtum potes libere facere. Exempli gratia, si habeas res iniuste acquisitas, da mihi partem, de reliquo tecum dispenso, ut possis retinere, Ecce (inquit) bullam & sigilla, uel illam Episcopi Cardinalis Moguntini, nuper Halli promulgatam. Vides hic deum ipsum cuius sunt omnia, nolle dispensare in re proximi, sed mandat reddi & non teneri, adhuc Papa audet impudenti fronte in os creatoris sui dicere, imò retineat, modo mihi & Cardinali meo partem pendat. Hoc principium fidei iterum Parrhisienses iuuant consilio illo dilectionis. Cum enim non sit necesse diligere inimicum, possum eius bona furari & retinere optima cōscientia, cum sit opus dilectionis, non nocere aut reddere ablatum inimico. Si enim diligere non est præceptum, nec ullum opus dilectionis præceptum est. Vide magistrorum nostralium sentimenta & principia fidei Christianissima.

Prædæ Papistice.

Quarto, Moses dicit, Nō mœchaberis, in quo tota libido prohibetur. Vt sanctissimus hoc mandatum eneruet, longum fuerit recensere, nusquam enim sic insanit Sathanas per Papam atq; in castitate & libidine tractanda. Primum, etsi non prohibet uerbo castitatem, nec scortari docet, cogit tamen scortari Decreto suo intolerabili & perditissimo

tissimo de coelibatu totius sui sacerdotij, tam late patens, cum tam rara & angusta sit castitatis gratia. Quid ergo facit aliud, dum fert legem castitatis super eos, qui continere nec possunt nec debent, quam ipso opere dicit, Ite scortemini? quod & faciunt & ipse permittit impune. O quis queat hanc unam rabiem Satanæ in perdendis animabus hac lege plusquam sacrilega fatis cogitare? Non ergo docet libidinem sed duobus peioribus modis ea auget, cogendo ad impossibile per prohibitionem, & permittendo peccare per indulgentiam. Ego credo, si scortari præciperet, non tantas libidines multiplicaret. Præter hæc in quibusdam casibus à seipso tyrannice confectis, dirimit coniuges, alios copulat, sed sic ut alter coniugum debiti petendi iure careat, tum aliquos nec reddere posse decernit, sed pati debere ut alter accipiat. Hoc nihil aliud est, quam conscientiam adulterio illaqueare, ubi adulterium non est. Sic dum eos copulat, alterum urget ad adulterium, & pro solatio docet, ne petat nec reddat ex animo. O furiosum furorem, sexus copulare nudos, & mandare ne petant aut reddant sed patiantur debitum. Scilicet his impossibilibus legibus Satan delectatur in perditione animarum. Quid ergo ista lex aliud docet, quam, Ite, & adulteremini sed inuoluntarij: Satanæ in hoc præcepto defuit operculum & species, cum sola libido sit crassior & manifestior, quam ut possit ulla specie præcipi, ideo uertit se in aliam partem, & prohibendo negandoque eam, multo uulgatorem & liberriorem fecit. Certissimus enim fuit, impossibilem esse tam uulgatam castitatem, ideo quod præ publica turpitudine præcipere non audebat, per impossibilem legem præsumpsit & effecit. Quid uero Parrhisienses hic facient cum consilio suo, inimici illi inimicorum? forte cum abstinere ab uxore, filia, famula inimici, sit solius dilectionis opus, que sola implet legem, teste Paulo, licebit iuxta principium sit

Celibatus pæpisticus.

O calamitas calamitatum.

dei Parrhisiensis adulterari, scortari, libidinari, sed non nisi cum uxore inimici.

Quinto Moses dicit, Non occides. Hoc uero mandatum, cum in eo charitas eximie præ cæteris emineat, Papa cum suis Gomorris, præcipuo ludibrio habet, ut de e uacuando taceam. Primum, cum omnis ira hic prohibeatur, Papa docet bellare, & sanguinem funderè, etiam suos Episcopos & sacerdotes. Deinde gladiũ & brachiũ seculare in manu sua esse iactat, & quos bellare iusserit, celo sublimiore donat. Breviter homicidarũ Episcopus est Papa audacter docēs & iubēs occidere, quoties uoluerit. Hic nõ dimittit tãtũ Barrabã, sed iubet esse Barrabã, coronatq; gloria ut obedientiẽ filios qui hoc mādatum dei, se autore, q̃ audacissime p̃uaricati fuerint. Iã uero inimicos diligere, in iuriã ferre, alterã maxillã præbere, pallio tunicã addere, fontihuiç iustitiẽ summa iniquitas est, nullo modo cõmittenda. Vim ui pellere iura permittũt, inquit sua Decretalis, sacerdotio isto dignissima. Sic iram, inuidiam, & omnia mala hoc præcepto prohibita, alit in hominibus, & crucẽ Christi extra mundi fines eliminat. Atq; hic omitto recensere pontificum bella, Neapolitana, Veneta, Gallica, Germanica. Deniq; ubi non bellarunt furiosæ istæ bestiæ? Parrhisienses uero principatores fidei, hic paulo sunt subtiliores, quanquam & ipsi præcipue in hoc præceptum, idest, in charitatem insaniant. Non docent iniquitatem, sed consilium esse, inimicos diligere, odientibus benefacere, orare pro persequentibus, benedicere maledicentibus, præbere maxillam alteram, dare gratis, muturare sine spe. Quæ omnia Christus Matth. v. inter præcepta numerat aperit em̃ ibi os suum, & docet, non cõsulit. Et in fine dicit. Qui audit & non facit hæc, similis est uiro ædificanti super harenam. Et in medio. Qui ista non faciunt, nihil esse meliores publicanis & peccatoribus. O audacem, o temerariam, o plane furiosam & blasphemam scholam Parrhisiensem,

ut im̃

ut impudenti & impuro ore in Christum dominum omnium blasphemat. Igitur iuxta principium fidei Parrhisense, nihil minus licet facere, quam Papa facit contra hoc præceptum, quia cum charitatis sit, non occidere, non male dicere possumus secure inimicum perdere, in corpore, rebus & fama. Nihil differunt Papa & Parrhisenses, nisi quod ille iubet, hi licere dicunt. Principia ergo fidei Parrhisensis in summa sunt licere facere contra sex ultima præcepta dei absque peccato, si spectes intentum Satanae per os eorum loquentis.

Sexto, Moses dicit, Honora patrem tuum & matrem tuam. Hoc præceptum, quamuis passim uulgius licentiosissime transgrediatur, sicut & omnia alia, ut est hodie in Ecclesia iuuentus nimis libera & misere neglecta, neque enim eius instituendae & curandae ulla ratio habetur, præsertim in Academijs, & uulgaribus artificijs. Ruit ipsa præcepta in omnia flagitia, libidinis, commestationis, ebrietatis, luxuriae, ut nulla sit spes etiam futuræ alicuiusquam moderationis. Papa autem, Episcopi & Theologi pro hac re, omnium maxime necessaria, uentrem suum curant, cum hic proprie & unice uigilare deberent. Sed urget Pauli prophetia dicentis. Erunt in nouissimis diebus parentibus inobedientes. Tamen singulari modo soluit Papa cum suis Gomorrhis hanc legem dei. Nam si non dum intelligis lector, non hoc detestor in Papa & Academijs, quod more uulgi diuina mandata opere transgrediuntur, & ipsa uiuendi conuersatione priuatim peccant. Non super hac re mihi cum eis quaestio & lis est. Ferendum enim sicut & uulgi, erat hoc eorum malum, cum sit peccatum in solos mores, & nulla specie commendatum, ipsa sua manifesta turpitudine coram omnibus reprehensum, ideoque spei & poenitentiae & resipiscendae est adhuc locus in ista miseria. Sed hoc detestor, hoc pugno, quod cum sint uice pastorum, lupos agunt, & uerbo rationeque ipsa docendi, mandata dei solunt,

*Scandala Eccle
siae.*

erunt, non solum minima, quos Christus minimos, id est, nullos facit in regno cœlorum, sed ipsa maxima & prorsus uniuersa, & sic docent ac perdunt homines. Hic non in mores sed in fidem peccatur. Hoc malum specie ueritatis & principiorum fidei cōmendatur. Quod si receptum fuerit, nec spei nec pœnitentiæ ullus locus reliquus est. Imò spem faciunt, si errorem istum animæ sequantur, pœnitentiam exigunt, si non sequantur. Hoc malum abominatæ peruersitatis uulgus non operatur, sed patitur à suis Episcopis, magistris, pastoribus, cuius nulla prorsus est comparatio ad peccata operum. Ideo hic non tacendum, nulla patientia habenda, nulla modestia seruanda est. Sic dū concupiscentiam negāt peccatum in nono & decimo præcepto, simulant se utrumq; præceptum docere in speciem, reuera autem docent cōcupiscere & soluunt dei mandata. In octauo dum mentiri & fallere docent, simulant tamen, hoc non esse fallere neq; mentiri, sed obedire Papæ & Ecclésiæ, per hoc et deo, uolūtq; hoc credi pro ueritate & principio fidei, siue seruetur opere, siue non seruetur. In septimo, in speciem docent non furandum, & iactant dei mandatum, sed reuera docent furandum, dum res iniuste possessas iustificat. In sexto nihil ita iactant ut castitatem & celibatum in speciem, sed impossibili & nō necessaria lege, tum casibus suis effectis plus libidinis occasionaliter docent, quàm ulla tētatio aut pruritus carnis unquam potuisset inuehere. In quinto docent non occidendum magno boatu, ut credas eos impensissime uelle dei præceptum docere. Verum dum docent, licere irasci, bellare, uindicare, pacem rumpere, tum inimico non benefacere, non benedicere maledicentibus, non orare pro persequentibus, non dare gratis, non mutuum dare absq; spe, omnibus modis hoc præceptum docent transgredi. Et in uniuersum, dum docent consilium esse, diligere inimicum, totam legē dei non solum ipsi transgrediuntur, sed aperte & negant & cōtrarium

trarium docent, cum Paulus dicat. Plenitudo legis est dilectio. Ideo de eis dixit Paulus, quod in hypocrisis loquunturi essent mendacium. Et iterum, Speciem pietatis habituros cuius uirtutem abnegarent. Et Christus, uenturos pseudo prophetas & pseudo christos, sed in nomine eius, & lupos rapaces, sed sub uestimentis ouium. Dicunt enim se docere dei mandata, idque uolunt credi pro principijs fidei, sed docent mandatorum omnimodam transgressionem. Quare super doctrina mihi cum eis bellum est, & esse debet omni Christiano, non super uita solum. Vnde quod apud eorum Aristotelem dicit Demodocus. Milesij insipientes quidem non sunt, faciunt tamen ea quae faciunt insipientes. Ita possumus & nos dicere, Parrhisienses & Papistae, Ebionitae, Mōtani, Pelagiani, Turcae & Antichristi non sunt, faciunt tamen ea quae faciunt Ebionitae, Mōtani, Pelagiani, Turcae & Antichristus. Neque enim ulli unquam haeretici fuerunt, qui possint Parrhisiensibus & Papistis comparari. Nulli enim totum Euangelium, totam fidem, totum Christum, totam legem Mosis negauerunt, damnauerunt, contraria docuerunt, nisi isti Parrhisienses seu Papistae, sed sub specie & nomine Christiani. Ideo omnium haeticorum abominationes praedictae, sunt confluxure ceu in sentinam quandam nouissimam sub Antichristo. Et huius sentinae lacunas esse probat iam seipsas almae istae facultates Theologiae, Parrhisiensis Academiae, & suae sorores Odollae & Olibanae.

De doctrina contendendi.

Sentina omnium heresum secta Papistica.

Videamus itaque, ut & in hoc quarto precepto libidine Papa cum suis. Species eius est, dum dicit, Parentibus esse obediendum, sed res eius est, Parentibus non esse obediendum, dum obedientiam Papae & Romanae Ecclesiae aduersari & extolli facit, non solum super parentum, sed & super regum & principum, imò super dei obedientiam. Quam secure quam impudenter docet, quatas aureolas in caelo promittit, si quis autoritate Ro. pontificis, etiam parentes occiderit, ut obedientiam & reuerentiam taceat. Nonne imperato-

L rato.

Imp. Henricus
iiii.

ratoris Henrici quarti filium hoc principio fidei docuit & armavit in patrem: donec & imperio & uita patrem filius spoliaret, ignominiosissime obediens ille filius Romane Ecclesie & sanctissimo uicario dei. Quoties autem populos docuit à suis regibus desciscere, rebellare, et nihil minus facere quam obedire: Receptum itaq; est hoc principium fidei, Parrhisiensibus principijs quam simillimum, ut is summo merito pius sit, qui parētibus suis inobediens, et aduersatus fuerit autoritate Rom. pontificis. Quia (inquit) spiritualis pater & mater maior est q̄ carnalis, cum maledictus ille & abominandus, in hoc spiritualis esse pater deberet, ut doceret filios obedire parētibus & nosse mā data dei, nisi ubi parētes aduersus deū aliquid mandarēt. Nunc autem soli suae libidini & abominadæ uolūtati cedere docet obediētiam parentū. Hæc portēta audiunt lupanaria illa scholarū, & sedent sicut scorta prostitutissimæ libidinis, & sui lenonis uerba cū deuota obediētia & reuerentia amplectuntur & sequuntur, sicut obediētes filij Ecclesie, sinūtq; illum fulmine illo suo picto & ludicro, quoties libet, rūpere obediētiam parentū, regum, principum, pacta, scœdera, & omnia tā diuina q̄ humana, cui oportuit unumquenc; nostrū mille ceruices obiectare, si haberet, dū uidemus miserū uulgū illius futilissimis bullis territū, nihil nō facere & omittere, quod ille execrandus per Satanam cogitare potest.

Impia cōiuentia
scholarum.

Huc pertinet, quod laqueo animabus posito, prohibet clandestina matrimonia, & tamen cōtracta cōfirmat, inuitis parentibus, ita filios & filias parentibus rebellare, & contra eorū uoluntatem matrimonium seruare docens, qui si dimitteret ius parentū intactum, & obedire doceret filios parentibus, nihil opus foret sua stulta & stolidā lege de clandestinis matrimonijs. Quin autoritate parentum, iam dudum nulla essent, nūquā etiam fuissent clandestina matrimonia, scientibus filijs, non passuros parentes, eorū
occulta

occulta spōsalia. Et tamē hanc inobediētiā uestit nō solū specie prædicta Ro. pont. obedientia, sed quod matrimo-
nium sacramentum & liberum esse uult, quod ipse tamen
in finitū laqueis uexatum, tenet captiuisissimum. Ita docet
mandatum dei tenendum specie uerborum, reuera autem
docet conculcandum, impijs suis legibus. Sciant itaq; pa-
rentes sibi ius esse, matrimonia filiorū irrita faciēdi, & filij
sciant sese obedire debere in his & in oībus, quæ cōtra deū
non sunt, parentibus suis, & matrimonia sua occulta nihil
esse, nisi ea demum impetrent humili prece à parentibus
rata haberi, & execrētur Papam istum aduersariū dei cū
suis legibus. Dic mihi, cur non fuere clandestina matrimo-
nia in populo Israel? unde hic titulus iuris in Ecclesia, nisi
ex Satana?

Idem de filijs religionem ingredientibus iudicandū est, *Reuocare è mo-
nasterijs filios.*
ut parentes ius habeant eos extrahendi, si inuitis eis fue-
rint ingressi uel opus eis habuerint, nihil curata hypocrisi,
si, si interim uouerint, rasi & uncti in sacerdotēs fuerint.
Nihil est coram deo, quod per parentum inobediētiā
gestum est. Sicut nihil est, si coniunx inuito coniuge reli-
giōsus aut sacerdos fiat. Quā enim hic nihil est, si iacēt
coniunx ad cultum dei sese transiisse, tam nihil est, quod
Papa mentitur, dum filiorum inobediētiū religionēs
defendit aduersus mandatum dei, dicens, cultum dei esse
super parentum obedientiam. Non est cultus dei religio,
sed fingitur. Cultus dei est, obedire mandatis eius, alioqui
omnes monachos fieri oportebit, cum cultus dei commu-
niter & idem sit omnibus præceptus hominibus. Non em̄
est distinctio ulla in uero cultu dei, sed in hypocritico illo
ex hominibus introducto, qui ut mandato dei, id est, uero
cultui cedere teneat, quis est tam Louaniensis aut Parrhi-
sien̄. Theologista ut non uadat?

Hæc de secunda tabula, uenimus nunc ad primā tabu-
lam, & tria prima mandata, ubi nescio, an tacendum uel

L ij loquen

*Primam tabulā
legis prorsus in-
ductam esse a
Sophistis.*

loquendū sit, adeo non possum consequi uerbis monstra
& abominationes papistarum in his præceptis. Locum dis-
xeris ea, quæ in præcedentibus horrendis horroribus uidi-
mus, quibus tantum in legem dei insaniunt. In illis uero
non tantum legem damnant sed omnia quæ in gratiam,
fidem, Euangelium, Christum dici & fieri (excepta spe-
cie) possunt, dicunt & faciunt. Quid enim amplius face-
rēt, dum non modo contraria docent, sed & damnant, exu-
runt, maledicunt, blasphemāt, persequuntur mandata dei
ut summā omnium hæresim, blasphemiam & abomina-
tionem? sed sub nomine Christi, pro gloria dei, zelo fidei
& amore pietatis, quam Paulus *μὲρφοσι* pietatis uocat,
atq; ut inde ordiamur. Præcipuum fidei illorum capitale
est huiusmodi, Hominem posse ex naturalibus uiribus, fa-
ciēdo quod est in se, implere omnia mandata dei. Ex quo
capite, quæ membra pendeant, uide primum, quod gratia
dei hominibus non est necessaria ex parte facientis, neq;
ex parte faciendorum, quod etiam rotundis uerbis impu-
denter habent eorū libri, sed ex parte exactoris dei, ut qui
mandata sua impleri non est contētus, nisi in gratia imple-
antur. Ex quo ulterius sequitur, coelū esse clausum & in-
fernum paratum hominī summa iniquitate dei, nempe
non propter peccata hominis, neq; propter non impleta
mandata dei, sed propter tyrannicam & arbitrarīā exactio-
nem dei. Prima ergo gloria dei, quam habet à Parrhisiensī-
bus & omnibus papistis, quod deus iniquus est, inique dā-
nat, inique negat regnū nulla hominis culpa, sed sola sua
proterua, non necessaria uoluntate, sic eos ex animo senti-
re, arguunt prædicta dogmata, quantumlibet simulent amo-
rem dei. Non potest cor tuum non odisse eum ex animo,
quem credis superflua & non necessaria, tum impossibilia
à te nulla causa, nisi mera propria libidine exigere, sicut il-
li de deo credunt & docent. Sic baptisamur, non quod nes-
cesse sit pro uincendis peccatis, cum naturalia sint integra
quæ

*Hofes gratiæ
qualia doceant.*

quæ possunt peccata uincere & mādāta dei implere, quia crudelis libido dei hominū uexādorū, nulla necessitate id exigīt. Ita Christum cogimur crucifixū credere, nō quod nobis eo fuerit opus, sed libidini diuinæ tyrānicæ sic oportet satis fieri. Breuiter, quicquid Christus est, & in Christo nobis donatum est, superfluū & nō necessarium est, si nos & naturalia nostra spectes, sed necessarium solum, si dei exactiōnem spectes. Potestis hęc negare uos Parrhisienses à uobis sentiri & doceri? Nonne libri uestri extant ipsæq; adeb nouissima determinatio, in qua principium hoc fidei asseruistis? Et quomodo potestis negare hęc omnia ad ipsum sequi? Christum plane non necessarium facitis ex parte nostri. Ideo aperte negatis ipsum esse lesū, id est, saluatorem hominū, asseritis autem potius satisfactorem exactiōnis iniqui dei. Nec liberauit nos à peccatis, quæ nulla sunt, si liberum arbitrium uelit facere, quod est in se, sed ab exactiōne, ultra peccata & mādāta, in homines sauiēte. Ecce corpus sacræ theologiæ Parrhisiens. & Papistarū ex latere uno. Ex alio latere, aliud principium fidei, Hominē posse, faciēdo quod est in se, infallibiliter & necessario mereri gratiam, sed de cōgruo? Nonne sic docetis almæ facultates? Docetis ergo per hoc, posse nos satisfacere ex nobis etiā iniquæ dei tyrānidī, ut misero & superfluo Christo non reliquus sit saltē blasphemissimus ille honor, quo non saluator hominū seu Iesus, sed satisfactor diuini tyrāni & exactoris diceret. Iā em̄ nos ipsi gratiam possumus absq; mediatore impetrare, ac sic iam his superfluus est Christus, iam nec necessarius etiā ex parte dei exactoris. Vereor autem ne lector pius nō credat hęc horrendis horribiliora doceri in Academijs. Qua propter te oro Christiane frater, uera me credas loqui, testes inuoco, eorum libros extantes, & conscientias tum ipsorummet tum omnium qui legerunt eorum libros. Scio, dices, rabiem istam superare omnem captum, om̄

*Contra meritū
de congruo.*

niumq; fidem, sed ut audis, ita res habet. Sequitur ergo ut
 Christum dupla rabie negent, utraq; immensa, dū natura
 lia nostra affirmāt. Quid enim refert simulata cōfiteri eū,
 quē duplo hoc sacrilegio nō necessariū affirmas. At uides
 ergo Petrum Apostolū in nullos alios, quā in istas lacu
 nas Papisticę sentie fuisse locutū, ubi dixit. ij. Pet. ij. Erūt
 in uobis magistri mēdaces q opiniōes perditōis iuxta ins
 troducēt, & dominū qui eos mercatus est negātes, p quos
 uia ueritatis blasphemabitur. Quæ sunt opiniōes perdis
 tionis nisi dogmata ista perditā perditorum hominū, prin
 cipia fidei Parrhisiē. & Papeñ: Qui magistri mendaces,
 nisi Magistri illi nostrales, Quercus illæ, pastores Porcorū
 in dō spinæ rhamni & uepres in uinea domini: Iam Chris
 tum negasse, deum negasse est. Siquidem diuinū consiliū
 & beneplacitum (quo Christum esse uoluit) non necessas
 rium sed superfluum asserere, quid est, nisi deum ipsum
 non necessarium & superfluum asserere, atq; idem est nullū
 deum asserere. Tu nunc uide, ubi manent illa tria manda
 ta. Vnum deum cole, Nomen eius honora, Quietē ei fan
 ctifica: Ista Theologia potius sic dicit. Dicitō deum colen
 dum, sed tu ipse esto tibi in deum. Dicitō, nomen eius re
 uerendum, sed tu ipse nomen tuum extolle. Dicitō quietē
 eius sanctificandam, sed tu per teipsum operare, nō illum
 finas operari. Sed nunc locus non est præcepta interpreta
 ri. Summa autē est hæc, quod cum homo ex seipso sit mas
 fa iræ, non potest nisi peccare & irā mereri de die in diē ma
 gis, donec audiat & credat Christum esse saluatorem su
 um, pro se mortuum ut à peccatis liberaretur, cum quo au
 ditu intrat spiritus, & diffusa charitate, deum diligat, glo
 rificet nomen eius, & feriatu à proprijs, sinat deum solū
 sua opera in ipso operari. Sic tria mandata dei, summe
 necessarium requirunt Christum, quem illi superfluum fa
 ciūt, dum naturalia peccato liberant citra Christum, & sic
 loco Christi liberum arbit. loco dei, idolū cordis, perditio

nis

Mandata pri
 me tabule iter
 pretatur.

nis opinionem erigunt, & sic Christum cum toto nouo testamento negant, & tria prima praecepta solunt.

Vtinam aliqua Parrhisiensis Quercus aut Porcus eius glandiuorax surgat, & rationem suae determinationis Parrhisiensissimae reddat, quo liceret, abominationes illas conpiosiore tractatu sublucem producere, & orbi ostendere portenta ista Tartarea in Academijs titulo Theologorum regnantia. Nunc ratio temporis & suscepti argumenti latius agere non sinit, alioqui & de dispensatione uoti dixissem, in quo Papa abominabilis sibi regnum arrogat, quod tamen agam, ubi de monachorum uotis scripsero, pro liberanda misera iuuentute ab immunda ista castitate uotorum. Comparemus itaque hos duos dei & Papae decalogos, ut uideamus, quam non aliter, sub nomine legis diuinae legem transfulerit, quam sub nomine sacerdotij Christiani, sacerdotium trāstulit, & pro lege dei, leges suas, pro sacerdotio Christi, sacerdotium suum, id est, abominationem in loco sancto statuerit.

DECALOGVS

DIVINVS,

PAPISTICVS,

Nō habebis deos alienos coram me.

Non assumes nomen dei tui in uanum.

Sabbatum sanctifices.

Honora parentes.

Dicito, non habendos deos sed habeto deos alienos.

Dicito, nomen dei non assumendum, sed tamen assume.

Dicito, sabbatum sanctificandum, sed tu operare.

Dicito, parentes honorandos sed rebella & occide eos.

*Antithesis legi
dei & Papae.*

Non oc

DE ABROGANDA MISSA

Non occides.	Dic non occidendum, sed tamen occide.
Non forniceris.	Dic non fornicandum, coge tamen fornicari.
Non furtum factas.	Dic non furandū & furare.
Nō dices falsum testimonium.	Dic non mentiendum, sed mentire.
Non cōcupisces uxorem proximi tui.	Dic, non concupiscendum, sed nega hoc esse peccatum.
Non cōcupisces rem proximi tui.	Dic non concupiscendū, sed scias licere concupiscere.
Ita & sacerdotia comparabuntur aduersaria sibi maxime.	

SACERDOTIVM,
CHRISIANVM, PAPISTICVM.

<i>Antithesis sacerdotiorum, Christi & Pa- pa.</i>	Christus sumus sacerdos.	Papa summus sacerdos.
	Lex eius, gratia uitae.	Lex eius, traditio iuris canonici.
	Sacrificium, corpus uiuū.	Sacrificium, Eucharistia & pecunia.
	Opera bona, seruire proximo.	Opera bona, ceremoniae.
	Peccata, praedictorum omnium.	Peccata, praedictorum omisso.
	Pœna, mors æterna.	Pœna, excōmunicatio ficta.
	Mercēs, gloria æterna.	Mercēs, pax & opes mundi.
	Ministri, praedicatores Euangelij.	Ministri, buccæ bullarum.
	Vsus, crux laeta.	Vsus, mala conscientia.
	Vides exprædictis lector, me nihil falsi dicere de papistico & sacerdotio & legislatione, atq; si hæc non satisfaciunt, offero me paratum adhuc pluribus conuincere eos ex proprijs eorum scriptis, esse tales, quales iam publice accuso.	
Scito		

Scito ergo Papam esse germanum illum & tota scriptura prophetatum Antichristum, abominationē ultimā mūdi, quē iam coepit Christus interficere spiritu oris sui, destru etq; prope diem illustratione aduentus sui, quē certissime expectamus & uocamus. Et cur nō recreandi spiritus gratia, etiā sacra allegoria aliqua ludamus in istam abominationem, comparantes synagogā ecclesiā?

ALLEGORIA SYNAGOGAE.

Fuere in synagoga, quae insignius celebrantur, Primo, sanctū illud & legitimū à deo institutū sacerdotiū Aaron. Deinde sacerdotium Bethauen uitulorū aureorū erectū per Hieroboam. Ad haec sacerdotia Excelsorum, Insigne etiā sacerdotium Baal per Achab institutum. Ultimo omnium teterrimum, cultus idoli Moloch, inter quae uis demus mitissime omnium argui sacerdotia excelsorum, acerrime uero sacerdotium Baal & idolum Moloch. Erāt praeterea diuersorum idolorum uariae idololatriae, ut Baal Phogor, Astarte deae Sidoniorū. Item Idolorum Amon & Moab, sed non ita diuturnae & uulgares. Igitur sacerdotes ueros omnes pie Christianos arbitramur id esse in Ecclesia, quod sacerdotes Leuitici erant in synagoga. Sacerdotes uero Collegiatis et Episcopos Papisticos esse id, quod sacerdotes Bethel. Antiquos uero monachos, et Eremitas, sacerdotes excelsorum. Baalitas, religiosos posteriores & mendicantes fratres. Moloch autē, uniuersitates studiorū, quas & gymnasia Epheborum & Graecas glorias uocat liber Maccabeorū. Atq; ut illic multitudo eorum impleuit terram, ut de tanto populo, Eliā diebus, tantum septē milia fuerint reliqua, ita & haec multitudo impiorū occupauit orbem, ut non plures appareant modo ueri sacerdotes quam tunc ueri prophetae. Arguebant autem & illi à multitudine dicētes, Populus dei non errat, sicut modo dicunt, Ecclesia nō errat, seu ut Hiere. xvij. eos recitat. Nō peribit

DE ABROGANDA MISSA

lex à sacerdote, nec consilium à sapiente, nec sermo à propheta. Siquidē & ueri Leuitici sacerdotes, & ueri prophetae & uere sapientes aliqui, cum illis errabant & seducebantur, sicut & Christus dixit, In Ecclesia sua uere Christianos & electos esse seducendos per multitudinē illā impiorum.

Videamus igitur nomina & ritus, ac primū sacerdotiū excelsorū nitebat exēplis patriarcharū, qui in locis illis deū adorauerāt. Sic mulier Samaritāis Iohan. iij. arguit ab exēplo patrū, qui in mōte Garisim adorauerāt. Et in Amos, allegat Galgala, qđ in eo loco circūcisi fuerint, & alij alia loca non multū absimili studio, quo etiā nunc solent loca ere-

Excelsa Iude.

ctis sacellis honorari & uisitari, in quibus, sanctos aliquos fuisse cōuersatos cōstat, ut est S. Vuolffgāgi in alpibus, itē S. Meynardi, S. Galli, & multorū aliorū. Nō malū opus, nisi usū tandē fieret malum exemplū superstitionis & operum (contra fidem, quae cōmunis ubiq; sanctificat omnē locum & personam) exaltaret gloriā & opinionē. Quo significati sunt monachi illi & Eremitae, qui sanctos uiros externa cōuersatiōe imitantes, tandē fide posthabita, in sola specie operū illorū herēt & sese sacrificāt deo existimātes se deo pfectius seruire reliquis Christianis, cū sine fide agētes, multo sint peiores. Atq; hi ferendi sunt, dum fidem patrum imitantur, quales à principio S. Benedicti, Augustini, Antonij fuere discipuli. Sic excelsa aliqua non displicerunt, ut illud in Gibeon maximum. iij. Reg. iij. in quo Salomon sacrificauit, & illud in quo Samuel moratus Saullem unxit, quia in fide agebant, non in solo externo patrū exemplo, sicut posteriores facere solent. Atq; hi omnes ad huc in preceptis dei hypocritae sunt. Excelsa em̄ ista, iustitiae legis diuinæ sunt operib. sine fide partae.

Monachi ueteres.

Bethauen Samariae.

At sacerdotiū Bethel, nullius boni usus est, sed semp aduersus leuiticū sacerdotiū ita sacerdotiū Papisticū, qđ traditionibus hominū cōstat, semper aduersat, nō tantū fidei & Christiano sacerdotio, sed & legi dei ac Leuitico sacerdo-

tio

tio . Iactantia tamen penes ipsos est , quod soli sint Ec-
 clesia & populus dei quia locus eorum Bethel, id est do-
 mus dei uocatur , quod Propheta Oseas mutare est au-
 sus, & appellare Bethauen , id est, domū iniquitatis seu
 doloris, hoc est, iustitiæ impiæ, quæ conscientias excarnis-
 ficat, sed non impune, nec sine sanguine. Sicut si modo pa-
 pistis Ecclesiam iactantibus, nomen id mutes & appelles
 eos synagogam Satanae, id quod uere appellantur, sed non
 impune. Hæreticus enim es & exuredus, quia Ecclesiam si-
 cut Oseas, Bethel, blasphemasti. Huic consonat & nomen
 Hieroboã, quod intelligit autor, magister, maior populi,
 ut cuius autoritas in populo ualet ad docendum . Sic enim
 Papa de seipso dicit , Vbi est maioritas, ibi est mandandi
 autoritas. Et maiore se omnibus, denique magistrū Ecclesia
 rū, rabi scilicet populorum, hoc est, reuera Ieroboam facit.
 Vituli aurei sunt dogmata suo spiritu conflata . Sacerrimū
 illud ius Canonicū, in quo nō minus ueritatem pieta-
 tis iactat inueniri, quam ille olim iactabat, deū uerū in ui-
 tulis aureis coli . Constat enim dogmata per idola significari,
 multis locis scripturæ, quod & uitulus aureus Aaron
 satis monstrat. Stilo enim formatum illum scribit Moses,
 id est, scripturis sacerdotum & pontificum fiunt impia do-
 gmata. Quod autem duos facit uitulos, unum in Dan, ad
 aquilonē, alterū in Bethel ad meridiem ponens, significat
 idolum Papæ sibi arrogare (sicut scribit) iura utriusque im-
 perij cœlestis & terreni . Non solū enim conscientias corā
 deo regere, sed imperia & regna & omnes res mundi iudic-
 care, transferre & disponere præsumit, in aquilone tempo-
 raliū, & meridiē spiritualium rerū gloriosus. Dan enim iu-
 dicantem sonat, & est ius Canonicum ea parte, ubi crepat,
 iudicantiū thronos à sede Apostolica sententias expetere.
 Bethel uero , ea parte, qua in templo dei sedet, aduersatus
 & elatus supra omnem deum. Templum enim dei consci-
 entia sunt , in quibus ille posito idolo suo regnat. Sunt

Sacerdotes Pa-
 pistici.

igitur uirtulorum & Bethauen cultores, omnes isti sacerdotes rasuræ, uncturæ & longæ tunicæ, qui in ijs iuribus sanctissimi, deo seruiunt die & nocte. Iste est Hieroboam, de quo toties repetit scriptura, quod peccare fecit Israel, quia fidem extinguit & opera exaltat, quod est summum peccatorum.

Baal.

Monachi recentiores.

Sacerdotium uero Baal, deuotarium imò impietati deuotum populum, & ut Eliás ad Achab dicit, uenundatū ad faciendum malum, religiosos scilicet, substantialibus suis tribus uotis factos uxores ipsiusmet dei. Sibi enim arrogat proximum locum apud deum propter uota sua. Achab dicitur frater patris. Et hoc hominum genus non alio nomine se patitur nominari, quam fratres patres, hoc est Achabitæ. Vxor eius Isabella seu Iesabel cohabitaculū uel cohabitationē sonat, quasi spiritus diceret, Cœnobitæ conuenticales, cohabitantes sunt isti fratres patres. Baal uero idoli nomen, maritum proprie significat, seu uirum conjugem. Quia dogma eorum est, sese perpetuo uoto obedientie deo obstringere, deo non iubente, sicut uxor uiro obstringitur. In qua re differunt à priscis monachis & eremitis, qui patrū exemplā libere sequebantur. Hi uero uoto sese maritant deo ultra imò contra fidem in perpetuum. In Samaria autē uiget hic cultus. Quid est hoc aliud nisi in externa obseruantia locorum, uestium, ciborum, sicuti uidemus in eis fieri? Samaria enim obseruantia uel custodia dicitur. Lanceis uero & cultris sese incidunt ritu suo, dū statutulis & articulis indies nouis seipso discruciant, semper discentes & nunquam ad ueritatis scientiam peruenientes. Nam Achab cultu Baal, non putabat, nisi uero deo sese obsequi, quod ex Osea patet, ubi dominus promittit. Non uocabit me amplius Baalim, sed Baali, id est. Non uocabit me uiri, sed uir meus, scilicet simplici & una fide, non multis operum uarietatibus me colet. Ita & hi suis uotis, non uident, ut sibi ipsis, non deo seruiunt, cum deo sola fide,

non

MARTINI LV THERI.

non autē operibus à nobis electis seruire possit. Quicquid enim ille non mandat & à nobis ipsis eligitur, damnatum est per illud Deut xij. Non facies quod tibi rectum uides tur. Abunde enim præcepta sunt, quæ facere debemus, ut electicijs nihil sit opus, quin Electicia semper aduersatur præceptis dei, propter speciem suam, sicut Baal aduersatur deo uero.

Vltimum est idolum Moloch, quod à Malach, id est, *Moloch sacrile* regnauit, uenire non est dubium. Et seruus ille pontificis, *ge & maledis* cuius Petrus abscedit auriculā, Malchus uocatur, Regius *et x scholæ.* scilicet *regis βασιλεως*. Huius cultum describunt Moyses & Hieremias fuisse eiusmodi, ut filios ei igne exurerent, arbitrati scilicet deo maximum & summum obsequium sese præstare, quod exemplo Abrahamæ, filijs proprijs non parcerent, non modo nō uocati, sicut Abrahamā, sed etiā sine fide, & cū summa impietate, ideo nō deo sed demonijs eos lustrasse filios suos, psalmus lxxvij, testatur. Quod em̄ illo uocante & mandate nō sit, non sibi sed dæmonijs, qui hoc suggerunt, sit, quātumlibet nomen dei prætexatur. Academias ergo hic putabo figuratas, in quibus optima & electior pars iuuentutis Christianæ offertur, quasi in holocaustum deo, ut ibi erudiatur & toti diuini fiant. Credit em̄ uulgus non esse locum sub cælo, in quo possit iuuentus rectius institui, adeo ut & religiosi huc cōuolent. Extra em̄ Academias didicisse est nihil didicisse. In Academicis uero studijs esse est omnia nosse. Ibi diuina & humana omnia doceri putantur. Nemo enim huc filium mittit, alia opinione, quā quod non possit usquā melius mitti. Summū deo obsequium præstant, quod filios offerunt formandos ad eruditionem pietatis, utiles futuros sacerdotes, prædicatores, rectores, qui toti fiant peculium dei, deo & hominibus necessarij. Huc pertinet nomen Moloch, quod regem uel regium significat, quod hoc genus studij faciat insignitos gradibus promotionibusq; & idoneos ad regendum

M iij cæte

caeteros. Videmus enim ex Academicis sumi omnes, qui ad gubernacula admoventur. Et qui non est graduatus aut membrum Vniuersitatis, non est qualificatus ad ambonem, ad plebanum &c. (ut loquuntur) Coronetur uero primum a sinu, & sic imperet. Et non uident parētes, nec qui uident curāt, adulescētes hic pessimis moribus perdit, nullo prohibente. In scortatio, comessatio, & alia manifesta flagitia, mitius perdūt. At quod imbuunt philosophicis, gētilibus, humanis, impijs & sacrilegis opinionibus, hic est ille ignis Moloch, nullis lachrymis satis deplorabilis, cum per eum ij maxime deuorentur, & pereant, qui sunt studiosissimi & pudicissimi in Academicis iuuenes. Tantus est furor dei super istam uallem Tophet & Hinnam, ut ij peius pereāt qui plurima discunt, & modeste uiuūt, quā ij qui nihil discunt & libidinibus corrumpuntur. Hi enim nihil discunt quod dediscendum sit, sciunt enim sese malefacere, illi uero uenenum hauriunt, quod forte nunquam euent, tenētes pro bono, quod malum est, imbuturi & eos quos docendos suscipiunt similibus opinionibus. Et ijs puteis abyssi imputandum est, quod sol Euangelij obscuratus est fumo putei. Ex isto enim fumo prodeunt locustae istae, quae omnes cathedras occupant, omnia gubernacula administrant, ut Academicis ab initio mundi Satanas nihil excogitarit praesentius ad uastandam fidem & Euangelium toto orbe, nec conueniebat hoc malum surgere, nisi in fine mundi, cum iam ira dei grauatus mundus, peccatis praualentibus, ad Tartarum & damnationem suam appropinquasset. Talia enim necesse est audire populum miserum, qualia sui Molochitae didicerunt in Academicis. Didicerunt autem non nisi summas blasphemias dei, ut ex decalogo Pastico liquet. Nec licet alios pastores, quam tales usquam haberi. Apud Hieremiam uocatur uallis illa Gehinnam, unde Christus sumpsit gehennam, quod quid significet, non satis scio. Ge uallem sonat, Hinnam potest sonare

*Cōsiderate haec
o Christiani ad
dulescentes.*

Quid Gehēna.

sonare uaria, quæ quia iudicare nō possum, omitto. Mihi à uerbo **ꝑ** lanah uenire uideretur, qđ significat depascere deglubere & attenuare, quomodo tyranni uel usurarij deglubunt & exugunt populum, ut sit Gehinnam, uallis deglubentium eos & depascentiū eos, qui, cum populo præ sint uice pastorum, & eos pascere uerbo uitæ deberent, pestilentibus uniuersitatū doctrinis insensibiliter depascunt & deuorant in corpore, rebus & anima. Et tales quidem nobis dant Academiæ, synagogæ illæ perditionis. Vides ergo, ut Ecclesia synagogæ per omnia respondeat hac allegoria, & quàm pauci sint, qui ab his perditionibus seruari possint, cum huc non solum eant optimi, pingues, & quid quid aliquid est in Ecclesia, sed & electi hic seducantur. O miseros nos, qui sub hac nouissima, sub tot Baalitis, Bethelitis, et Molochitis, speciosissime fulgentibus, totum orbē deuorantibus, nomen Ecclesiæ solis iactantibus, securi sumus & ridemus nec flemus die ac nocte sanguinis lachrymas super contritione hac Ioseph pessima, & super interfectione filiiæ populi nostri crudelissima.

In fine, Si hæc omnia non mouent, sinant tamen à se impetrare me miserum, quotquot sunt sacrifices Misfarum, quod omni humilitate & toto corde ab eis peto, nempe ut saltē hoc concedant, suæ propriæ saluti aliquod remediū, ne inuiti sacrificent aliquando, aut intuitu census & commodi sui. Utinam hoc saltem obtineam. *Crasiores abus missæ.* Probet itaq; sese quislibet, & ubi talem sese inuenerit, ut nullo modo esset celebraturus, nisi cogeretur uel timore amittendi sacerdotij, seu præbendæ, uel infamiæ & oblocutionis humanæ, uel affectu capiundæ (quam uocant) præsentia, uel quocunq; alio affectu, qui non sit fidei rectæ, Hic (inquam) caueat, ne celebret, sed potius tota uita abstineat, si nō potest aliter, & mādata uel uerba hominū ad celebrandū cogentia prorsus conculcet pedibus. Melius est enim hominum mandata conculcare, in quibus

Pius usus Euch
aristia quis sit.

bus non potest peccari, quàm incurrere in diuinæ maiestatis tam salutare & uisibilem mysterium. Neque enim minus premitur maioribus & pluribus peccatis, etiam si per ueritas deesset impij sacrificij, quàm hac indigna celebratione sacrificium & communionem laicorum toto orbe inundantissima. Fidei autem rectæ affectus est, non accedere, nisi animo quærendæ misericordiæ & remissionis peccatorum, hoc est, esurire & sitire iustitiam. Esurientem enim & inanem animam requirit & replet hoc regale & magnificentum cõuiuium. Diuites, saturos, fastidientes aut hominum gratia, & pecuniæ intuitu uenientes dimittit inanes, imò cum Iuda tradit Satanæ ad æternam mortem. Non quod confirmatum uelim celebrandi negotium, sed cum præualente traditionum & inolitæ consuetudinis tyrannide, desperata sit catholica instauratio huius diuini testamēti, id saltem efficiamus, ut fide recta incedentes, minus peccemus, si forte cum errantibus electis tandem saluemur. Vnde deo enim quàm plurimos incredibili tædio, alios autem perturbata, saeva, atque tandem contemptrice conscientia accedere, nihil quærentes, nisi ut opus ipsum perficiant, & debito sese liberent, aut luero potiantur, aut ruborẽ euadant. O horrendam hanc & miserabilem præsumptionem.

Et, ut ad uos Vuittembergensium, meos reuertar. Vtinam apud uos saltem crescat & impleatur scandalum hoc pharisæicum, & aliquando orbis papistarum iactet & dicat, Ecce Vuittembergæ cessauit cultus dei, quiescunt uoces & organa, et nemo amplius celebrat, facti sunt omnes heretici, Antichristiani & infani. O utinam mihi contingat audire Rapsaces istos rabibos & blasphemos, qui latrēt. Nōne iste est Ezechias, qui abstulit excelsa & altaria dei & dixit Iudæ & Hierusalem, coram altari isto adorabitis? Rursum uos esse, qui cum Isaiâ subannetis etiam dominum eorum Sennacherib, loquatur Syriacæ siue Iudaicæ. Missas quiescere & clares horarum silere mirabuntur Papistæ, at charitatẽ feruentem

uientem proximo, & hostiam uiuentem corporis, irā, contempru, libidinibus, luxu extingui rident, sicut decet Papistarum & sapientiam & pietatem. Habetis & uos Beithauen quandam domum illam omnium sanctorum, Sanctificationem principis Fridrici, quam hereditate accepit, & per papistas deceptus, uehementer magnificauit & ampliauit. O quanti pauperes in ista regione poterant tantis sumptibus iuari, quos amicos sibi parasset de mammona iniquitatis, qui deficientem aliquando in aeterna tabernacula reciperent, ut hoc exemplo metuendum sit, Principum & Heroum opes raro dignas esse, quae pijs causis feruant, quod raro & partae sint sine Nimrodi exemplo. Sed hoc uno uos per gratiam dei superbire potestis, quod princeps est minime tyrannicus, neque stultus, neque preceps, neque saeuus, tum ueritatis patientissimus, et a temerarijs iudicijs abstinentissimus, non minus tamen & malis metuendus & bonis suspiciendus. Quarum rerum praesidio cum sitis opportune adiuti, tanto facilius uobis est perficere, quod coepistis, uocante uos per has occasiones deo, & manum suam porrigente. Celebris est in terris istis, me puero, saepe catata propheta, Esse redimendum sepulchrum dominicum per Fridricum imperatorem. Et ut mos est prophetiarum, quae pro obscuritate ante implentur quam intelliguntur, tum longe in aliud spectant quam uulgo sonant, uidetur mihi & ista in hoc Fridrico nostro impleta. Quod enim sepulchrum domini rectius intelligas quam diuinam scripturam: in qua ueritas Christi, per Papistas occisa, sepulta iacuit: custoditibus militibus, id est mendicantium ordinibus & prauitatis haereticarum inquisitoribus, ne discipulorum quisquam eam raperet. Nam sepulchrum illud corporale, quod Saraceni tenent, non magis est curae deo, quam boues illi esse curae, Paulus dicit. Negari autem non potest, apud uos sub Fridrico isto, scripturae ueram ueritatem refluuisse. Quid si ego glorier me uel angelum uel Magdalenam fuisse?

Sepulchrum domini.

At mo

DE ABROGANDA MISSA

At mouet forte, quod Imperator non sit. At quantū satis est ad implendam prophetiam, nōne in Comitijis Electorum, concordibus suffragijs & designatus & petitus est in Imperatorē. Eratq; uere Imperator, nisi noluisset. Apud deū nihil refert, quā diu fuerit Imperator, modo fuerit alijs quando. Ludere fortassis hīc uideor. At ludam sane quin & addam, ut etiam insaniam, & admirabor, unde fiat, ut in isto abiecto angulo terrarū deus uoluerit suscitare suū uerbum, tum quod, præter Iudaicam terram nulli parti terrarum accidisse putem, ut oppida & pagi, quin & ciues hebraicis nominibus uocentur. Vnde enim uobis, Ephrata Hebrō, Resen, Pannec, Globoc, Zidon, Iesse, Damascus, Libanus Dibon, & multa similia: tū ipsa Vuittembergæ a candore mōtis dicta, quid est nisi mons? Libanus em̄ cādū dum sonat. Sed satis hæc ad ludum. Hoc serūm est, Esse uobis donatum præ cæteris, ut puram & primitiuam Euāgelij faciem uideatis, nunc quoniam & spirituum æmulatores facti estis, uestrum est, eandem faciem proferre in lucem, & alijs quoq; exemplo uestro spectādā præbere, tātum id curetis, ut unanimit̄ idē & sapiatis & faciatis, & mutuas manus porrigatis sine disceptatiōe. Quod si quis infirmus est, olus manducet & māducantem non iudicet. rursus qui firmus est, non manducantem non spernat. Cæterum si aduersarij uel etiam amici, qui res nouari à uobis ægrius ferent, pro humana illa prudentia & ciuilitate malignius uestrum propositum interpretati fuerint, scitote, quoniam nisi theatrum sitis deo, angelis, & hominibus, nōdum Christiani estis. Quis enim omnium obstruat os? aut quis omnibus & singulis propriam rationem reddat?

Scitij. Adagiū. Vetus prouerbium est, eum qui ædificat in publico, multos magistros habere. In omni spectaculo plures sunt spectatores quā actores. Sint hominum uerba & maneat folia. Sint hominum iudicia & maneat bullæ, uos quod conscientia secundum deum dicat, absq; personarum respectu

MARTINI LUTHERI.

ſpectu ſequamini. In hoc enim uolui hęc Epistolam libro
non uno prolixiorẽ, ad uos confirmandos mittere,
ut cooperator & particeps fierem ueſtri ſpiritus
in Chriſto, in quo ſi non fruſtra laboraui,
gratias ago domino qui uos multipli-
cet, augeat & ſeruet in cognitione
Ieſu Chriſti, domini noſtri,
cui eſt gloria in omnia
ſecula ſeculorum
Amen.

ANNO M. D. XXII. MENSE
APRILI.

Quis 3. omnia amatores. iustitiam salutem
in se habet. Deo par. et stat. in
100. 200.

Quis per iudicium. iustitiam. Sororem. Christi. datu. et sanguine
fuit. iustitiam. in. iustitiam. Sororem. pro. nobis.
Quis dicit. dicit. omnia. Sanctos. Anno. quare. fidei.
Sicut. vobis. opera. tunc. ubi. Sanctus
dicitur. per. et. gustationem. sanctorum. miramur.
et. per. et. miramur. vobis. fidei. No. et. nobis. dicitur. So. dicit.
No. et. in. iustitiam. dicitur. So. dicit.
No. et. in. iustitiam. dicitur. So. dicit.
Augustinus. Ita. ergo. et. factu. nobis. Sanctus
Miror. Ita. factu. ergo. nobis. factu. dicitur. Miror
No. et. Ita. et. in. arguenda. Sanctus. Augustinus
No. et. Ita. et. in. arguenda. Sanctus. Augustinus
No. et. Ita. et. in. arguenda. Sanctus. Augustinus

Quis per iudicium. iustitiam. Sororem. Christi. datu. et sanguine
fuit. iustitiam. in. iustitiam. Sororem. pro. nobis. Quis dicit. dicit. omnia
sanctos. Anno. quare. fidei. Sicut. vobis. opera. tunc. ubi. Sanctus
dicitur. per. et. gustationem. sanctorum. miramur. et. in
et. miramur. vobis. fidei. No. et. nobis. dicitur. So. dicit.
No. et. in. iustitiam. dicitur. So. dicit.
No. et. in. iustitiam. dicitur. So. dicit.
Augustinus. Ita. ergo. et. factu. nobis. Sanctus
Miror. Ita. factu. ergo. nobis. factu. dicitur. Miror
No. et. Ita. et. in. arguenda. Sanctus. Augustinus
No. et. Ita. et. in. arguenda. Sanctus. Augustinus
No. et. Ita. et. in. arguenda. Sanctus. Augustinus
No. et. Ita. et. in. arguenda. Sanctus. Augustinus
No. et. Ita. et. in. arguenda. Sanctus. Augustinus